

TÜRKİYE'NİN
500 BÜYÜK SANAYİ
KURULUŞU

1000 BÜYÜK SANAYİ
KURULUŞU'NUN
KUR FARKI ANALİZİ
TEMATİK RAPORLAR-IV

İSTANBUL
SANAYİ ODASI

TÜRKİYE'NİN
500 BÜYÜK SANAYİ
KURULUŞU

**1000 BÜYÜK SANAYİ
KURULUŞU'NUN
KUR FARKI ANALİZİ
TEMATİK RAPORLAR-IV**

İSTANBUL
SANAYİ ODASI

ISBN: 978-605-137-686-8 (Elektronik)
İSO Yayın No: 2018/3
Sertifika No: 19176

Temmuz 2018
İstanbul

İstanbul Sanayi Odası
Meşrutiyet Caddesi No:63
34430 Beyoğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 252 29 00 (Pbx)
Faks: (0212) 249 50 84 - 293 43 98
www.iso.org.tr
www.iso500.org.tr

Grafik Tasarım ve Uygulama:
Kitchenew Media
Koşuyolu Mah. Halil Ethem çk. sok
No: 6 Kadıköy/İstanbul
Tel: +90 850 532 38 58 /
<http://kitchenewmedia.com>

Bu rapor, İstanbul Sanayi Odası tarafından açıklanan
Türkiye'nin Birinci ve İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu
2016 yılı sonuçları dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Bu çalışmalarda yer alan bilgi ve görüşler yalnızca yazarlara aittir
ve İstanbul Sanayi Odası'nın görüşlerini yansıtmaz.

Tüm hakları İstanbul Sanayi Odası'na aittir.
Bu yayındaki bilgiler ancak kaynak gösterilmek suretiyle kullanılabilir.

İÇİNDEKİLER

Sunuş	7
Giriş	8
1. Bölüm: Türk Lirası ve Yabancı Para Birimlerindeki Gelişmeler	10
2. Bölüm: Reel Sektör Yabancı Para Pozisyonu	13
3. Bölüm: Yabancı Para Pozisyonu	15
3.1. İSO Birinci 500 Yabancı Para Pozisyonu	15
3.2. İSO İkinci 500 Yabancı Para Pozisyonu	17
3.3. Yabancı Para Pozisyonu	20
3.4. Sektörel Değerlendirme	28
4. Bölüm: Türev Araçlar ve Hedging	54
4.1. Sektörel Değerlendirme	57
5. Bölüm: Döviz Finansman Faaliyetleri	59
6. Bölüm: Kur Farkı Gelir ve Gider Analizi	63
6.1. Sektörel Değerlendirme	64
7. Bölüm: Duyarlılık Analizi	84
8. Bölüm: Dış Ticaret	88
9. Bölüm: Doğrudan Yabancı Yatırımlar	92
10. Bölüm: Döviz Mevduatlar	94

İstanbul Sanayi Odası olarak 50 yıldır Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (İSO 500) çalışmasıyla ülkemizin sanayileşme ve kalkınma hikayesine ışık tutmaya çalışıyoruz. Tüm kesimlerce ilgiyle takip edilen bu geleneksel araştırmanın bulgularına dayanarak geçtiğimiz yıldan itibaren düzenli olarak yayınlamaya başladığımız "Tematik Raporlar" ile sanayimizin rekabet gücü açısından kilit önem taşıyan başlıklara odaklanıyoruz.

Sanayinin sorunları denilince hiç kuşkusuz ilk akla gelen konulardan biri, geçtiğimiz yıllarda önemli ölçüde artış gösteren döviz kuru riski. Bu husus aynı zamanda Türkiye ekonomisinin önemli kırılganlık unsurları arasında ön sıralarda yer alıyor. Nitekim İSO 500 çalışmamızın 2016 sonuçları Türkiye'nin 1000 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun 40 milyar dolara yakın yabancı para açık pozisyonu taşıdığını ve bu açığın artış eğiliminde olduğunu gösteriyor. Elbette firmalarımız ihracat satışları ve nakit akışlarını daha etkin yönetmeye yönelik önlemlerle kur riskini mümkün olduğunca kontrol altında tutmaya çalışıyor. Ama küresel piyasalarda çalkantıların yaşandığı, ekonomide öngörülebilirliğin zayıfladığı ve kur oynaklığının arttığı dönemler, sanayicilerimizin bilanço riskini arttırarak görüş alanını kısıtlayabiliyor.

Bu bağlamda Tematik Raporlar serimizin dördüncüsünde Türkiye sanayi sektörünün en büyük 1000 kuruluşunda kur farkının analizine odaklanmayı seçtik. Çalışmada İSO 1000 verileri kullanılarak yabancı para pozisyonu, döviz finansmanı, türev araçlar ve hedging gibi alanlara ilişkin ayrıntılı analizlere yer verilirken, aynı zamanda döviz pozisyonuna sektörel bir mercek tutularak oldukça önemli bir ihtiyaç karşılanıyor. Ayrıca Birinci ve İkinci 500 ölçeğinde toplulaştırılmış reel sektör bilançolarının döviz kuru hareketlerine olan duyarlılığının analizi de raporun en değerli çıktılarından birini oluşturuyor.

Elinizdeki araştırma, değerli paydaşımız Besfin Finansal Hizmetler ekibinden Ferda Besli, Nihan Tarmur ve Suzan Bekçi'nin titiz çalışmasının ürünü. Sanayicilerimiz ve finans uzmanları başta olmak üzere tüm ilgili kesimler için faydalı olacağına inandığım bu raporun yazımında ve yayınlanmasında emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

Erdal Bahçıvan

**İstanbul Sanayi Odası
Yönetim Kurulu Başkanı**

Firmalar faaliyetleri ve finansal işlemleri sebebiyle fonksiyonel para birimlerinin¹ dışında döviz cinsinde işlemlerde bulunurlar. Vadeli veya vadesiz yapılan işlemler sonucunda bilançolarında döviz varlık veya yükümlülük taşırlar.

Firma faaliyetleri mal ve hizmet, makine ve teçhizat alımlarını, ihracat satışlarını ve yurtdışında yerleşik iştirakleri kapsarken; finansal işlemler banka kredilerini, leasing borçlarını ve finansal yatırımları kapsamaktadır.

Bu sebeple herhangi bir ekonominin veya şirketin döviz riski dış ticaret hacmi ve döviz cinsinde finansman ve yatırım faaliyetleri ile paralel şekilde hareket etmektedir.

Döviz kurunun öngörülemediği durumlarda döviz riski artmakta ve döviz pozisyonunun aksi yönünde olan hareketlenmeler ile firmalar kur farkı zararı yaratmaktadır.

Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi

Yabancı para varlık ve yükümlülükler ile gelir ve giderlerin fonksiyonel para birimine çevirimi ve mali tablolarda sunuluşu Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) ve Vergi Usul Kanununa tabidir.

TMS 21 ve 22 standartlarına göre döviz varlık ve yükümlülükler bilanço tarihinde geçerli kur ile Türk lirasına çevrilir; gelir ve giderler ise işlem tarihinde geçerli kur ve/veya faaliyet dönemine ait ortalama kur ile Türk lirasına çevrilir.

Parasal döviz varlık ve yükümlülükler gelecek dönemlerde nakit çıkışı ve girişi öngörmektedir. Dolayısıyla nakit akışının gerçekleştiği tarihte geçerli kur ile Türk lirasına çevrilir. Kur farkından kaynaklanan gelir ve giderler gelir tablosunda kambiyo karı/zararı olarak yansıtılır ve kurumlar vergisine tabidir.

Parasal olmayan döviz varlık ve yükümlülükler (maddi duran varlıklar, şerefiye vs.) ise seçilen muhasebe metoduna göre (gerçeğe uygun değer, maliyet metodu vs.) bilanço tarihinde Türk lirasına çevrilir. Bu kalemler üzerinden doğan kur farkı kazanç ve zararları ise gelir tablosunda diğer kapsamlı gelir/gider olarak sunulur, vergiye tabi değildir ancak firmaların özkaynaklarını azaltıcı etkisi vardır.

Bu çalışmada İSO Birinci 500 ve İSO İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşlarının taşıdığı döviz pozisyonu, yarattığı kur farkı gelir ve giderleri ele alınmıştır.

2016 yılı itibarıyla İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşlarının net açık döviz

pozisyonu **35 milyar dolara** yükselmiştir (2015: **25 milyar dolar**). Firmalar açık pozisyon taşımalarına rağmen yüksek ihracat satışları (2016: **58 milyar dolar**) ve bilanço dışı türev araçlar ile döviz riskini kısmi olarak hedge etmekte ve buna bağlı olarak kur farkı geliri yaratmaktadır.

İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2016 yılında **1,3 milyar dolar** kambiyo geliri elde etmiştir (2015: **2 milyar dolar**).

İSO İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları ise **4,4 milyar dolar** açık döviz pozisyonuna sahiptir (2015: **4.8 milyar dolar**). Döviz riskine karşılık firmaların bilanço dışı türev araçlar pozisyonu görece düşük kalmaktadır, ancak ihracat satışları kısmi hedging görevi görmektedir. İSO İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2016 yılında **100 milyon dolar** kambiyo zararı yaratmıştır (2015: **207 milyon dolar**).

(1) İşletmenin faaliyetlerinin önemli kısmını yürüttüğü ekonomik çevrenin para birimidir.

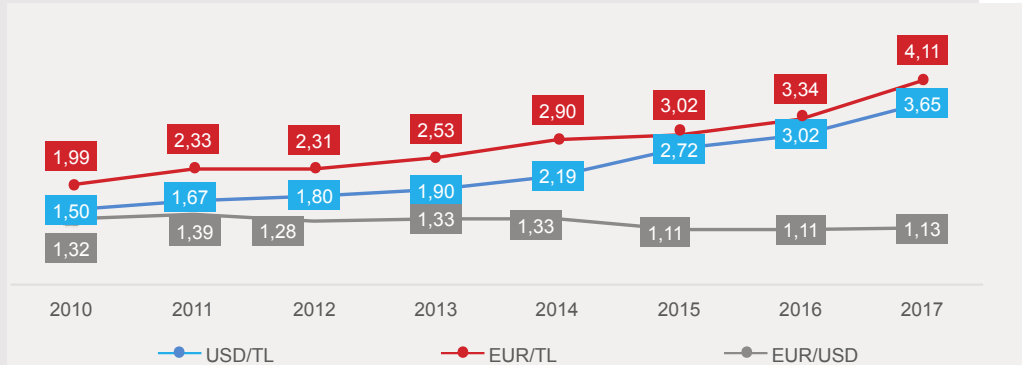
1. BÖLÜM: TÜRK LİRASI VE YABANCI PARA BİRİMLERİNDEKİ GELİŞMELER

Ekonomik büyüme ve artan dış ticaret hacmi ile Türk Lirası global ekonomik gelişmelere ve temel döviz birimlerindeki (Dolar ve Euro) hareketlenmelere daha duyarlı hale gelmiştir.

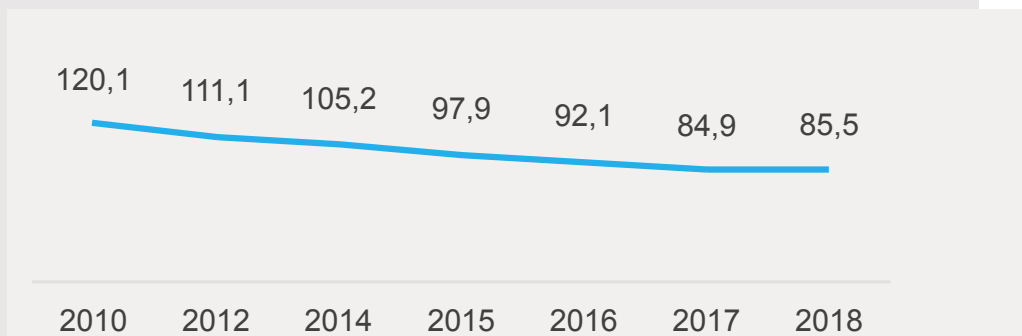
Türk Lirası 2010-2017 döneminde dolar karşısında %143 (Yıllık ort. değişim: %14) ve Euro karşısında %107 (Yıllık ort. değişim: %11) değer kaybetmiştir. 2017 yılı itibarıyla ortalama döviz kurları USD/TL: 3,65 ve EUR/TL: 4,11 olarak gerçekleşmiştir. Diğer yandan EUR/USD kuru, doların değer kazanması ile 1,13 seviyesine gerilemiştir (2010: 1,32).

Reel faiz oranı ve enflasyon döviz kurlarında belirleyici etmenlerdir; dolayısıyla söz konusu para birimlerinde oluşan enflasyon ve reel faiz farkları devalüasyonu ve kur farkı giderlerini açıklamaktadır.

Döviz Kurları

Reel Efektif Döviz Kuru (2003=100) Tüfe Bazlı

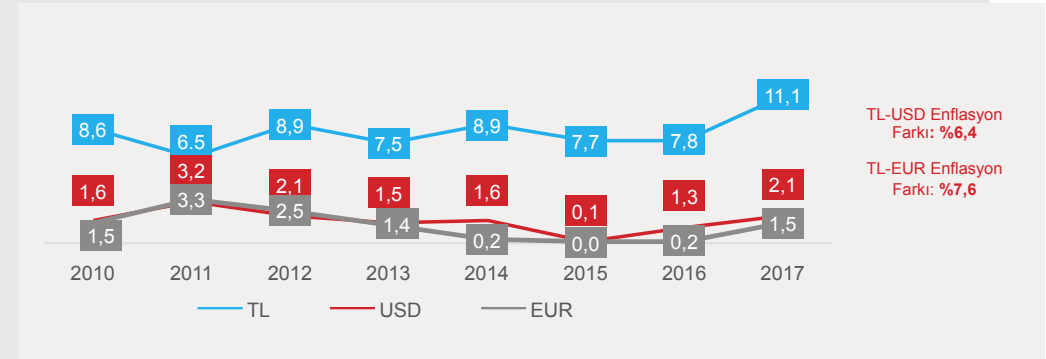

2010 ve 2017 yılları arasında TL/USD ve TL/EUR para birimlerinde enflasyon farkları yaklaşık %6,6 ve %6,9 gerçekleşerek TL'nin diğer para birimleri karşısında değer kaybetmesine sebep olmuştur. Diğer yandan reel efektif döviz kuru 2014 yılından itibaren düşerek 84,9 seviyesine gelmiştir. 2014-2017 döneminde reel kurdaki değişim (**%6-%8**) aralığında yer almıştır.

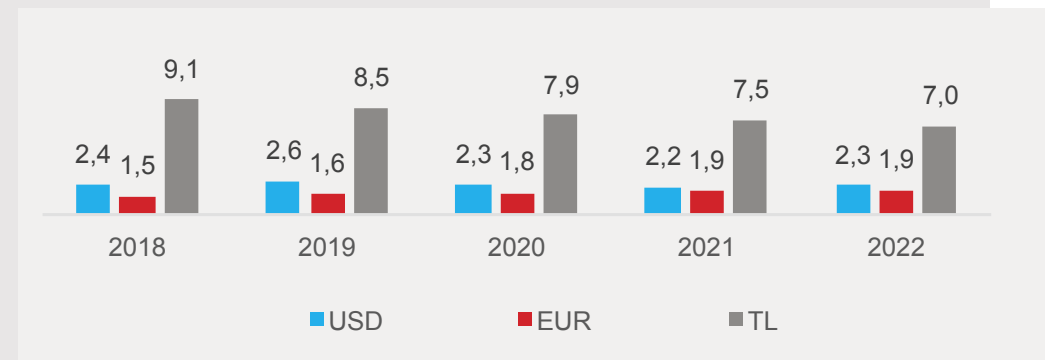
Dolayısıyla reel kurun sabit olduğunu varsaydığımızda TL/USD ve TL/EUR kurlarında %6-%7 aralığında devalüasyon ve döviz açığı üzerinden kur farkı gideri öngörebiliriz.

Diğer yandan IMF Global Ekonomik Görünüm raporu 2018-2022 döneminde TL enflasyonunun Dolar ve Euro karşısında %7-%8 daha fazla gerçekleşeceğini öngörmektedir.

Enflasyon (%)

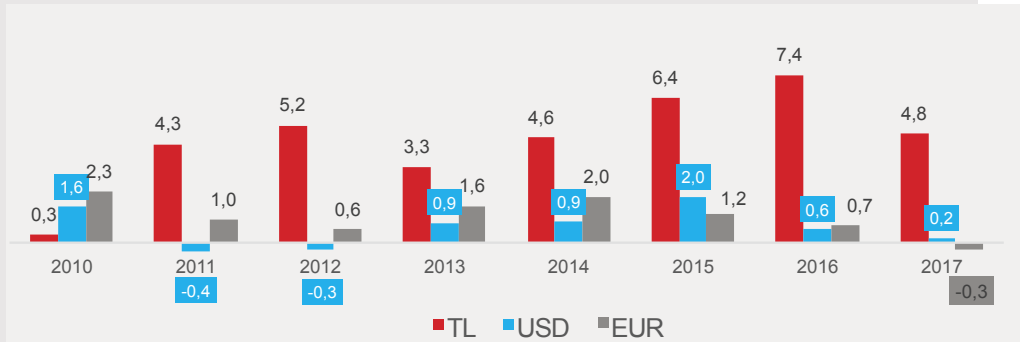

Orta Vadeli Enflasyon Beklentisi (%)

Enflasyon farkının yanısıra borçlanma faizleri de döviz kurundaki dalgalanmaları belirlemektedir. Dolayısıyla reel faiz oranlarındaki gelişmeler ve oluşan faiz farkları Türk Lirası'nın Dolar ve Euro karşısında değer kaybetmesine sebep olmaktadır. 2017 yılı itibarıyla reel borçlanma faizi TL'de %4,8 iken dolar ve Euro'da %0,2 ve (**%0,3**) olarak gerçekleşmiştir.

Reel Faiz Oranları (%)

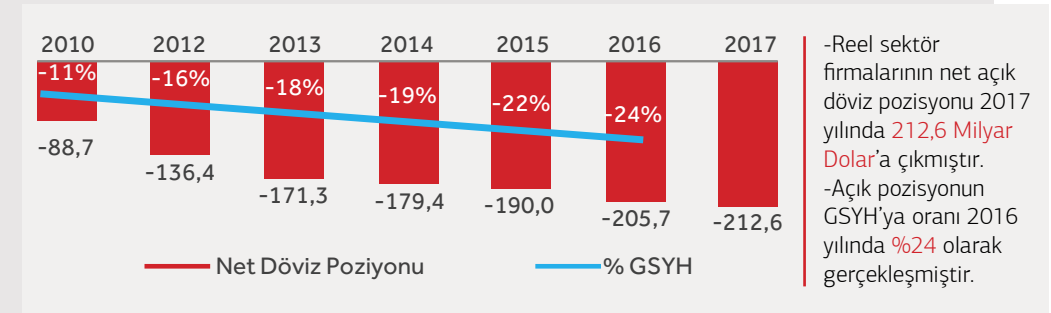
2. BÖLÜM: REEL SEKTÖR YABANCI PARA POZİSYONU

Ülkeler ve firmalar döviz cinsinde faaliyetlerde bulunurlar ve sonucunda döviz varlık ve yükümlülük taşırlar. Bu faaliyetler genellikle mal, hizmet ve teçhizat alımlarını ve satışlarını, yurtdışında yerleşik iştirakleri ve finansal borçlar ile finansal yatırımları kapsamaktadır.

Yabancı para pozisyonu² döviz varlıkları ile döviz yükümlülükleri arasındaki farkı göstermektedir ve parasal veya parasal olmayan olarak ikiye ayrılmaktadır. Parasal döviz kalemleri vadesi geldiğinde nakit girişi veya çıkışı gerektirmektedir. Dolayısıyla kur farkı gelir ve giderlerine sebep olmaktadır ve vergi etkisi vardır.

Bu sebeple ekonominin büyüdüğü dönemlerde dış ticaret ve döviz borçlanmalara paralel olarak firmaların döviz pozisyonu genişlemektedir.

Reel Sektör Net Döviz Pozisyonu (Milyar Dolar)

Türkiye'de yerleşik olan reel sektör firmaları açık döviz pozisyonu ile faaliyet göstermektedir. 2010 ve 2017 yıllarında firmaların döviz açığı, **%13** yıllık bileşik büyüme oranı ile **212,6 milyar dolar** olmuştur. Döviz açığının GSYH'ya olan oranı yıllar itibarıyla yükselerek firmaların döviz riskini arttırmıştır. 2016 yılında firmaların net döviz açığı GSYH'nın **%24**'üne denk gelmiştir (2015: **%22**).

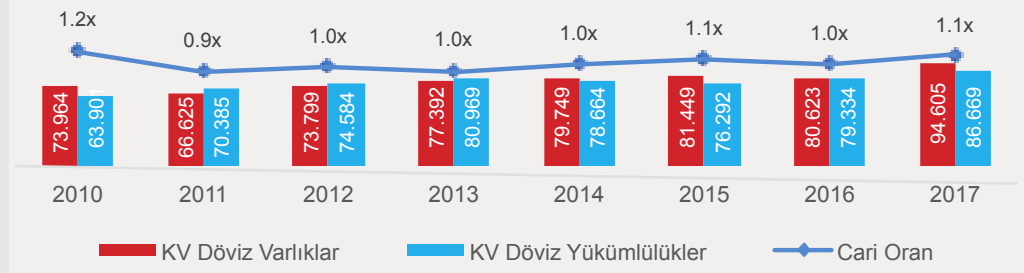
2017 yılı itibarıyla firmalar **115 Milyar Dolar** döviz varlıklara ve **328 milyar dolar** döviz yükümlülüklerine sahiptir. Döviz varlıkları ağırlıklı olarak ticari alacaklar (**%14**) ve mevduatlardan (**%68**) oluşmaktadır ve kısa vadeli. Döviz yükümlülükleri ise çoğunlukla mali borçlardan (**%87**) oluşmaktadır ve uzun vadeli. Dolayısıyla reel sektör firmaları kısa vadede döviz fazlası bulundurmaktadır. 2017 yılı kısa vadeli döviz pozisyonu **7,9 milyar dolar** olarak gerçekleşmiştir (2016: **1,3 milyar dolar**).

Kaynak: Besfin Analizi, TCMB

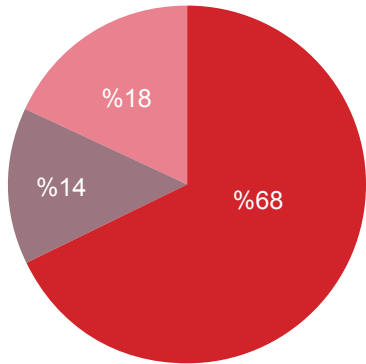
(2) Yabancı Para Pozisyonu (Döviz Varlıkları – Döviz Yükümlülükleri) olarak hesaplanmaktadır. Döviz varlıkları Ticari Alacaklar, Mevduatlar, İştirakler ve Diğer Varlıkları kapsamaktadır. Döviz yükümlülükleri ise Ticari Borçlar, Mali Borçlar, İştirakler ve Diğer yükümlülükleri kapsamaktadır.

Kısa vadeli döviz pozisyonu üzerinden hesaplanan cari oran aşağıdaki grafikte görüldüğü gibi çoğunlukla **1.0x**'den büyüktür ve firmaların kısa vadede döviz likiditesine sahip olduğunu göstermektedir.

Kısa Vadeli Döviz Varlıklar ve Yükümlülükler (Milyon Dolar)

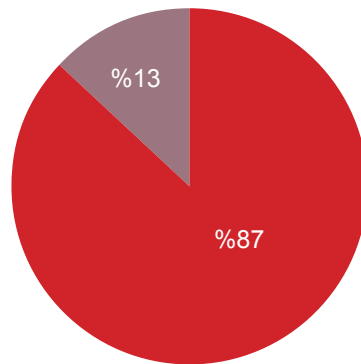

Reel Sektör Döviz Varlıklar

- Mevduatlar
- Ticari Alacaklar
- Yurtdışından Doğrudan Sermaye Yatırımları

Reel Sektör Döviz Yükümlülükler

- Mali Borçlar
- Ticari Borçlar

3. BÖLÜM: YABANCI PARA POZİSYONU

3.1. İSO Birinci 500 Yabancı Para Pozisyonu

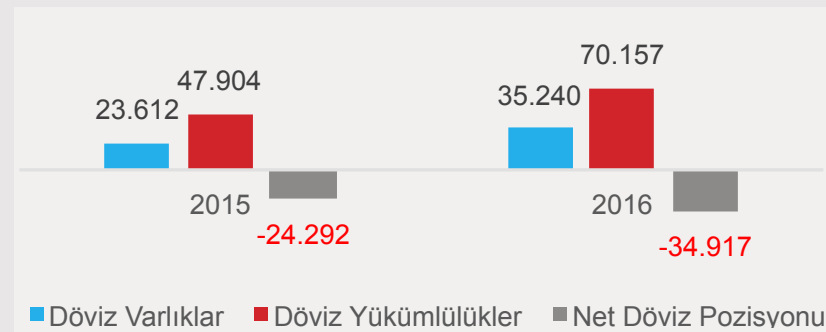
İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu aktiflerine ve satışlarına paralel olarak büyüyen net açık döviz pozisyonu ile faaliyet göstermektedir. 2016 yılı itibarıyla İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu **35 milyar dolar** döviz varlıklara, **70 milyar dolar** döviz borçları ile **35 milyar dolar** net döviz açığına sahiptir. Döviz açığının toplam aktiflere oranı **%20,2** özkaynaklara oranı **%52,9** ve ihracat satışlarına oranı **%70,7** olarak gerçekleşmiştir.

Varlıkların ve borçların döviz cinsi dağılımı ağırlıklı olarak **Dolar (%59)** ve **Euro (%40)**'dur.

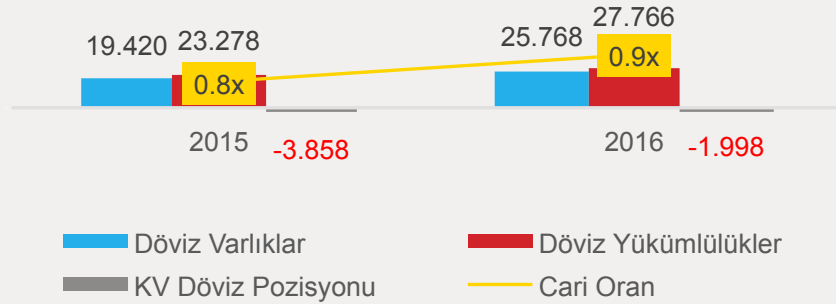
Firmaların toplam satışları yıllık bazda %9 ve aktifleri %25 oranında büyümüştür. Aktif ve satış büyümesi ile faaliyetlerden kaynaklı olarak ticari alacaklar ve ticari borçlar; finansman ihtiyacı dolayısıyla mali borçlar döviz açığını arttırmıştır.

Firmaların döviz varlık ve yükümlülüklerinin dağılımı ağırlıklı olarak mali borçlar (**%73**), ticari alacaklar (**%35**) ve ticari borçlardan (**%17**) oluşmaktadır. Firmalar kısa vadede daha az döviz açığına (**2 milyar dolar**) ve bir önceki yıla kıyasla likit döviz pozisyonuna sahiptir (2015: **3.9 milyar dolar**).

İSO Birinci 500 Döviz Pozisyonu (Milyon Dolar)

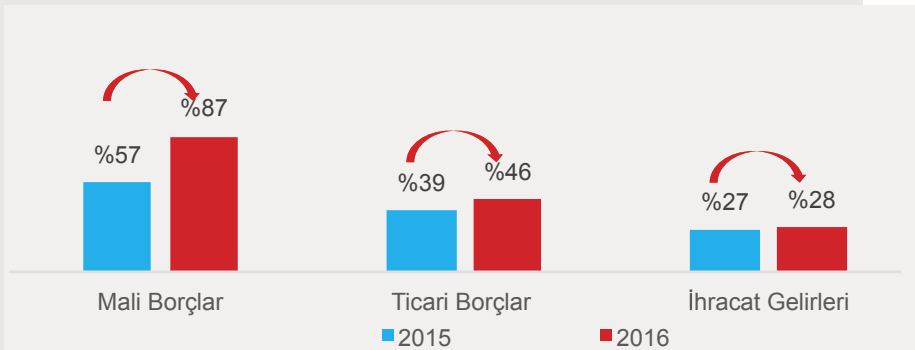
İSO Birinci 500 Kısa Vadeli Döviz Pozisyonu (Milyon Dolar)

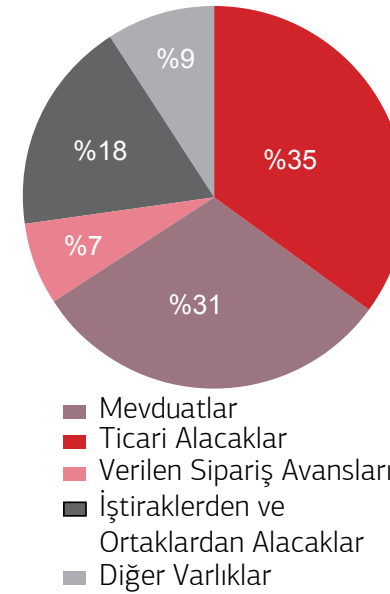
Kümülatif satış ve bilanço büyümesine ek olarak döviz satışları ve döviz bilanço kalemlerinin toplamdaki payı artarak firmaların döviz riskini arttırmıştır. 2016 yılında mali borçların **%87**'si, ticari borçların **%46**'sı ve satışların **%28**'i döviz cinsinde gerçekleşmiştir.

Döviz riskine karşılık İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun hedging amaçlı almış olduğu türev araçlar pozisyonu düşük kalmaktadır (2016:**125 milyon dolar**); ancak firmaların yüksek ihracat satışları doğal hedging görevi görmektedir ve kur farklarının firma zararına etkisini azaltmaktadır. 2016 yılı itibarıyla İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun döviz açığının ihracat satışlarına oranı **%70,7** olarak gerçekleşmiştir (2015: **%46,7**).

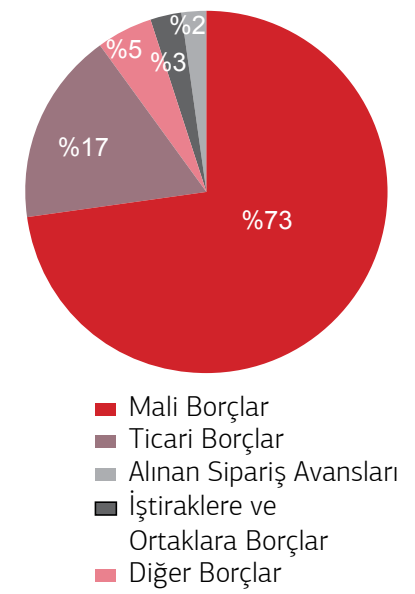
İSO Birinci 500 Döviz Faaliyetler

İSO Birinci 500 Döviz Varlıkları

İSO Birinci 500 Döviz Yükümlülükleri

Kaynak: Besfin Analizi, İstanbul Sanayi Odası

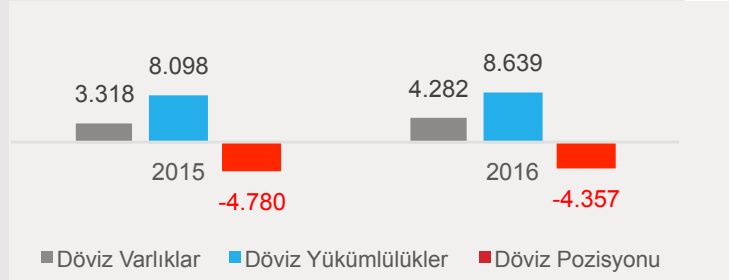
3.2. İSO İkinci 500 Yabancı Para Pozisyonu

İSO İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları açık döviz pozisyonu ile faaliyet göstermektedir. Firmaların 2016 yılı itibarıyla toplam döviz varlıkları **4,3 milyar dolar**, döviz borçları **8,6 milyar dolar** olup döviz açığı **4,4 milyar dolar** olarak gerçekleşmiştir. Döviz açığının toplam aktiflere oranı **%15**, özkaynaklara oranı **%38** ve ihracat satışlarına oranı **%65** olarak gerçekleşmiştir.

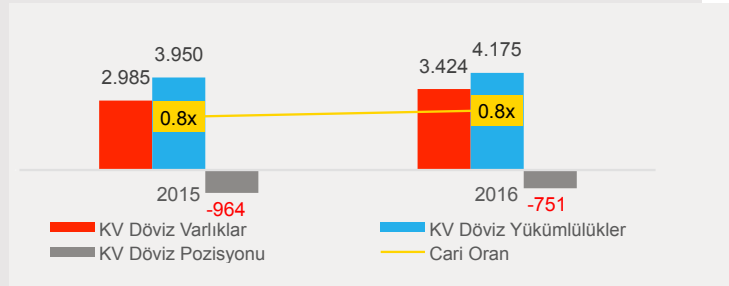
Firmalar kur riskine karşılık düşük düzeyde hedging amaçlı türev araç bulundurmaktadır. 2016 yıl sonu bilanço dışı döviz pozisyonu **33 milyon dolar**'dır (2015: **22 milyon dolar**).

Kısa vadeli döviz pozisyonu **751 milyon dolar** olup firmalar 1 yıldan daha az vadede görece likit döviz pozisyonuna sahiptir. 2016 yılında dönen varlıkların kısa vadeli borçlara oranı 0.8x olarak gerçekleşmiştir.

İSO İkinci 500 Döviz Pozisyonu (Milyon Dolar)

İSO İkinci 500 Kısa Vadeli Döviz Pozisyonu (Milyon Dolar)

İSO İkinci 500 aktiflerinin %15'i ve pasiflerinin %30'u döviz cinsindedir. Döviz açığı 4,4 milyar dolar olup aktiflerinin %15'i kadardır.

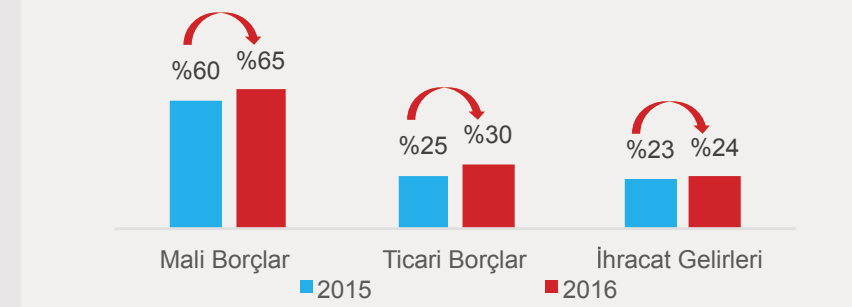
Diğer yandan ihracat satışları kısmi hedging görevi görmektedir. 2016 yılında ihracat gelirlerinin toplam döviz açığına oranı %153 olarak gerçekleşmiştir (2015: %154).

Firmaların döviz faaliyetleri 2016 yılında kısmen artış göstermiştir ve döviz riskini yükseltmiştir. Şöyle ki döviz cinsinde faaliyetler mali borçların %65'ini, ticari borçların %30'unu ve ihracat satışları toplam satışların %24'ünü oluşturmuştur.

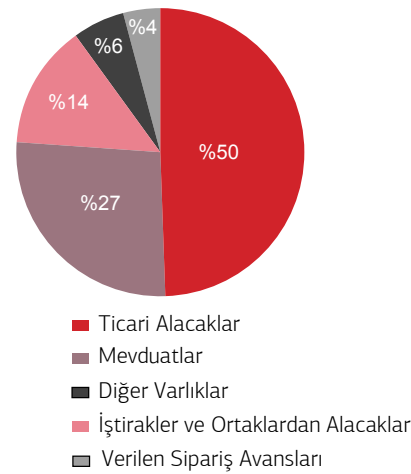
Döviz varlıklar çoğunlukla operasyoneldir. Ticari Alacaklar ve Mevduatlar varlıkların %50 ve %27'sini oluşturmaktadır.

Finansman faaliyetleri döviz yükümlülüklerinin %77'sini oluşturmaktadır. Ticari Borçlar ve İştirakler döviz yükümlülüklerde %15 ve %4 paylara sahiptir.

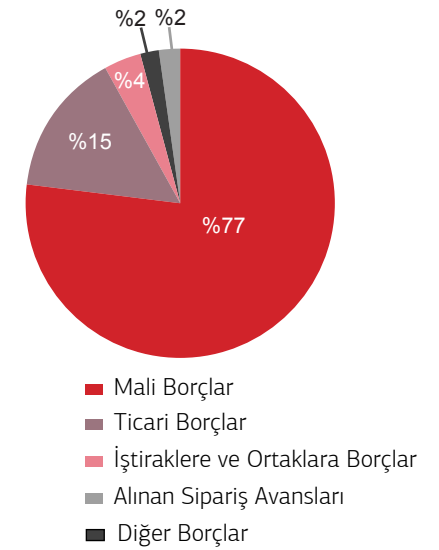
İSO İkinci 500 Döviz Faaliyetler

İSO İkinci 500 Döviz Varlıklar

İSO İkinci 500 Döviz Yükümlülükler

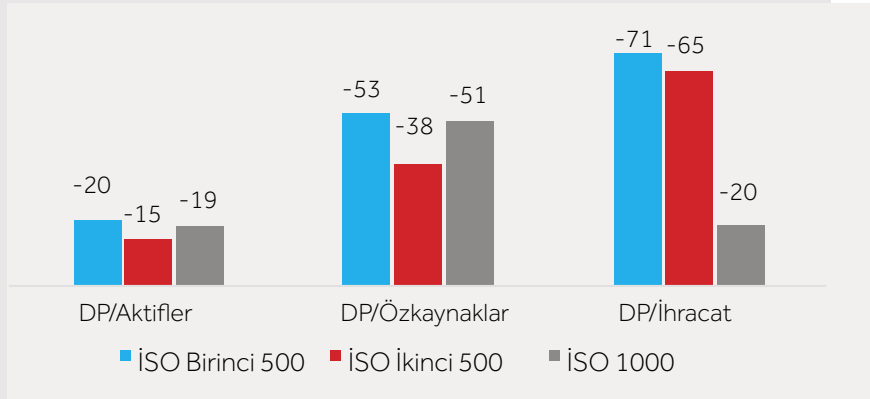
Kaynak: Besfin Analizi, İstanbul Sanayi Odası

3.3. Yabancı Para Pozisyonu

İSO Birinci 500 ve İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu mali ve operasyonel büyüklükleri bakımından ayrılmaktadır. Bu sebeple üye firmaların döviz riski nominal bazda farklılık göstermektedir. 2016 yılında Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu **35 milyar dolar** döviz açığı ile İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu ise **4,4 milyar dolar** döviz açığı ile faaliyet göstermiştir.

Diğer yandan Birinci 500 firmaları nispi bazda da daha yüksek döviz riski taşımaktadır. Birinci 500 firmalarının açık döviz pozisyonu **Aktiflerin %20'sine**, **Özkaynakların %53'üne**, ve **İhracatın %71'ine** denk gelmektedir. İkinci 500 firmaları için bu oranlar daha düşük olup **%15**, **%38** ve **%65** olarak gerçekleşmiştir.

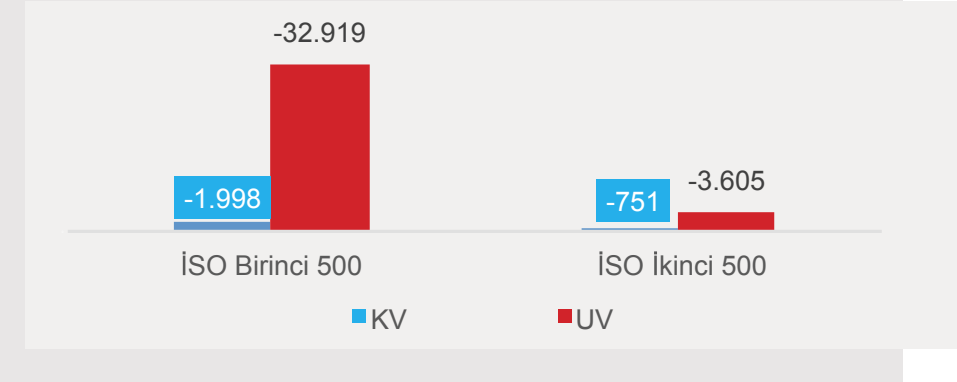
Döviz Pozisyonu Operasyonel Risk Oranları (%)

Firmaların taşıdığı döviz riski vadesine göre ayrılmaktadır. İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun kısa vadeli döviz açığı **2 milyar dolar** olup toplam döviz pozisyonunun **%6'sına** ve ihracat satışlarının **%4'üne** denk gelmektedir. Dolayısıyla kısa vadeli döviz ve kur riski düşüktür.

İSO İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun kısa vadeli döviz açığı **751 milyon dolar** olup toplam döviz pozisyonuna oranı **%17** ve ihracat satışlarına oranı **%11**'dir. Dolayısıyla İSO Birinci 500'e göre daha az operasyonel hedging ile daha yüksek kur riski taşımaktadır.

Vadesine Göre Döviz Pozisyonu (Milyon Dolar)

İSO Birinci 500

2016-Milyon TL	Aktifler	Özkaynaklar	Satışlar	İhracat	Döviz Pozisyonu	USD	DP/Aktifler	DP/Özkaynaklar	DP/İhracat
B-Madencilik ve Taş Ocakçılığı	38.746	22.958	9.714	1.662	9.293	2.626	24,0%	40,5%	559,2%
C10-Gıda Ürünlerinin İmalatı	60.540	22.511	80.756	15.517	-7.980	-2.255	-13,2%	-35,4%	-51,4%
C11-İçeceklerin İmalatı	14.567	6.878	5.498	233	-3.213	-908	-22,1%	-46,7%	-1376,3%
C12-Tütün Ürünleri İmalatı	7.407	1.687	4.766	1.652	-94	-27	-1,3%	-5,6%	-5,7%
C13-Tekstil Ürünlerinin İmalatı	30.987	10.074	19.745	7.218	-5.815	-1.644	-18,8%	-57,7%	-80,6%
C14-Giyim Eşyalarının İmalatı	4.683	2.075	5.994	3.539	-106	-30	-2,3%	-5,1%	-3,0%
C15-Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı	441	331	318	67	15	4	3,3%	4,4%	22,0%
C16-Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı	9.043	2.710	6.429	1.026	-2.784	-787	-30,8%	-102,7%	-271,3%
C17-Kağıt ve Kağıt Ürünlerinin İmalatı	7.012	2.364	7.257	1.630	-1.926	-544	-27,5%	-81,5%	-118,2%
C18-Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması	1.674	1.081	855	30	-193	-55	-11,5%	-17,8%	-651,5%
C19-Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	32.832	5.912	45.380	6.896	-9.690	-2.739	-29,5%	-163,9%	-140,5%
C20-Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	39.507	16.621	29.976	8.350	-4.406	-1.245	-11,2%	-26,5%	-52,8%
C21-Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa İlişkin Malzemelerin İmalatı	3.939	2.051	3.522	387	-165	-47	-4,2%	-8,0%	-42,6%
C22-Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı	15.014	4.885	13.778	4.647	-2.716	-768	-18,1%	-55,6%	-58,4%
C23-Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	42.954	18.099	23.486	3.970	-9.977	-2.820	-23,2%	-55,1%	-251,3%
C24-Ana Metal Sanayii	81.116	31.603	86.329	22.209	-15.872	-4.486	-19,6%	-50,2%	-71,5%
C25-Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı	12.327	5.361	9.244	3.259	-811	-229	-6,6%	-15,1%	-24,9%
C26-Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	17.229	4.196	10.353	4.678	-2.957	-836	-17,2%	-70,5%	-63,2%
C27-Elektrikli Teçhizat İmalatı	32.465	10.439	40.330	19.331	-24.415	-6.900	-75,2%	-233,9%	-126,3%
C28-Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman İmalatı	9.319	4.249	10.068	3.691	-270	-76	-2,9%	-6,4%	-7,3%
C29-Motorlu Kara Taşıtı, Treyler ve Yarı Treyler İmalatı	57.329	16.337	101.606	56.457	-10.645	-3.009	-18,6%	-65,2%	-18,9%
C30-Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı	13.444	3.732	5.429	3.685	-939	-265	-7,0%	-25,2%	-25,5%
C31-Mobilya İmalatı	3.016	1.958	3.063	253	-65	-18	-2,1%	-3,3%	-25,7%
C32-Diğer İmalatlar	1.167	409	7.565	4.103	-269	-76	-23,0%	-65,7%	-6,6%
D35-Elektrik, Gaz, Buhar ve Havalandırma Sistemi Üretim ve Dağıtım	75.931	35.086	23.323	259	-27.570	-7.792	-36,3%	-78,6%	-10634,1%
Genel Toplam	612.690	233.609	554.785	174.749	-123.543	-34.917	-20,2%	-52,9%	-70,7%

İSO Birinci 500 için sektörel döviz pozisyonları nominal ve nispi bazda farklılık göstermektedir. Nominal bazda (> 100 milyon dolar) ve nispi bazda yüksek döviz açığı bulunan sektörler D35-Elektrik, Gaz, Buhar ve Havalandırma Sistemi Üretim ve Dağıtım, C19-Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı, C11-İçeceklerin İmalatı, C23-Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı, C27-Elektrikli Teçhizat İmalatı, C17-Kağıt ve Kağıt Ürünlerinin İmalatı ve C16-Ağaç ve Ağaç Ürünlerinin İmalatı sektörleridir.

Bu sektörlerde operasyonel döviz faaliyetleri düşük olup ihracat satışları toplam sektör cirolarında **%1-%44** aralığında paya sahiptir (İSO Birinci 500: **%28**) ve döviz açığı/ ihracat satışları oranı **%100**'ün üzerinde seyretmektedir (İSO Birinci 500: **%71**). Bununla birlikte krediler temel döviz yükümlülüktür ve net açığa sebep olmaktadır.

Kaynak: **Besfin Analizi**, İstanbul Sanayi Odası

Not: Finansal oranlar Türk Lirası cinsinde bilanço ve gelir tablosu kalemleri ile hesaplanmıştır.

Yabancı Para Pozisyonu

İSO İkinci 500

2016-Milyon TL	Aktifler	Özkaynaklar	Satışlar	İhracat	Döviz Pozisyonu	USD	DP/Aktifler	DP/Özkaynaklar	DP/İhracat
B-Madencilik ve Taş Ocakçılığı	2.099	1.115	1.054	498	176	50	8,4%	15,8%	35,3%
C10-Gıda Ürünlerinin İmalatı	12.702	4.663	17.165	3.143	-1.489	-421	-11,7%	-31,9%	-47,4%
C11-İçeceklerin İmalatı	1.238	632	936	50	-215	-61	-17,3%	-34,0%	-429,5%
C12-Tütün Ürünleri İmalatı	327	72	212	165	-177	-50	-54,0%	-244,7%	-107,3%
C13-Tekstil Ürünlerinin İmalatı	18.746	7.441	14.438	3.052	-3.559	-1.006	-19,0%	-47,8%	-116,6%
C14-Giyim Eşyalarının İmalatı	5.152	1.732	5.689	2.472	-978	-277	-19,0%	-56,5%	-39,6%
C16-Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı	2.000	548	1.138	248	-554	-157	-27,7%	-101,1%	-223,8%
C17-Kağıt ve Kağıt Ürünlerinin İmalatı	2.889	1.114	3.117	776	-482	-136	-16,7%	-43,3%	-62,2%
C18-Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması	1.127	727	788	132	41	11	3,6%	5,6%	30,7%
C19-Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	508	298	860	48	-24	-7	-4,6%	-7,9%	-49,0%
C20-Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	4.992	2.423	5.253	1.061	-393	-111	-7,9%	-16,2%	-37,0%
C21-Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa İlişkin Malzemelerin İmalatı	2.190	1.294	2.097	125	-209	-59	-9,5%	-16,1%	-166,8%
C22-Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı	4.555	1.594	5.149	1.616	-414	-117	-9,1%	-26,0%	-25,6%
C23-Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	10.702	4.258	7.276	940	-2.144	-606	-20,0%	-50,3%	-227,9%
C24-Ana Metal Sanayii	7.387	2.623	8.055	3.018	-1.291	-365	-17,5%	-49,2%	-42,8%
C25-Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı	3.876	1.357	3.520	1.067	-882	-249	-22,8%	-65,0%	-82,7%
C26-Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	974	415	824	96	-124	-35	-12,8%	-30,0%	-129,9%
C27-Elektrikli Teçhizat İmalatı	3.321	1.123	3.503	1.228	-479	-135	-14,4%	-42,7%	-39,0%
C28-Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman İmalatı	2.966	1.640	2.720	842	-216	-61	-7,3%	-13,2%	-25,6%
C29-Motorlu Kara Taşıtı, Treyler ve Yarı Treyler İmalatı	5.143	2.158	4.876	2.200	-589	-167	-11,5%	-27,3%	-26,8%
C30-Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı	397	105	323	104	-39	-11	-9,7%	-36,5%	-36,9%
C31-Mobilya İmalatı	1.592	931	1.340	426	-56	-16	-3,5%	-6,1%	-13,2%
C32-Diğer İmalatlar	652	379	851	266	-44	-12	-6,7%	-11,5%	-16,4%
D35-Elektrik, Gaz, Buhar ve Havalandırma Sistemi Üretim ve Dağıtım	7.231	1.950	1.763	0	-1.275	-360	-17,6%	-65,4%	-298791,4%
Genel Toplam	102.766	40.591	92.947	23.571	-15.416	-4.357	-15,0%	-38,0%	-65,4%

İSO İkinci 500 için döviz açığı yüksek olan sektörler C13-Tekstil Ürünleri İmalatı, C16-Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı, C23-Diğer Metalik Olmayan Ürünlerin İmalatı ve D35-Elektrik, Gaz, Buhar ve Havalandırma Sistemi Üretim ve Dağıtım sektörleridir.

Bu sektörlerde operasyonel döviz varlıklar döviz yükümlülükleri kısmen dengelemektedir ancak döviz finansman net açık pozisyonu genişletmektedir. Sektörlerin ihracat satışları **%0-%21** aralığında yer almaktadır (İSO İkinci 500: **%24**) ve döviz açığı/ihracat satışları oranı %100'ün üzerindedir (İSO İkinci 500: **%65**).

İSO 1000

2016-Milyon TL	Aktifler	Özkaynaklar	Satışlar	İhracat	Döviz Pozisyonu	USD	DP/ Aktifler	DP/ Özkaynaklar	DP/ İhracat
B-Madencilik ve Taş Ocakçılığı	40.846	24.073	10.768	2.160	9.469	2.676	23,2%	39,3%	438,4%
C10-Gıda Ürünlerinin İmalatı	73.242	27.174	97.921	18.660	-9.468	-2.676	-12,9%	-34,8%	-50,7%
C11-İçeceklerin İmalatı	15.806	7.510	6.434	283	-3.428	-969	-21,7%	-45,6%	-1209,3%
C12-Tütün Ürünleri İmalatı	7.734	1.760	4.978	1.817	-271	-76	-3,5%	-15,4%	-14,9%
C13-Tekstil Ürünlerinin İmalatı	49.733	17.515	34.183	10.270	-9.374	-2.649	-18,8%	-53,5%	-91,3%
C14-Giyim Eşyalarının İmalatı	9.834	3.807	11.683	6.011	-1.085	-307	-11,0%	-28,5%	-18,0%
C15-Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı	441	331	318	67	15	4	3,3%	4,4%	22,0%
C16-Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı	11.043	3.258	7.567	1.274	-3.338	-943	-30,2%	-102,5%	-262,1%
C17-Kağıt ve Kağıt Ürünlerinin İmalatı	9.901	3.478	10.374	2.406	-2.409	-681	-24,3%	-69,3%	-100,1%
C18-Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması	2.802	1.808	1.643	161	-152	-43	-5,4%	-8,4%	-94,4%
C19-Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	33.340	6.210	46.240	6.944	-9.713	-2.745	-29,1%	-156,4%	-139,9%
C20-Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	44.499	19.044	35.229	9.411	-4.799	-1.356	-10,8%	-25,2%	-51,0%
C21-Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa İlişkin Malzemelerin İmalatı	6.129	3.345	5.619	512	-374	-106	-6,1%	-11,2%	-72,9%
C22-Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı	19.569	6.479	18.927	6.263	-3.130	-885	-16,0%	-48,3%	-50,0%
C23-Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	53.656	22.357	30.763	4.910	-12.121	-3.426	-22,6%	-54,2%	-246,9%
C24-Ana Metal Sanayii	88.504	34.227	94.384	25.227	-17.163	-4.851	-19,4%	-50,1%	-68,0%
C25-Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı	16.203	6.718	12.764	4.327	-1.693	-479	-10,4%	-25,2%	-39,1%
C26-Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	18.203	4.611	11.177	4.773	-3.081	-871	-16,9%	-66,8%	-64,5%
C27-Elektrikli Teçhizat İmalatı	35.786	11.563	43.833	20.559	-24.894	-7.036	-69,6%	-215,3%	-121,1%
C28-Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman İmalatı	12.285	5.889	12.788	4.533	-486	-137	-4,0%	-8,3%	-10,7%
C29-Motorlu Kara Taşıtı, Treyler ve Yarı Treyler İmalatı	62.472	18.495	106.483	58.657	-11.234	-3.175	-18,0%	-60,7%	-19,2%
C30-Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı	13.841	3.837	5.752	3.789	-977	-276	-7,1%	-25,5%	-25,8%
C31-Mobilya İmalatı	4.608	2.888	4.403	679	-121	-34	-2,6%	-4,2%	-17,9%
C32-Diğer İmalatlar	1.819	789	8.415	4.369	-312	-88	-17,2%	-39,6%	-7,2%
D35-Elektrik, Gaz, Buhar ve Havalandırma Sistemi Üretim ve Dağıtım	83.162	37.036	25.086	260	-28.845	-8.153	-34,7%	-77,9%	-11107,8%
Genel Toplam	715.456	274.200	647.732	198.320	-138.986	-39.282	-19,4%	-50,7%	-70,1%

Kaynak: Besfin Analizi, İstanbul Sanayi Odası

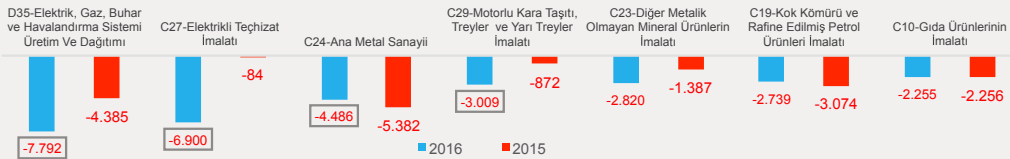
Not: Finansal oranlar Türk Lirası cinsinde bilanço ve gelir tablosu kalemleri ile hesaplanmıştır.

3.4. Sektörel Değerlendirme

İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu firmalarından **B9-Madencilik ve Taş Ocakçılığı** ile **C15-Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı** dışında tüm sektörlerde döviz açığı bulunmaktadır. Sektörlerin döviz açığı nominal ve nispi bazda (aktiflere, özkaynaklara ve satışlara oranla) farklılık göstermektedir.

Nominal olarak en fazla döviz açığı olan sektörler **D35-Elektrik, Gaz, Buhar ve Havalandırma Sistemi Üretim ve Dağıtım**, **C27-Elektrikli Teçhizat İmalatı** ve **C24-Ana Metal Sanayi**'dir.

İSO Birinci 500 Sektörel Döviz Pozisyonu (Milyon Dolar)

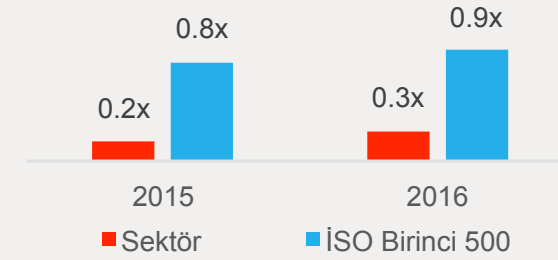
D35-Elektrik, Gaz, Buhar ve Havalandırma Sistemi Üretim ve Dağıtım sektörünün döviz açığı 2016 yılında **%77** artış ile **7,8 milyar dolar** olarak gerçekleşmiştir (2015: **4,4 milyar dolar**). Sektörün döviz varlıkları **679 milyon dolar** ve döviz borçları **8,4 milyar dolar**'dır.

Sektörel ihracat satışları **100 milyon dolar**'ın altındadır ve toplam satışlarda **%1,1** paya sahiptir. Bu sebeple faaliyetlerden döviz aktif ve pasifleri düşük olup ağırlıklı olarak (**%90**) finansman faaliyetlerinden döviz açığı yaratmaktadır.

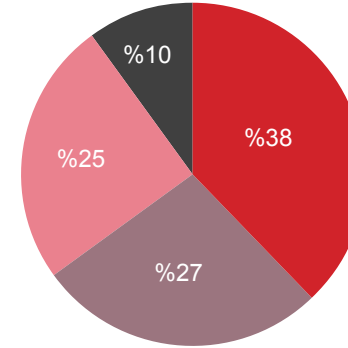
Döviz açığının aktiflere oranı **%36**, özkaynaklara oranı **%79** ve ihracat satışlarına oranı **11x**'tir. Dolayısıyla ISO Birinci 500'e görece yüksek kur riski taşımaktadır.

Sektör firmalarının kısa vadeli döviz pozisyonu için cari oran **0.3x** olup likidite riski oluşturmaktadır.

Döviz Pozisyonu Cari Oranı

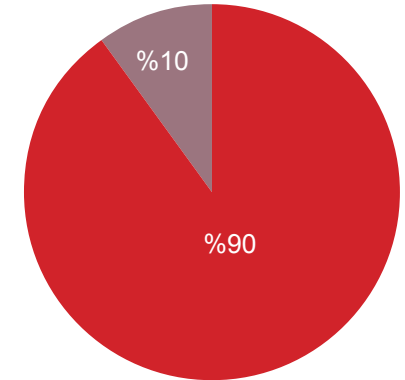

Döviz Varlıklar

- Mevduatlar
- Verilen Sipariş Avansları
- İştiraklerden ve Ortaklardan Alacaklar
- Ticari Alacaklar

Döviz Yükümlülükler

- Ticari Borçlar
- Mali Borçlar

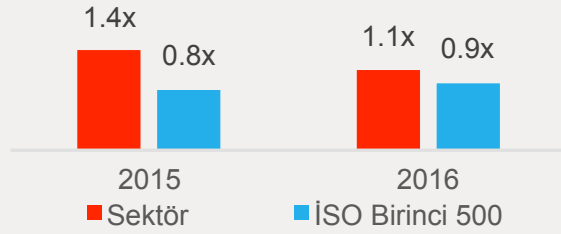
C27-Elektrikli Teçhizat İmalatı sektöründe döviz açığı 2016 yılında yüksek bir artışla **6,9 milyar dolar** olmuştur (2015: **84 milyon dolar**). Sektörün döviz varlıkları **2 milyar dolar** ve döviz borçları **8,9 milyar dolar**'dır.

Sektörün ihracat satışları yaklaşık **6,4 milyar dolar**'dır ve toplam satışlarının **%44**'ünü oluşturmaktadır ancak operasyonel faaliyetlerden varlık ve yükümlülükler görece düşük olup finansman faaliyetleri (**%87**) en büyük döviz kalemidir.

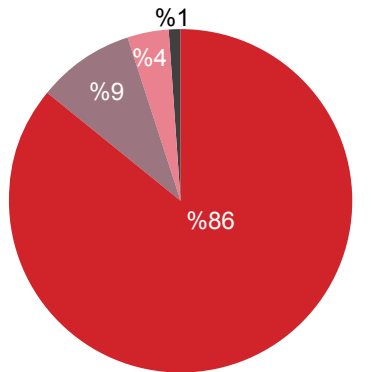
Sektör firmalarının döviz açığının aktiflere oranı **%75**, özkaynaklara oranı **%234** ve ihracat satışlarına **%126** olup İSO Birinci 500'e görece yüksek kur riski taşımaktadır.

Sektörün döviz varlıkları (**%98**) ağırlıklı olarak kısa vadeli ve döviz yükümlülükleri (**%80**) uzun vadeli. Dolayısıyla cari oran **1.1x** olup kısa vadede likid bir döviz pozisyonuna sahiptir.

Döviz Pozisyonu Cari Oranı

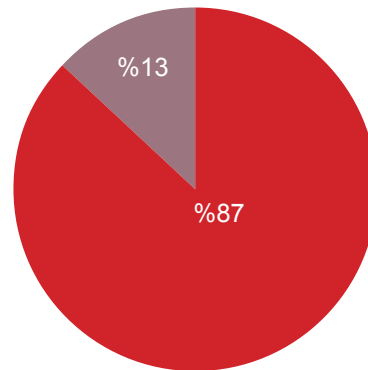

Döviz Varlıklar

- Ticari Alacaklar
- Mevduatlar
- Verilen Sipariş Avansları
- İştiraklerden ve Ortaklardan Alacaklar

Döviz Yükümlülükler

- Mali Borçlar
- Diğer Borçlar

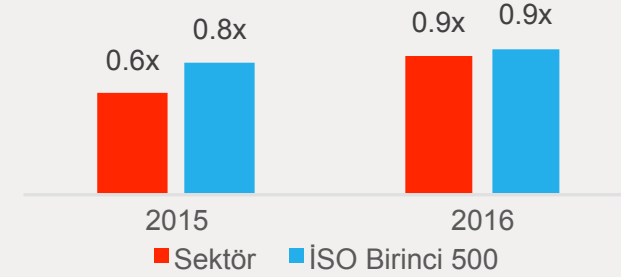
C24-Ana Metal Sanayi sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun döviz açığı 2016 yılında **%20** azalarak **4,5 milyar dolar** olmuştur (2015: **5,4 milyar dolar**). Sektörün döviz varlıkları **6,5 milyar dolar** ve döviz borçları **11 milyar dolar**'dır. Ana Metal Sanayi firmaları için döviz açığının aktiflere oranı **%20**, özkaynaklara oranı **%50** ve ihracat satışlarına oranı **%72** olarak gerçekleşmiş olup döviz riski İSO Birinci 500 riskine yakın seyretmektedir.

Sektörün ihracat satışları yaklaşık **7,4 milyar dolar**'dır ve toplam satışların **%25**'ini oluşturmaktadır.

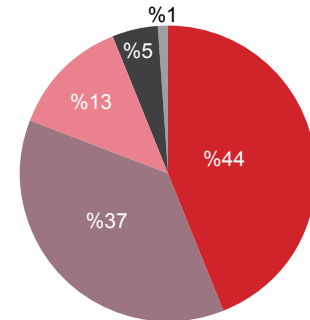
Bu sebeple döviz varlıkları çoğunlukla mevduatlar (**%44**) ve ticari alacaklar (**%37**) olup kısa vadeli ve operasyoneldir; döviz yükümlülükleri ise mali borçlar (**%71**) ve ticari borçlardan (**%19**) oluşmaktadır.

Ana Metal Sanayi firmalarının döviz varlıkları ağırlıklı olarak kısa vadeli (**%86**); bu sebeple sektörün kısa vadeli döviz pozisyonu görece likiddir (Cari oran: **0.9x**).

Döviz Pozisyonu Cari Oranı

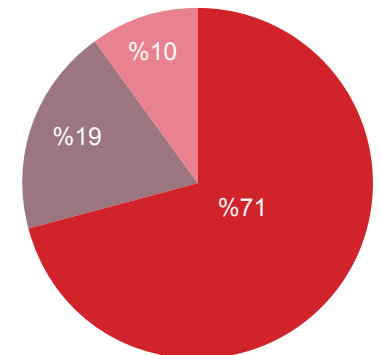

Döviz Varlıklar

- Mevduatlar
- Ticari Alacaklar
- İştiraklerden ve Ortaklardan Alacaklar
- Verilen Sipariş Avansları
- Diğer Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

- Mali Borçlar
- Ticari Borçlar
- Diğer Borçlar

Kaynak: Besfin Analizi, İstanbul Sanayi Odası

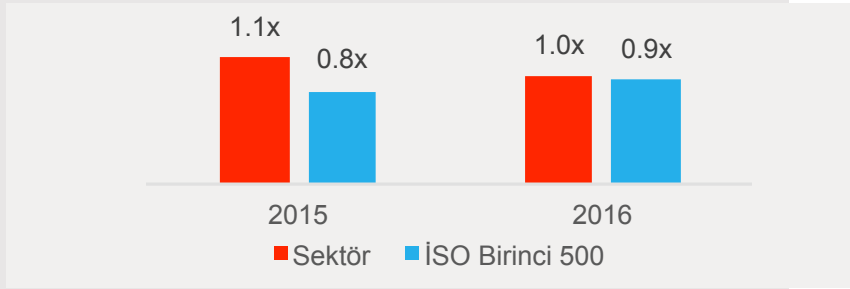
C29-Motorlu Kara Taşıtı, Treyler ve Yarı Treyler İmalatı sektöründe yer alan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun döviz açığı yüksek bir artışla 2016 yılında **3 milyar dolar** olmuştur (2015: **872 milyon dolar**). Döviz açığının özkaynaklara oranı **%65**, aktiflere ve ihracat satışlarına oranı **%19** olup İSO 500 Büyük Sanayi Kuruluşu genel riskine yakın seyretmektedir.

Sektörün ihracat satışları yaklaşık **19 milyar dolar**'dır ve toplam satışların **%53**'ünü oluşturmaktadır.

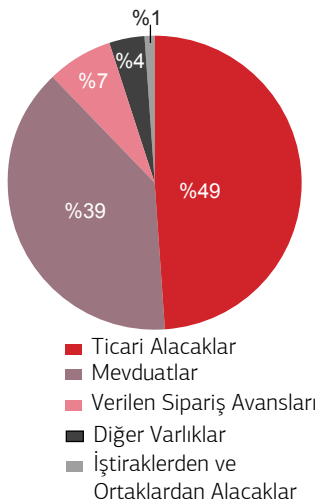
Firmaların döviz varlıkları **3,5 milyar dolar** ve döviz yükümlülükleri **6,5 milyar dolar**'dır. Varlıklar çoğunlukla operasyonel olup ticari alacaklar (**%49**) ve mevduatlardan (**%39**) oluşmaktadır. Döviz borçları ise mali borçlar (**%66**) ve ticari borçlar (**%23**) ağırlıklıdır.

Firmaların varlıkları çoğunlukla kısa vadeli (**%92**) bu sebeple kısa vadede görece likid döviz pozisyonuna sahiptir. Sektörün kısa vadeli döviz pozisyonu cari oranı **1.0x**'tir.

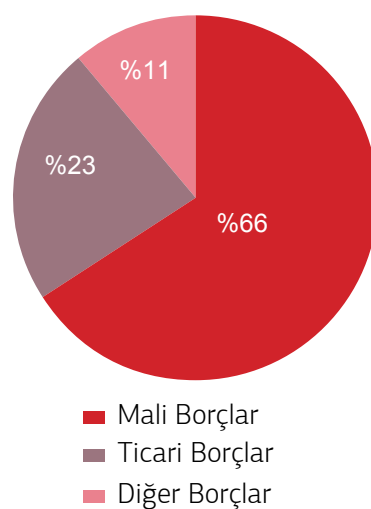
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

Döviz Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

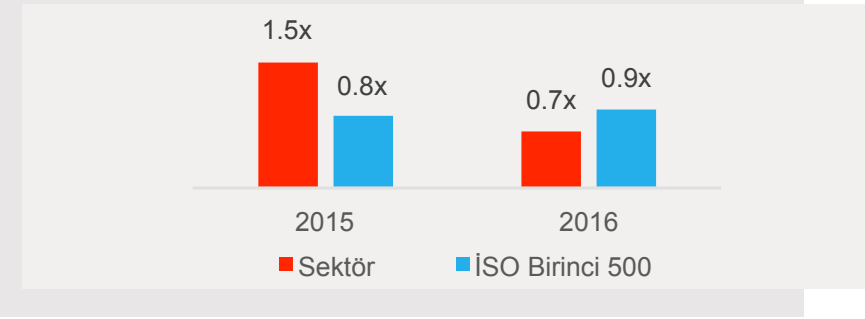

C23-Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun 2016 yılı döviz açığı **%103** artış ile **2,8 milyar dolar** olmuştur (2015: **1,4 milyar dolar**). Döviz açığının aktiflere oranı **%23** ve özkaynaklara oranı **%55** olup İSO Birinci 500 riskine yakındır. Diğer yandan sektörün ihracat satışları **1,3 milyar dolar** olup toplam satışların **%15**'ini oluşturmakta ve döviz riski için düşük kalmaktadır. Döviz açığının ihracat satışlarına oranı **%251** olarak gerçekleşmiştir.

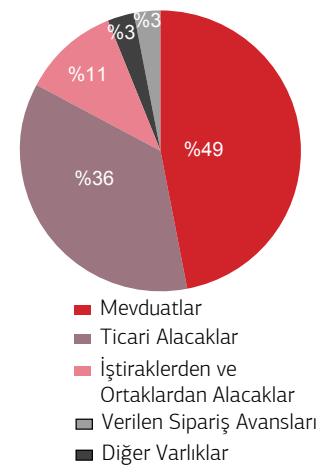
Sektörün döviz varlıkları ağırlıklı olarak operasyoneldir; Mevduatlar (**%49**), Ticari Alacaklar (**%36**) ve İştiraklerden (**%11**) oluşmaktadır. Döviz yükümlülükleri ise finansman faaliyetleri ve operasyonlardan kaynaklanmaktadır; Mali Borçlar (**%81**) ve Ticari Borçlardan (**%12**) paylara sahiptir.

Sektörün kısa vadeli döviz pozisyonu için cari oran **0.7x**'tir; dolayısıyla sektör firmaları için likidite riski bulunmaktadır.

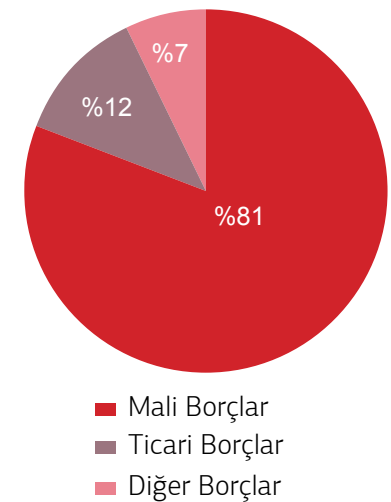
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

Döviz Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

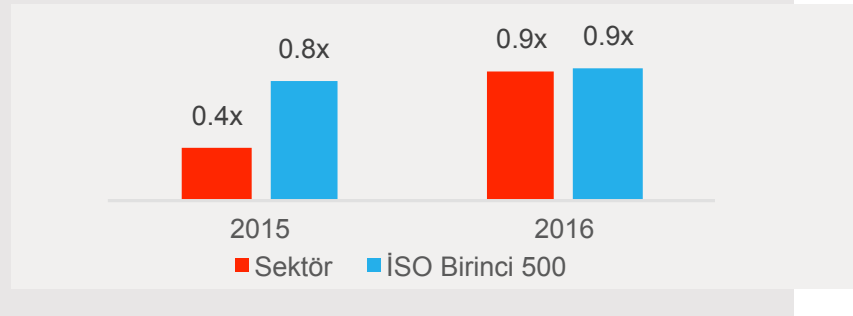
Kaynak: Besfin Analizi, İstanbul Sanayi Odası

C19-Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı sektöründe yer alan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun 2016 yılında döviz açığı **%11** azalarak **2,7 milyar dolar** olmuştur (2015: **3 Milyar dolar**). Döviz açığının aktiflere oranı **%30** ve özkaynaklara oranı **%164** olup İSO Birinci 500'e göre daha risklidir. Diğer yandan ihracat satışları (**2,3 milyar dolar; %15**) döviz açığının hedgingi için düşük kalmaktadır (Döviz Açığı/Ihracat: **%141**).

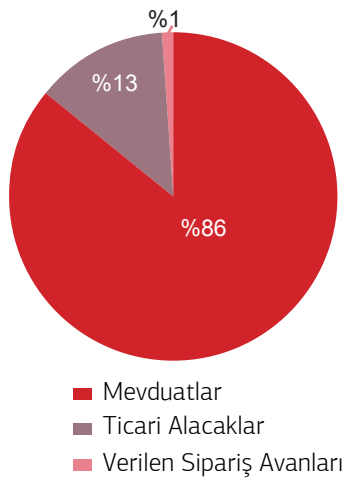
Sektör firmaları **1,4 milyar dolar** döviz varlıklara **4,1 milyar dolar** döviz yükümlülükleri sahiptir. Döviz varlıkların tamamı kısa vadeli olup kısa vadeli döviz pozisyonu cari oranı **0.9x**'tir ve görece likittir.

Mali Borçlar (**%71**) ve Mevduatlar (**%86**) ana döviz kalemleridir.

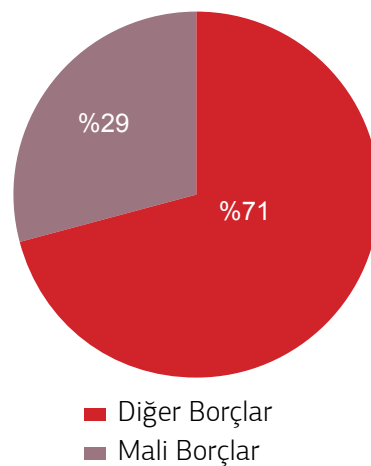
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

Döviz Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

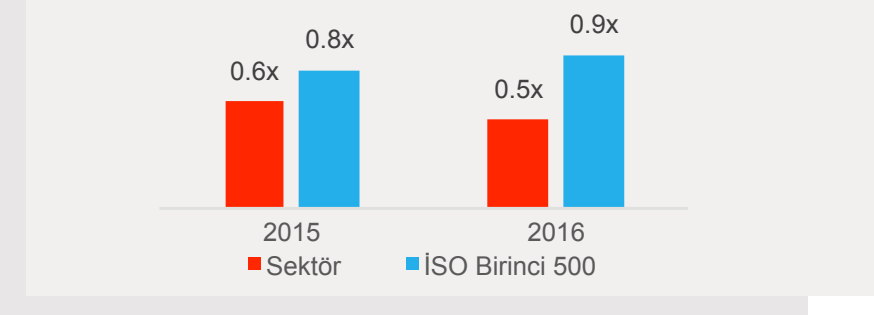

C10-Gıda Ürünleri İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun döviz açığı 2016 yılında **2,3 milyar dolar** olmuştur (2015: **2,3 milyar dolar**). Döviz açığının aktiflere oranı **%13**, özkaynaklara oranı **%35** ve ihracat satışlarına oranı **%51** olup İSO Birinci 500'e göre daha az risklidir. Diğer yandan ihracat satışları yaklaşık **5 milyar dolar**'dır ve toplam satışların **%18**'ini oluşturmakta ve kısmi hedging görevi görmektedir.

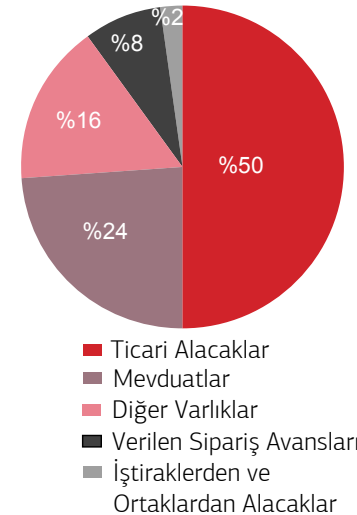
Sektör firmalarının döviz varlıkları **1,5 milyar dolar** ve döviz yükümlülükleri **3,8 milyar dolar**'dır. Döviz varlıklar ağırlıklı olarak operasyonel olup ticari alacaklar ve mevduatlar **%50** ve **%24** paylara sahiptir. Döviz yükümlülükler ise çoğunlukla mali borçlar (**%64**) ve ticari borçlardan (**%26**) oluşmaktadır.

Sektör firmalarının döviz pozisyonu çoğunlukla kısa vadeli; kısa vadeli varlıklar (**%81**) ve kısa vadeli yükümlülükler (**%61**)'dir. Dolayısıyla döviz pozisyonu cari oranı **0.5x**'tir ve likiditesi düşüktür.

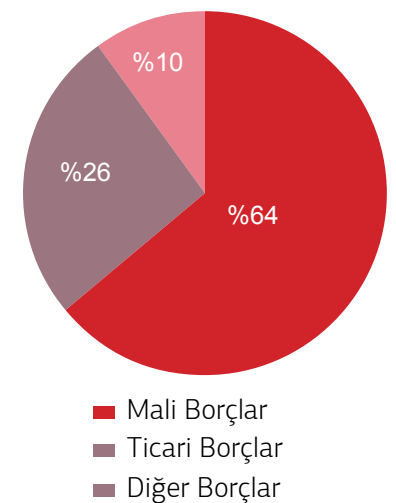
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

Döviz Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

Kaynak: Besfin Analizi, İstanbul Sanayi Odası

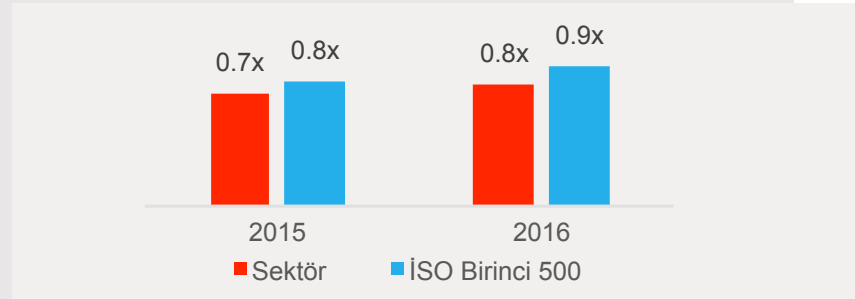
C13-Tekstil Ürünlerinin İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşlarının döviz açığı 2016 yılında **%9** artış ile **1,6 milyar dolar** olarak gerçekleşmiştir (2015: **1,5 milyar dolar**). Döviz açığının aktiflere oranı **%19**, özkaynaklara oranı **%58** ve ihracat satışlarına oranı **%81** olup İSO 500 döviz riskine yakındır.

Sektörün döviz varlıkları **2,6 milyar dolar** ve döviz borçları **4,3 milyar dolar**'dır. Döviz varlıkları ağırlıklı olarak ticari alacaklar (**%39**) ve mevduatlardan (**%22**) oluşmaktadır. Döviz yükümlülükleri ise mali borçlar (**%87**) ağırlıklıdır.

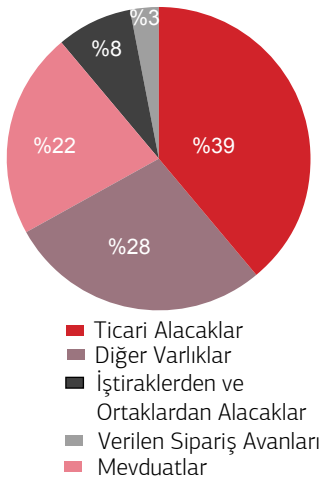
Sektör firmalarının ihracat satışları **2,4 milyar dolar**'dır ve toplam ciroda **%36** paya sahiptir. İhracat satışları döviz açığı için kısmi hedging görevi görmektedir.

Bununla birlikte kısa vade döviz pozisyonu cari oranı **0.8x**'tir ve firmalar görece likid döviz pozisyonuna sahiptir.

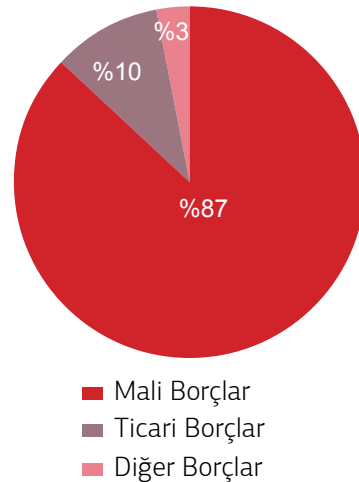
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

Döviz Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

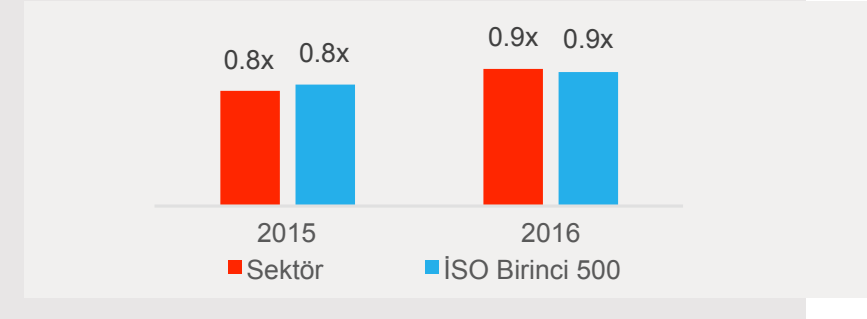

C20-Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun döviz açığı **%16** azalarak **1,25 milyar dolar** olmuştur (2015: **1,45 milyar dolar**). Döviz açığının aktiflere oranı **%11**, özkaynaklara oranı **%27** ve ihracat satışlarına oranı **%53** olup İSO 500'e göre kur riski daha düşüktür.

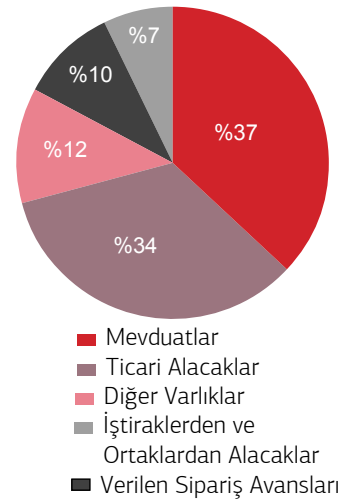
Sektör firmalarının döviz varlıkları **2,9 milyar dolar** ve döviz yükümlülükleri **4,1 milyar dolar**'dır. Döviz yükümlülükleri ağırlıklı olarak mali borçlar (**%58**) ve ticari borçlardan (**%31**) oluşmaktadır.

Diğer yandan döviz varlıkları operasyonlardan kaynaklanmaktadır; Ticari Alacaklar (**%34**), Mevduatlar (**%37**) ve Verilen Sipariş Avansları (**%10**) ağırlıklıdır. Sektör firmalarının kısa vadeli döviz pozisyonu için cari oran **0.9x**'tir ve görece likittir.

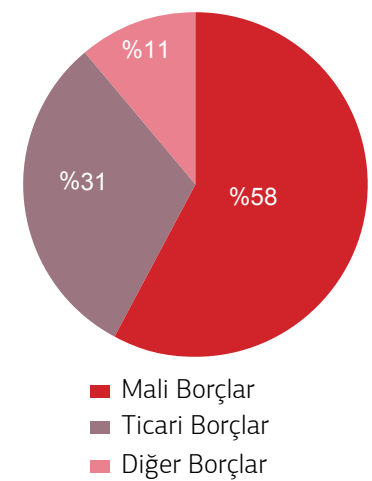
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

Döviz Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

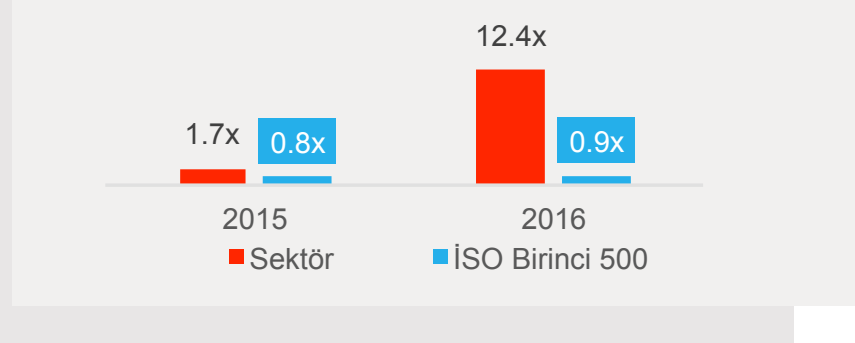

C11-İçeceklerin İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun döviz açığı 2016 yılında **%17** azalarak **908 milyon dolar** olarak gerçekleşmiştir (2015: **1,1 milyar dolar**). Firmaların döviz açığının aktiflere oranı **%22** ve özkaynaklara oranı **%47**'dir; ancak ihracat satışlarına oranı **%1377**'dir. Sektörün ihracat satışları 100 milyon doların altındadır ve toplam satışlarda **%2** paya sahiptir; dolayısıyla döviz riskine karşın düşük kalmaktadır.

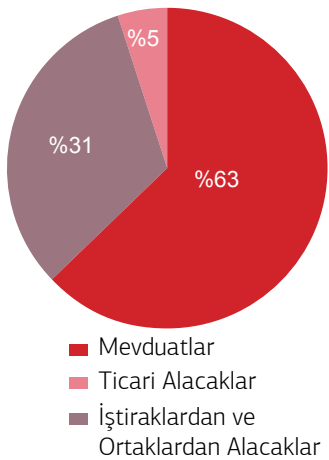
Firmaların döviz varlıkları **518 milyon dolar** ve döviz yükümlülükleri **1,4 milyar dolar**'dır. Döviz varlıklar mevduatlar (**%63**); yükümlülükler ise mali borçlar (**%99**) ağırlıklıdır.

Sektör firmalarının kısa vadeli döviz pozisyonu için cari oran **12.4x** olup kısa vadeli likidite ve kur riski düşüktür.

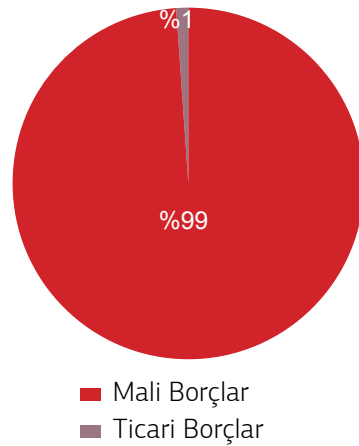
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

Döviz Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

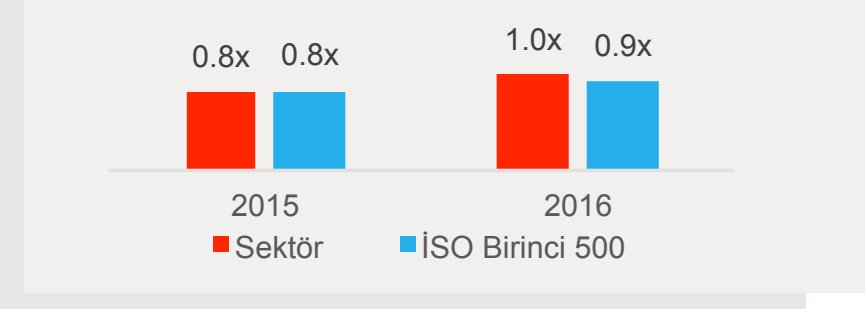

C26-Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun döviz açığı 2016 yılında **836 milyon dolar**'dır (2015: **831 milyon dolar**). Döviz açığının aktiflere oranı **%17**, özkaynaklara oranı **%71** ve ihracat satışlarına oranı **%63** olup kur riski İSO Birinci 500'e yakın seyretmektedir. İhracat satışları yaklaşık **1,5 milyar dolar** olup toplam satışların **%45**'ini oluşturmakta ve kur riskine karşılık hedging görevi görmektedir.

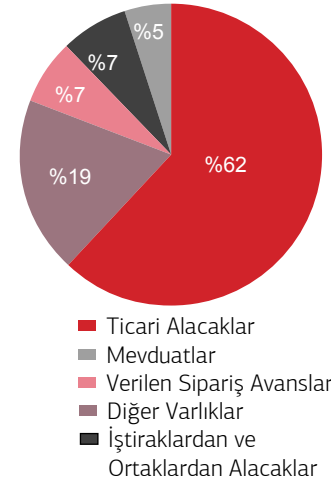
Firmaların döviz varlıkları **1,5 milyar dolar** ve döviz yükümlülükleri **2,3 milyar dolar**'dır. Aktifler ağırlıklı olarak operasyonel olup ticari alacaklar **%62** ve mevduatlar **%19** paylara sahiptir.

Döviz yükümlülükler ise operasyonel ve finansman amaçlı olup ticari borçlar ve mali borçlar **%39** ve **%16** paylara sahiptir. Firmaların kısa vadeli döviz pozisyonu cari oranı **1.0x**'tir ve likidite riski düşüktür.

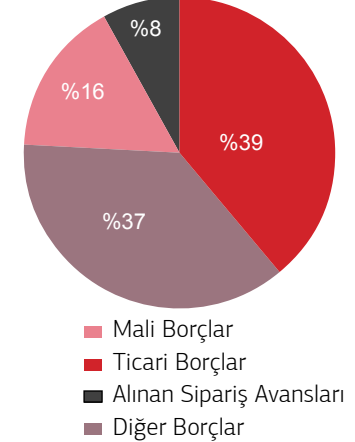
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

Döviz Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

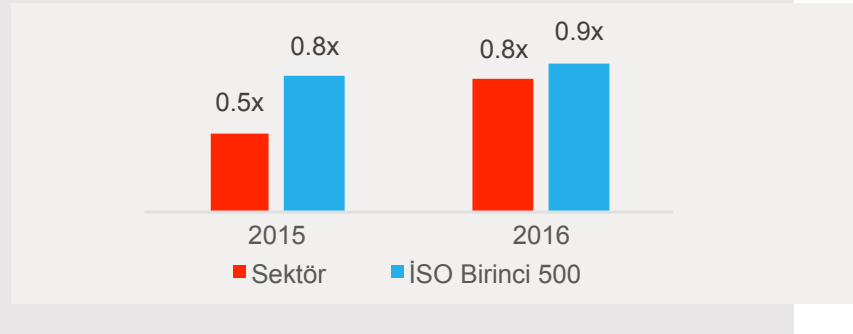

C16-Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı sektöründe faaliyette bulunan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşlarının 2016 yılında döviz açığı **787 milyon dolar** olarak gerçekleşmiştir. (2015: **827 milyon dolar**) Döviz açığının aktiflere oranı **%31**, özkaynaklara oranı **%103** ve ihracat satışlarına oranı **%271** olup İSO Birinci 500'e görece daha yüksek kur riski taşımaktadır.

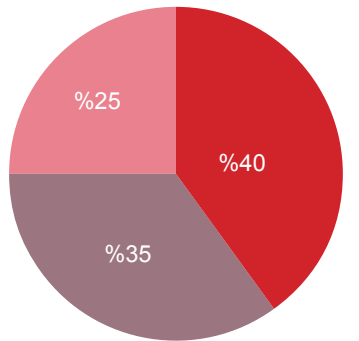
Sektörün ihracat satışları **340 milyon dolar**'dır ve toplam satışlarda **%15** paya sahiptir. Dolayısıyla döviz açığına görece düşük kalmaktadır.

Sektör firmaları **289 milyon dolar** döviz varlık ve **1,1 milyar dolar** döviz yükümlülük taşımaktadır. Döviz pozisyonu cari oranı **0.8x** olup likidite riski taşımaktadır.

Döviz Pozisyonu Cari Oranı

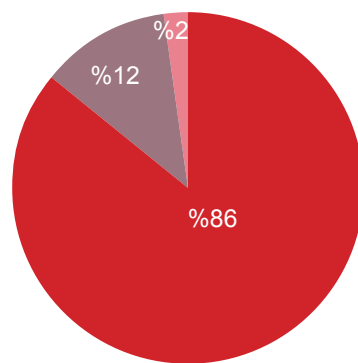

Döviz Varlıklar

- Mevduatlar
- Ticari Alacaklar
- Verilen Sipariş Avansları

Döviz Yükümlülükler

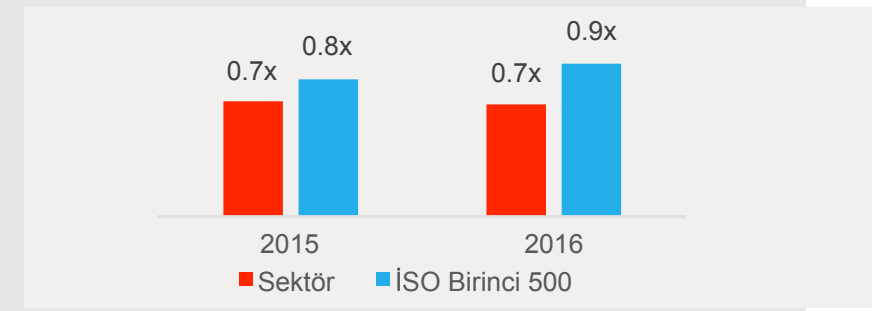

- Mali Borçlar
- Ticari Borçlar
- Diğer Borçlar

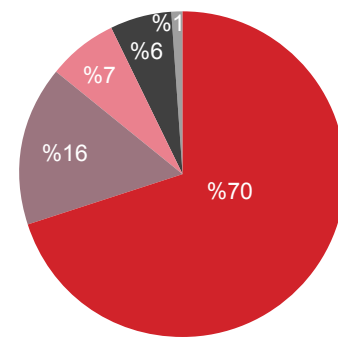
C22-Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı sektöründe faaliyet göstermekte olan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu yaklaşık **768 milyon dolar** döviz açığı bulundurmaktadır (2015: **605 milyon dolar**). Döviz açığının aktiflere oranı **%18**, özkaynaklara oranı **%56**, ve ihracat satışlarına **%54** olup İSO Birinci 500'e göre daha az risklidir. İhracat satışları yaklaşık **1,5 milyar dolar**'dır ve toplam satışlarda **%31** paya sahiptir.

Firmalar **696 milyon dolar** döviz varlık ve **1,5 milyar dolar** döviz yükümlülük bulundurmaktadır. Aktifler ağırlıklı olarak operasyonel olup ticari alacaklar **%70** ve mevduatlar **%16** paya sahiptir. Pasifler ise operasyonel ve finansman amaçlı olup mali borçlar **%66** ve ticari borçlar **%33** paylara sahiptir. Sektörün kısa vadeli döviz pozisyonu için cari oran **0.7x**'tir; dolayısıyla kısa vadeli döviz likiditesi görece düşüktür.

Döviz Pozisyonu Cari Oranı

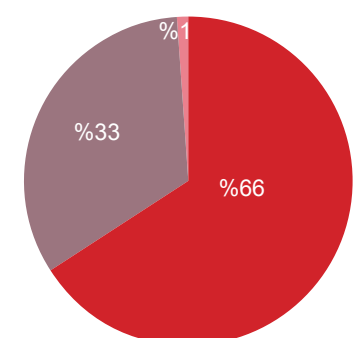

Döviz Varlıklar

- Ticari Alacaklar
- Mevduatlar
- Verilen Sipariş Avansları
- Diğer Varlıklar
- İştiraklerden ve Ortaklardan Alacaklar

Döviz Yükümlülükler

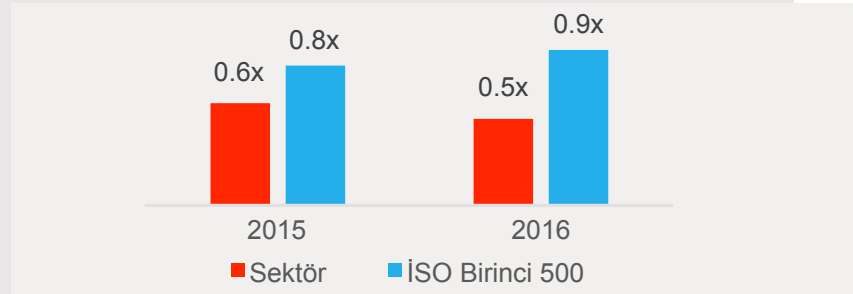

- Mali Borçlar
- Ticari Borçlar
- Diğer Borçlar

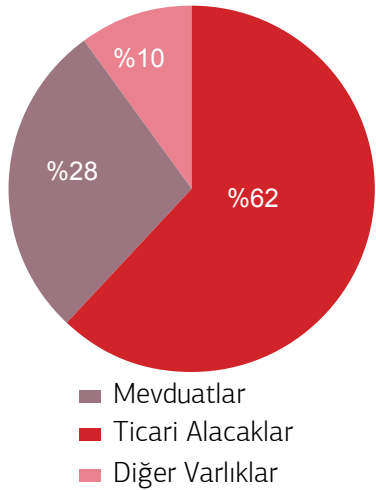
C17-Kağıt ve Kağıt Ürünlerinin İmalatı sektöründe yer alan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun döviz açığı 2016 yılında **544 milyon dolar** olmuştur (2015: **622 milyon dolar**). Döviz açığının aktiflere oranı **%28**, özkaynaklara oranı **%82** ve ihracat satışlarına oranı **%118** olup İSO Birinci 500'e göre daha yüksek kur riski taşımaktadır. İhracat satışları yaklaşık **540 milyon dolar**'dır ve toplam satışlarda **%21** paya sahiptir; bu sebeple döviz açığına karşın düşük kalmaktadır.

Firmaların döviz varlıkları **169 milyon dolar** ve döviz yükümlülükleri **713 milyon dolar**'dır. Varlıklar ağırlıklı olarak operasyonel olup Ticari Alacaklar **%62** ve Mevduatlar **%28** paylara sahiptir. Yükümlülükler ise finansman ve operasyonel amaçlı olup mali borçlar **%83** ve ticari borçlar **%17** paylara sahiptir. Firmaların kısa vadeli döviz pozisyonu için cari oran **0.5x**'tir ve likidite riski bulunmaktadır.

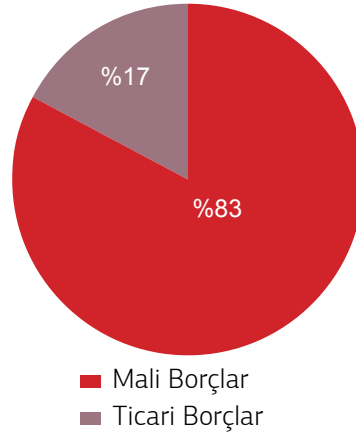
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

Döviz Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

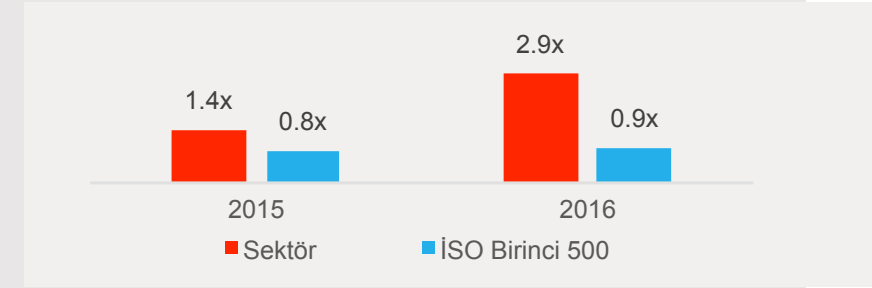

C30-Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun 2016 yılı döviz açığı **265 milyon dolar**'dır (2015: **335 milyon dolar**). Döviz açığının sektör aktiflerine oranı **%7**, özkaynaklara oranı **%25** ve ihracat satışlarına oranı **%26** olup görece düşük kur riski taşımaktadır. Sektörün ihracat satışları **1,2 milyar dolar**'dır ve toplam satışlarda **%68** paya sahiptir.

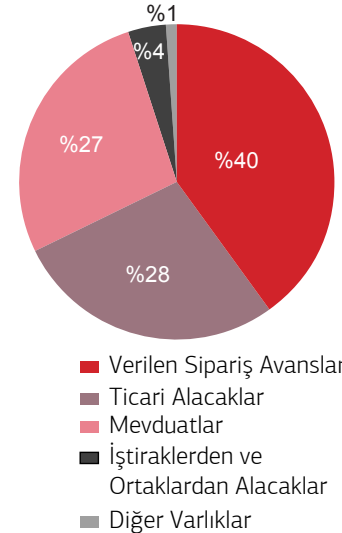
Sektör firmalarının döviz varlıkları **2 milyar dolar** ve döviz yükümlülükleri **2,3 milyar dolar**'dır. Döviz varlıkları çoğunlukla operasyonel olup verilen sipariş avansları **%40**, ticari alacaklar **%28** ve mevduatlar **%27** paylara sahiptir.

Firmaların kısa vadeli döviz pozisyonu için cari oran **2.9x**'tir ve düşük likidite riski bulunmaktadır.

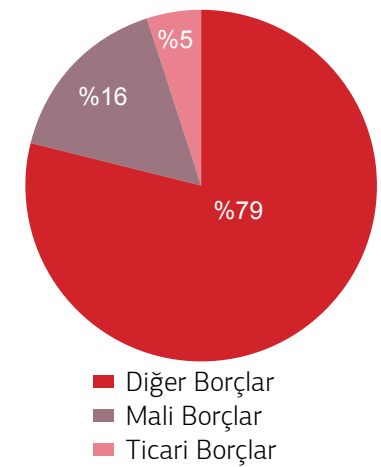
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

Döviz Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

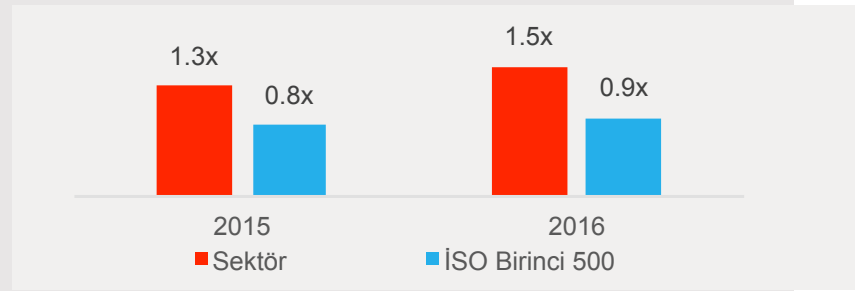

C25-Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun döviz açığı 2016 yılında **%1** azalarak **229 milyon dolar** olarak gerçekleşmiştir (2015: **232 milyon dolar**). Döviz açığının aktiflere oranı **%7**, özkaynaklara oranı **%15** ve ihracat satışlarına oranı **%25** olup İSO Birinci 500'e göre düşük kur riski taşımaktadır. Sektörün ihracat satışları yaklaşık **1,1 milyar dolar**'dır ve toplam satışlarda **%33** paya sahip olup döviz riskine karşın hedging görevi görmektedir.

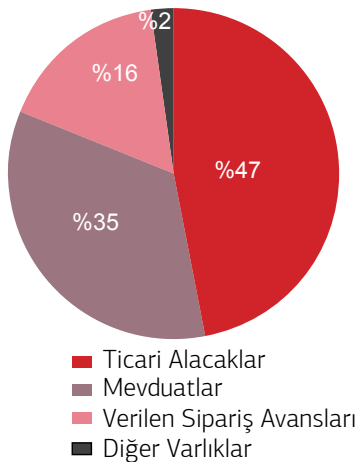
Sektör firmaları **792 milyon dolar** döviz varlık ve **1 milyar dolar** döviz yükümlülük bulundurmaktadır. Varlıklar ağırlıklı olarak operasyonel olup ticari alacaklar **%47**, mevduatlar **%35** ve verilen sipariş avansları **%16** paya sahiptir. Yükümlülükler ise finansman ve operasyonel amaçlı olup ticari borçlar **%29**, mali borçlar **%29** ve alınan sipariş avansları **%14** paya sahiptir.

Firmaların kısa vadeli döviz pozisyonu için cari oran **1.5x**'tir ve likidite riski görece düşüktür.

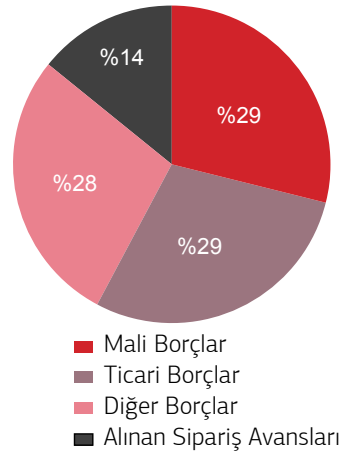
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

Döviz Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

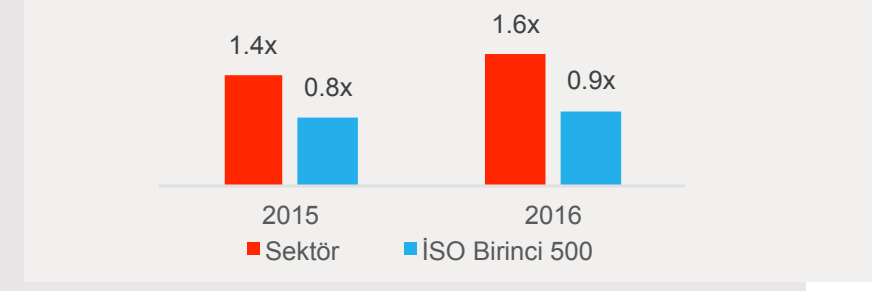

C28-Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun döviz açığı 2016 yılında **%61** azalarak **76 milyon dolar** olarak gerçekleşmiştir (2015: **195 milyon dolar**). Döviz açığının aktiflere oranı **%3**, özkaynaklara oranı **%6** ve ihracat satışlarına oranı **%7** olup İSO Birinci 500'e göre düşük kur riski taşımaktadır. Sektörün ihracat satışları **1,2 milyar dolar**'dır ve toplam satışlarda **%35** paya sahiptir. Dolayısıyla döviz açığına karşılık hedging görevi görmektedir.

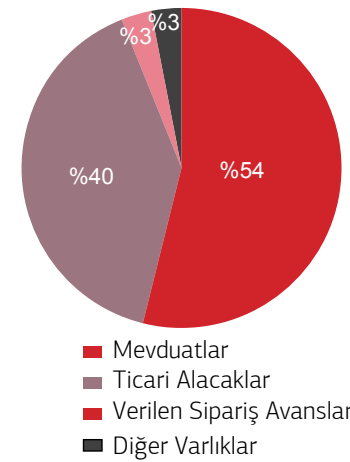
Sektör firmaları **533 milyon dolar** döviz varlık ve **609 milyon dolar** döviz yükümlülük bulundurmaktadır. Döviz varlıklar ağırlıklı olarak operasyonel olup mevduatlar **%54** ve ticari alacaklar **%40** paya sahiptir. Döviz yükümlülükler finansman ve operasyonel amaçlı olup mali borçlar **%73**, ticari borçlar **%20** ve alınan sipariş avansları **%7** paylara sahiptir.

Firmaların kısa vadeli döviz pozisyonu için cari oran **1.6x** olup likidite ve kur riski düşüktür.

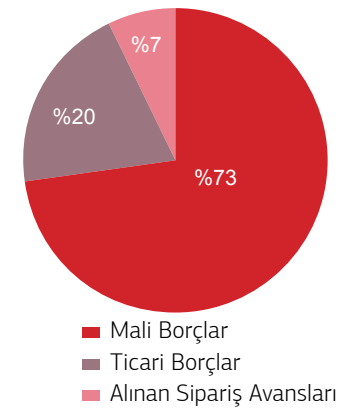
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

Döviz Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

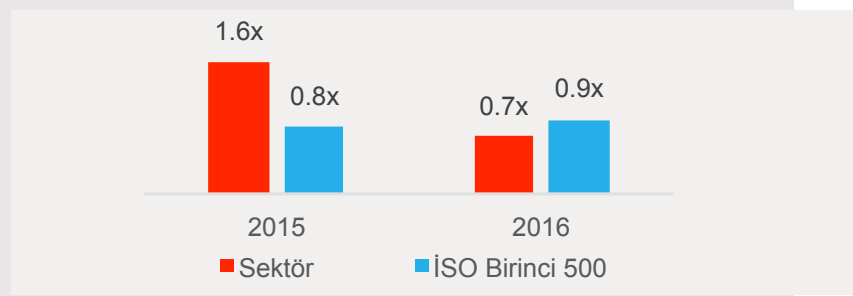

C32-Diğer İmalatlar sektöründe faaliyet gösteren firmaların döviz açığı 2016 yılında **76 milyon dolar** olmuştur. (2015: **18 milyon dolar**) Döviz açığının aktiflere oranı **%23**, özkaynaklara oranı **%66** ve ihracat satışlarına **%7** olup döviz riski İSO Birinci 500'e göre düşüktür. Sektörde yer alan firmaların ihracat satışları **1,4 milyar dolar**'dır ve toplam ciroda **%54** paya sahiptir; dolayısıyla hedging görevi görmektedir.

Firmaların döviz varlıkları **104 milyon dolar** ve döviz yükümlülükleri **180 milyon dolar**'dır. Döviz varlıklar ağırlıklı olarak operasyoneldir; ticari alacaklar **%50** ve mevduatlar **%34** paya sahiptir. Sektör firmalarının kısa vadeli döviz pozisyonu için cari oran **0.7x** olup görece düşük likidite ile faaliyet göstermektedir.

Döviz yükümlülükler ise finansman ve operasyonel amaçlı olup mali borçlar **%77**, ticari borçlar **%13** ve alınan sipariş avansları **%10** paylara sahiptir.

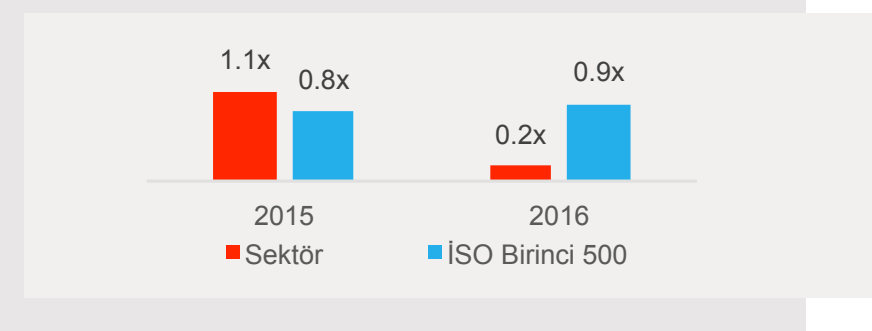
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

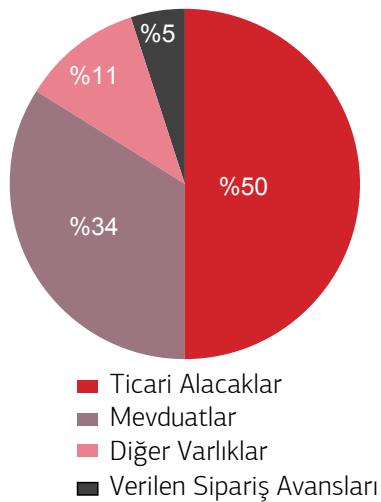
C18-Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşlarının **55 milyon dolar** döviz açığı bulunmaktadır (2015: **35 milyon dolar**). Döviz açığının aktiflere oranı **%12** ve özkaynaklara oranı **%18**'dir ancak ihracat satışlarına oranı **%652**'dir; dolayısıyla firmalar daha yüksek kur/likidite riski taşımaktadır. Sektörün ihracat satışları yaklaşık **10 milyon dolar** olup toplam ciroda **%3** paya sahiptir.

Firmaların döviz varlıkları **6 milyon dolar** ve döviz yükümlülükleri **61 milyon dolar**'dır. Döviz varlıklar mevduatlar (**%69**) ve ticari alacaklardan (**%31**) oluşmaktadır. Döviz yükümlülükler ise finansman ve operasyonel amaçlıdır; mali borçlar **%62** ve ticari borçlar **%38** paylara sahiptir. Kısa vadeli döviz pozisyonun cari oranı **0.2x** olup düşük likidite ile yüksek kur riski oluşturmaktadır.

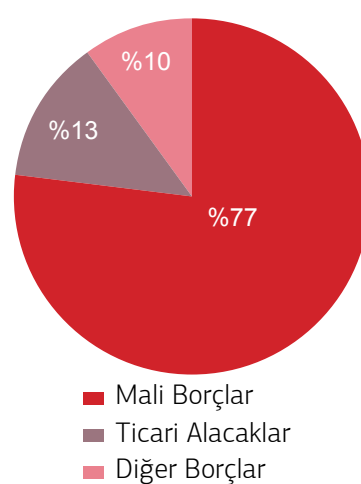
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

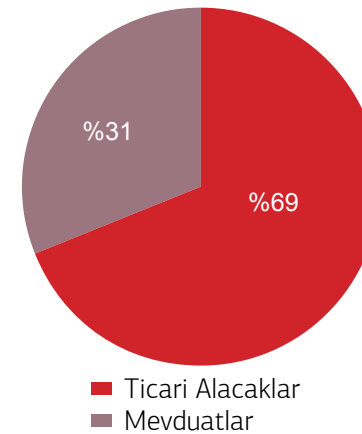
Döviz Varlıklar

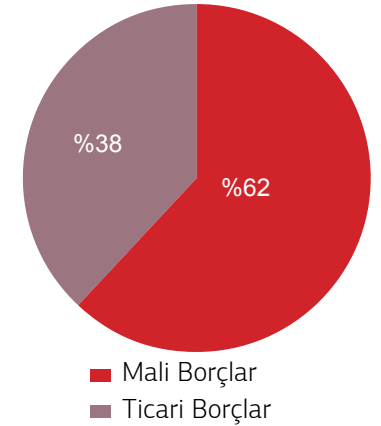
Döviz Yükümlülükler

Döviz Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

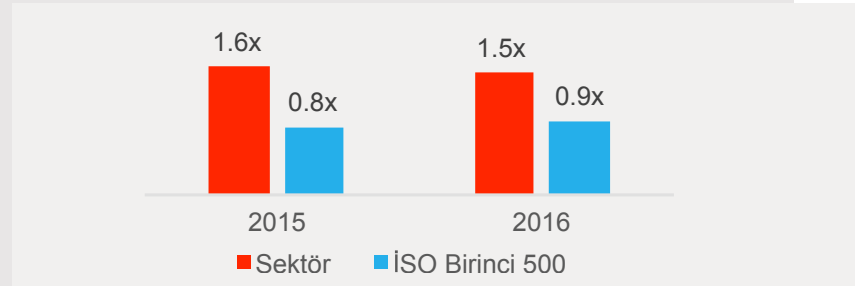
C21-Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa İlişkin Malzemelerin İmalatı sektöründe faaliyette bulunan firmaların 2016 yılında döviz açığı **47 milyon dolar** olarak gerçekleşmiştir (2015: **157 milyon dolar**). Döviz açığının aktiflere oranı **%4**, özkaynaklara oranı **%8** ve ihracat satışlarına oranı **%43** olup görece düşük kur riski oluşturmaktadır. Sektörün ihracat satışları yaklaşık **128 milyon dolar** olup toplam ciroda **%8** paya sahiptir.

Sektör firmalarının **113 milyon dolar** döviz varlığı ve **160 milyon dolar** döviz yükümlülükleri bulunmaktadır. Döviz varlıklar operasyonel amaçlı olup Ticari Alacaklar **%73** ve Verilen Sipariş Avansları **%10** paylara sahiptir.

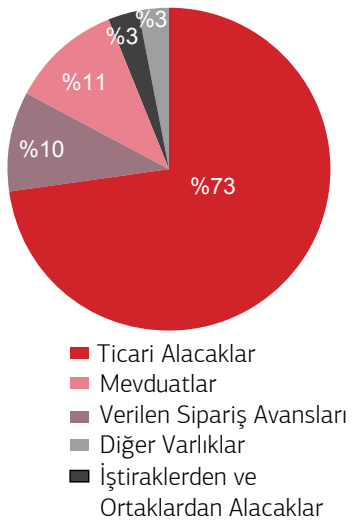
Döviz yükümlülükler ise finansman ve operasyonel amaçlıdır; mali borçlar **%73** ve ticari borçlar **%27** paylara sahiptir.

Firmaların kısa vadeli döviz pozisyonu cari oranı **1.5x** olup İSO Birinci 500'e göre likittir.

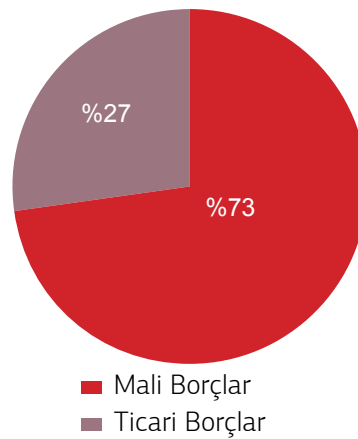
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

Döviz Varlıklar

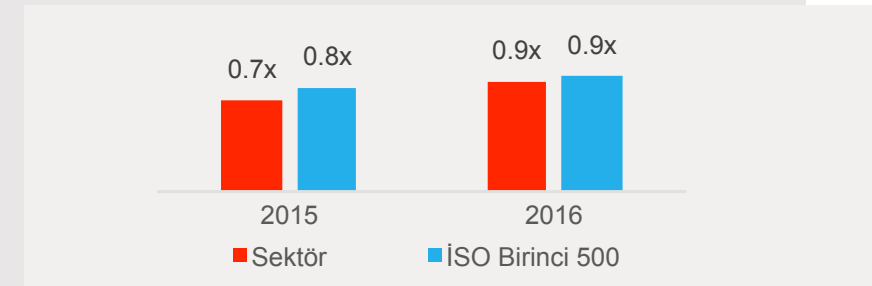
Döviz Yükümlülükler

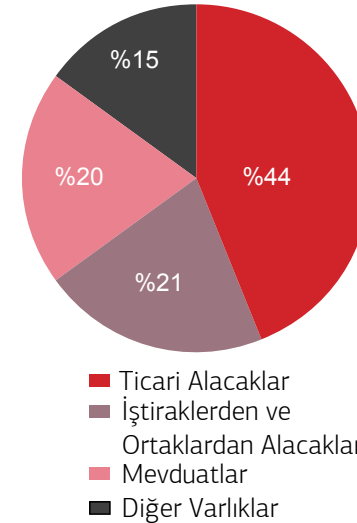
C14-Giyim Eşyalarının İmalatı sektöründe faaliyette bulunan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşlarının döviz açığı 2016 yılında **%43** azalarak **30 milyon dolar** olarak gerçekleşmiştir (2015: **21 milyon dolar**). Döviz açığının aktiflere oranı **%2**, özkaynaklara oranı **%5** ve ihracat satışlarına oranı **%3** olup İSO Birinci 500'e göre kur riski düşüktür. Sektörün ihracat satışları **1,2 milyar dolar** olup toplam ciroda **%57** paya sahiptir; dolayısıyla operasyonel hedging görevi görmektedir.

Sektör firmalarının döviz varlıkları **312 milyon dolar** ve döviz yükümlülükleri **342 milyon dolar**'dır. Varlıklar ağırlıklı olarak operasyonel olup ticari alacaklar **%44**, mevduatlar **%20**, ve iştirakler **%21** paylara sahiptir. Döviz yükümlülükler ise finansman ve operasyonel amaçlı olup mali borçlar **%66** ve ticari borçlar **%31** paylara sahiptir. Firmaların döviz pozisyonu için cari oran **0.9x** olup görece likittir.

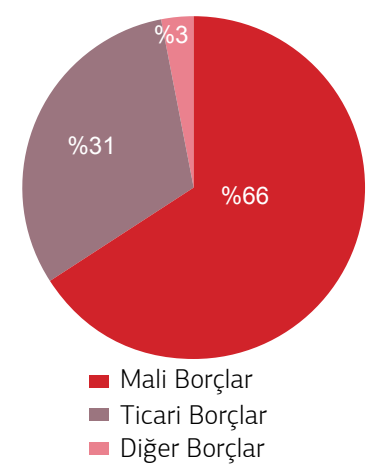
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

Döviz Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

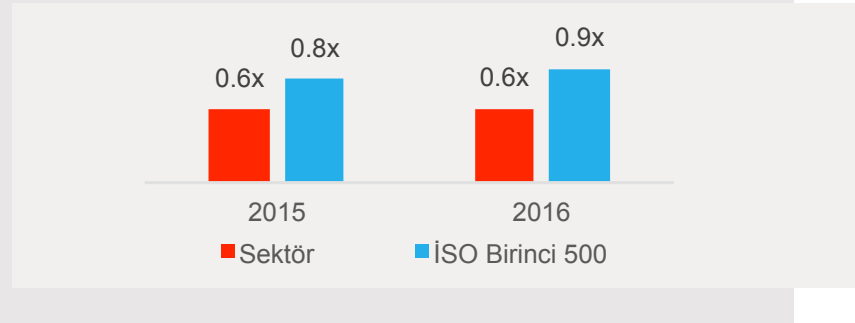

C12-Tütün Ürünleri İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşlarının 2016 yılı döviz açığı **27 milyon dolar**'dır (2015: **46 milyon dolar**). Döviz açığının aktiflere oranı **%1**, özkaynaklara oranı **%6** ve ihracat satışlarına oranı **%6** olup görece düşük kur riski taşımaktadır. Sektörün ihracat satışları **547 milyon dolar**'dır ve toplam cirosunda **%5** paya sahip olup operasyonel hedging görevi görmektedir.

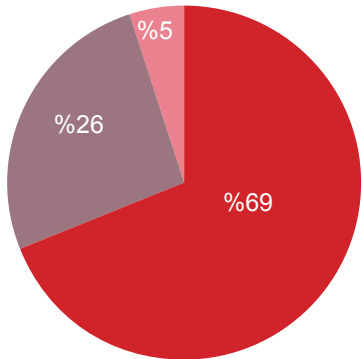
Sektör firmalarının döviz varlıkları **45 milyon dolar** ve döviz yükümlülükleri **72 milyon dolar**'dır. Döviz varlıklar operasyonel olup ticari alacaklar **%69** ve mevduatlar **%26** paylara sahiptir. Döviz yükümlülükler ise ticari borçlardan (**%100**) oluşmaktadır.

Sektör firmalarının kısa vadeli döviz pozisyonu için cari oran **0.6x**'tir ve görece düşük likiditeye sahiptir.

Döviz Pozisyonu Cari Oranı

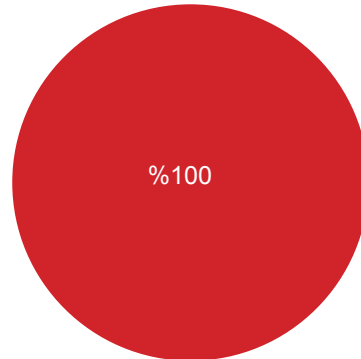

Döviz Varlıklar

■ Ticari Alacaklar
■ Mevduatlar
■ Diğer Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

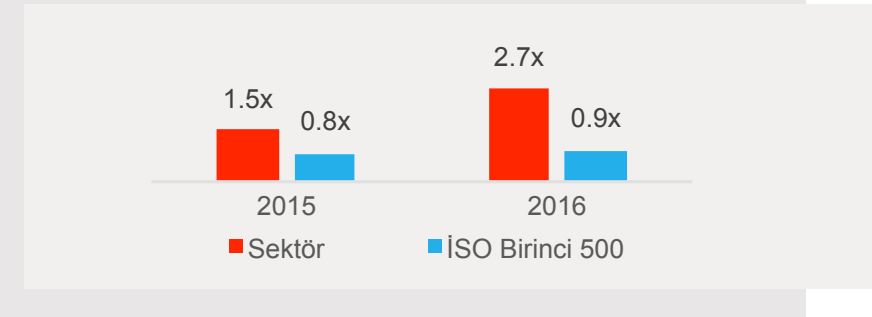

■ Ticari Borçlar

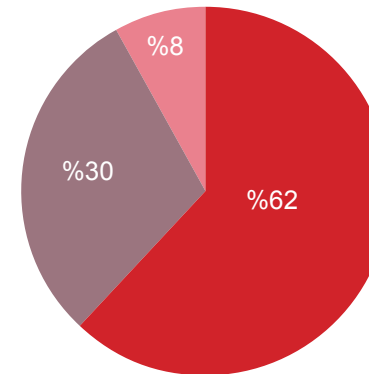
C31-Mobilya İmalatı sektöründe faaliyet gösteren firmaların döviz açığı 2016 yılında **18 milyon dolar** olarak gerçekleşmiştir (2015: **69 milyon dolar**). Döviz açığının aktiflere oranı **%2**, özkaynaklara oranı **%3** ve ihracat satışlarına oranı **%26** olup İSO Birinci 500'e göre riski daha düşüktür.

Sektör firmalarının **71 milyon dolar** döviz varlıkları ve **89 milyon dolar** döviz yükümlülükleri bulunmaktadır. Döviz varlıklar çoğunlukla operasyonel olup ticari alacaklar **%62**, mevduatlar **%30** ve verilen sipariş avansları **%8** paylara sahiptir. Diğer yandan döviz yükümlülükler finansman ve operasyonel amaçlı olup mali borçlar **%93** ve ticari borçlar **%7** paylara sahiptir. Firmaların kısa vadeli döviz pozisyonu için cari oran **2.7x**'tir ve sektör için düşük likidite ve kur riski oluşturmaktadır.

Döviz Pozisyonu Cari Oranı

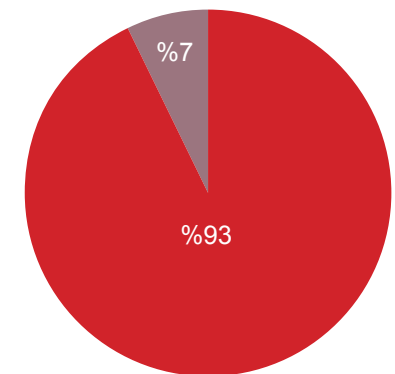

Döviz Varlıklar

■ Ticari Alacaklar
■ Mevduatlar
■ Verilen Sipariş Avansları

Döviz Yükümlülükler

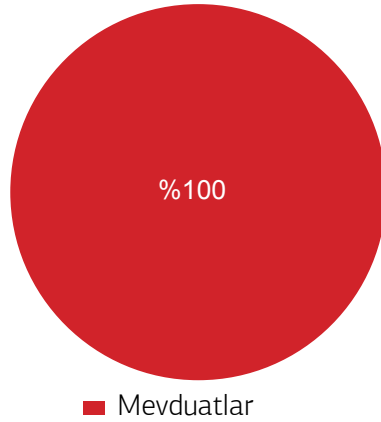

■ Ticari Borçlar
■ Mali Borçlar

C15-Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı sektöründe faaliyet göstermekte olan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun 2016 yılında **4 milyon dolar** döviz fazlası bulunmaktadır (2015: **5 milyon dolar**). Döviz fazlasının aktiflere oranı **%3** ve özkaynaklara oranı **%4** olup İSO Birinci 500'e göre düşük kur riski taşımaktadır.

Sektör firmalarının **4 milyon dolar** döviz varlığı bulunmakta ve döviz yükümlülüğü bulunmamaktadır; dolayısıyla likidite riski yoktur. Firmaların döviz varlıkları mevduatlardan (**%100**) oluşmaktadır.

Döviz Varlıklar

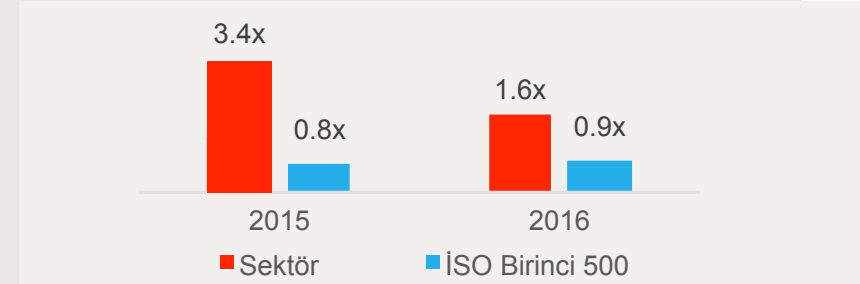

B-Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektöründe faaliyette bulunan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun 2016 yılı itibarıyla **2,6 milyar dolar** döviz fazlası bulunmaktadır (2015: **819 milyon dolar**). Firmaların döviz fazlasının aktiflere oranı **%24**, özkaynaklara oranı **%40**'dir. Sektörün ihracat satışları **550 milyon dolar**'dır ve toplam ciroda **%17** paya sahiptir.

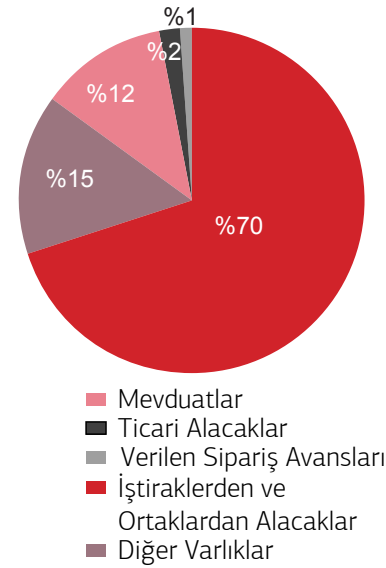
Firmaların döviz varlıkları **6,1 milyar dolar** ve döviz yükümlülükleri **3,4 milyar dolar**'dır. Döviz varlıklar ağırlıklı olarak operasyonel olup iştirakler **%70** ve mevduatlar **%12** paylara sahiptir. Döviz yükümlülükler ise finansman ve operasyonel amaçlı olup mali borçlar **%93** ve ticari borçlar **%5** paylara sahiptir.

Kısa vadeli döviz pozisyonu için cari oran **1.6x** olup likidite riski düşüktür.

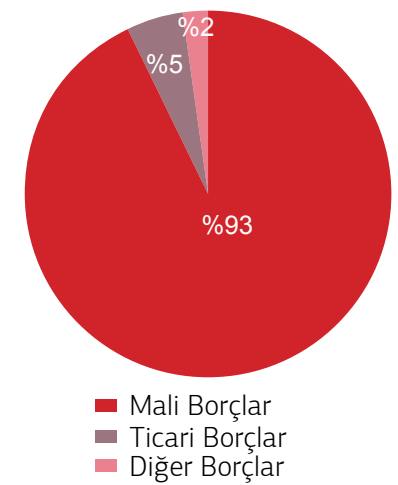
Döviz Pozisyonu Cari Oranı

Döviz Varlıklar

Döviz Yükümlülükler

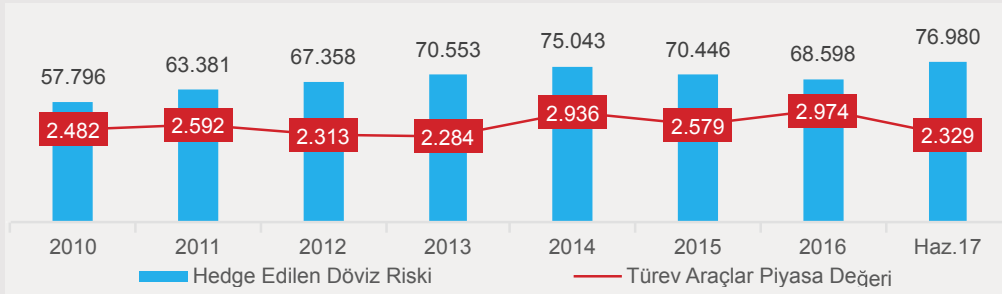

4. BÖLÜM: TÜREV ARAÇLAR VE HEDGİNG

Yükselen global ticaret, finansman ve yatırım faaliyetleri ile döviz riski ülkeler ve firmalar için daha da önemli hale gelmiştir. Buna karşın riski azaltmak için ortaya çıkmış olan türev araçlar (hedging) piyasası giderek büyümektedir.

Haziran 2017 itibariyle döviz riskinden korunmak amaçlı açılmış olan toplam türev araçlar **76.980 milyar dolar** olarak gerçekleşmiştir ve Türkiye ekonomisinin yaklaşık **92x** katıdır. Diğer yandan döviz riskinden korunmak için girilen bu araçların piyasa değeri yaklaşık **2.329 milyar dolar** olmuştur.

Global Döviz Türev Araçlar Piyasası (Milyar Dolar)

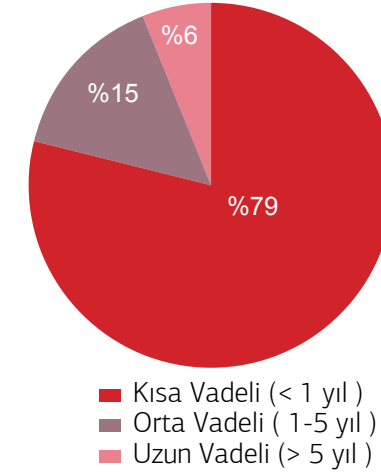
Haziran 2017 itibariyle **76.980 milyar dolar** tutarında döviz riski hedge edilmiştir. Bu miktar Türkiye ekonomisinin yaklaşık 92x katına denk gelmektedir.

Hedging araçlarının piyasa değeri/maliyeti **2.329 milyar dolar** olup korunan risk miktarının yaklaşık %3'üne denk gelmektedir.

Döviz riskine karşılık alınan türev araçlar çoğunlukla kısa vadeli (<1 yıl) döviz riskini (%79) hedge etmektedir. Orta vadeli (1-5 yıl) ve uzun vadeli (>5 yıl) döviz riski toplam hedging miktarının %15 ve %6'sını oluşturmaktadır.

Finansal kesim dışındaki firmaların hedge ettiği global döviz riski yaklaşık **8.421 milyar dolar** olup toplam hedging miktarının yaklaşık %12'sini oluşturmaktadır.

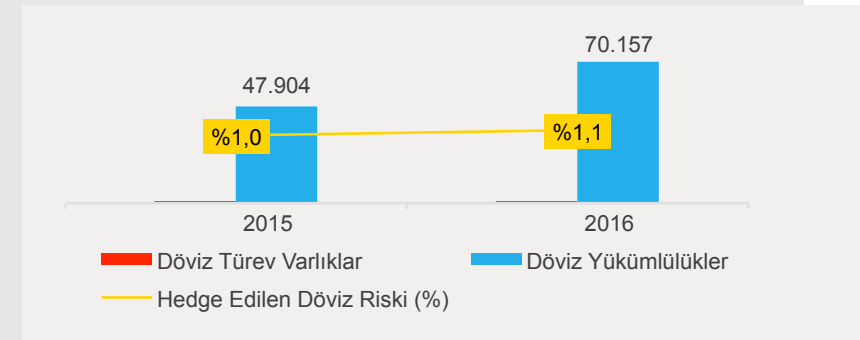
Global Döviz Hedging Piyasası Vade Dağılımı (%)

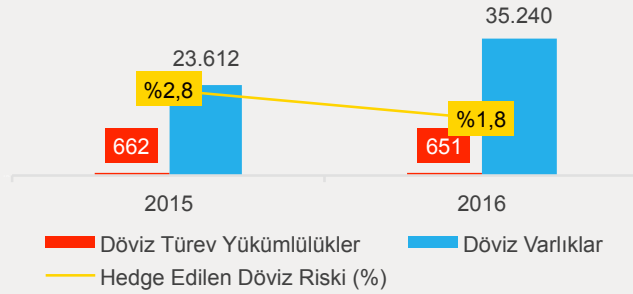
İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşlarının almış olduğu türev araç pozisyonu döviz riskine karşılık düşük kalmaktadır. 2016 yılı itibariyle firmaların türev varlıkları **776 milyon dolar** olmuştur. Diğer yandan firmaların toplam döviz yükümlülükleri **70 milyar dolar** ve kısa vadeli döviz yükümlülükleri **28 milyar dolar**'dır. Bu sebeple firmalar toplam yükümlülüklerini %1,1 ve kısa vadeli yükümlülüklerini %2,8 oranında hedge etmiştir.

Firmalar 2016 yılında **651 milyon dolar** türev yükümlülük taşımaktadır (2015: **662 milyon dolar**). Açık türev pozisyonuna karşın İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları **35 milyar dolar** döviz varlık (Kısa Vadeli: **26 milyar dolar**) bulundurmaktadır. Bu sebeple firmalar döviz varlıklarını toplamda %1,9 ve kısa vadede **2,6%** oranında hedge etmektedir.

İSO Birinci 500 Türev Varlıklar (Milyon Dolar)

İSO Birinci 500 Türev Yükümlülükler (Milyon Dolar)

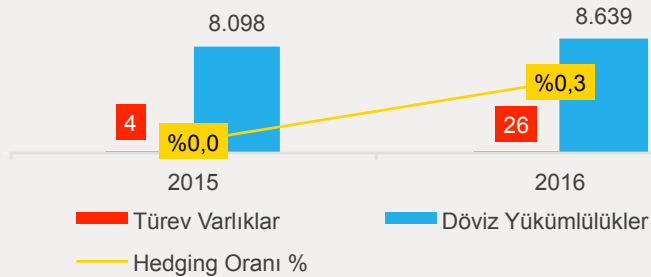

Kaynak: Besfin Analizi, Bank For International Settlements (BIS), İstanbul Sanayi Odası

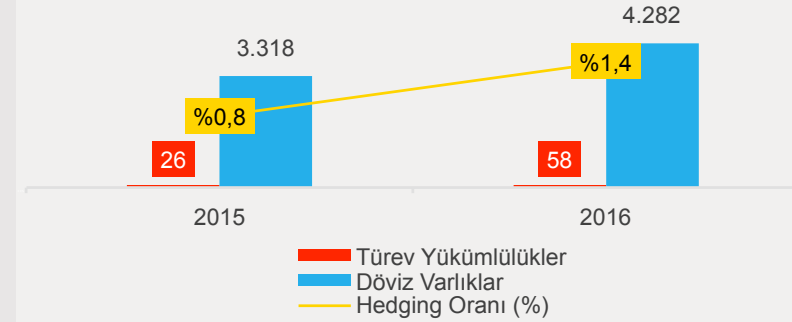
İSO İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları düşük düzeyde türev araç bulundurmaktadır. Firmaların 2016 yılında almış olduğu türev varlıklar **26 milyon dolar**'dır. Buna karşın toplam döviz yükümlülükleri **8,6 milyar dolar**'dır (Kısa Vadeli: **4,2 milyar dolar**). Bu sebeple firmaların döviz borçlarını **%0,3** oranında hedge ettiği görülmektedir (Kısa Vadeli: **%0,6**).

İkinci 500 firmalarının açık türev pozisyonu **58 milyon dolar**'dır. Buna karşın firmaların döviz varlıkları **4,3 milyar dolar**'dır (Kısa Vadeli: **3,4 milyar dolar**). Dolayısıyla firmalar döviz varlıklarını toplamda **%1,4** ve kısa vadede **%1,7** oranında hedge etmektedir.

İSO İkinci 500 Döviz Türev Varlıklar (Milyon Dolar)

İSO İkinci 500 Türev Yükümlülükler (Milyon Dolar)

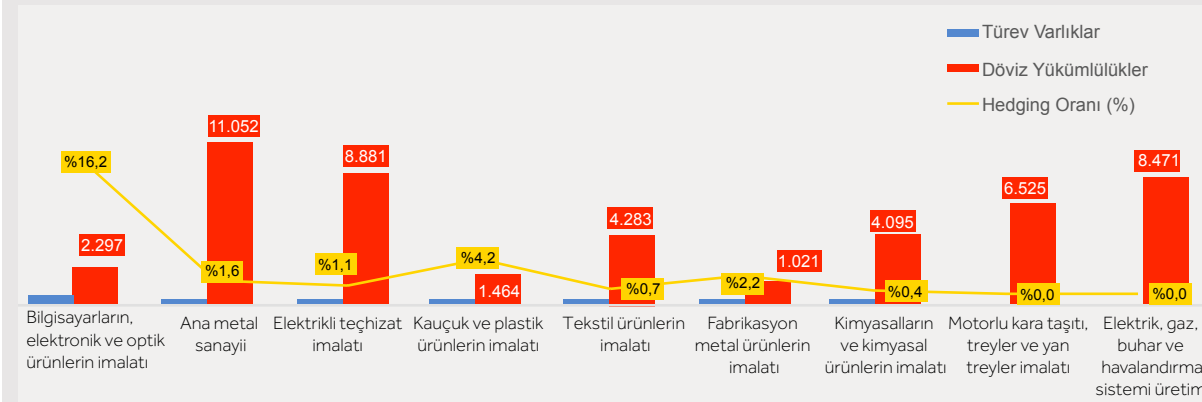

4.1.Sektörel Değerlendirme

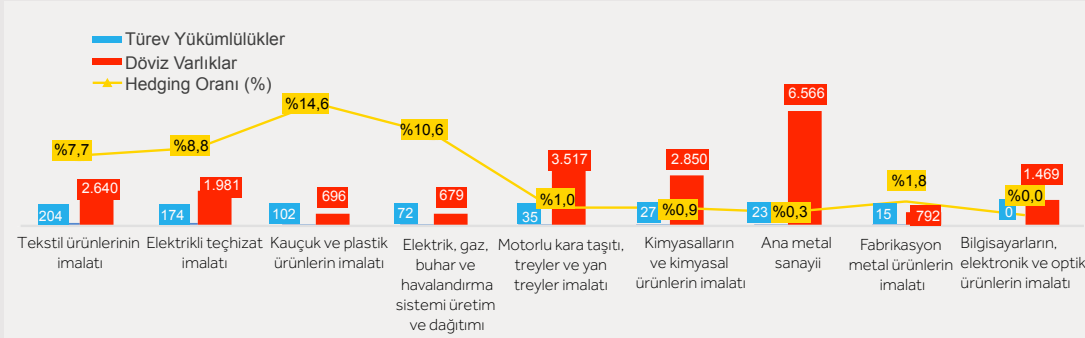
İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu yüksek döviz açığına karşın görece düşük düzeyde türev pozisyonu bulundurmaktadır. 2016 yılı itibarıyla firmaların **776 milyon dolar** türev varlıkları ve **651 milyon dolar** türev yükümlülükleri bulunmaktadır.

Türev varlıkların dağılımı ağırlıklı olarak Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı (**%48**), Ana metal sanayii (**%22**), ve Elektrikli teçhizat imalatı (**%13**) sektörlerinden oluşmaktadır. Sektörlerin döviz yükümlülüklerini hedging oranı **%0-%16** aralığında yer almaktadır. Diğer yandan döviz varlıklarının hedging oranı **%0-%15** aralığında yer almaktadır.

İSO Birinci 500 Türev Varlıklar (Milyon Dolar)

İSO Birinci 500 Türev Yükümlülükler (Milyon Dolar)

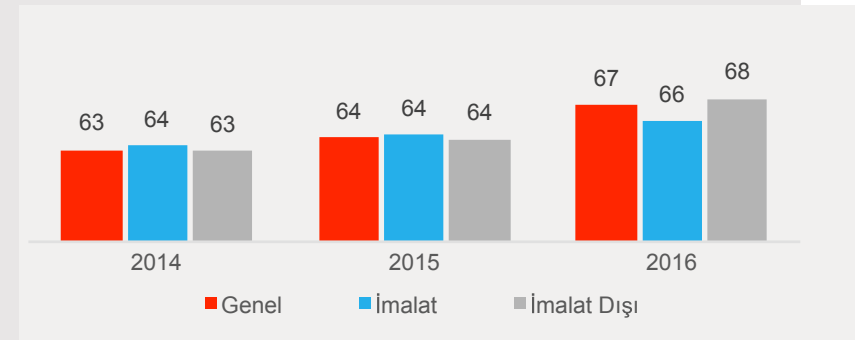

5. BÖLÜM: DÖVİZ FİNANSMAN FAALİYETLERİ

Döviz kredilerin daha düşük maliyetli olması, dış ticaret ve yatırım finansmanı Türkiye'de yerleşik firmaları yabancı para borçlanmaya teşvik etmiştir. Bu sebeple firmaların döviz kredileri yıllar itibarıyla artış göstermektedir.

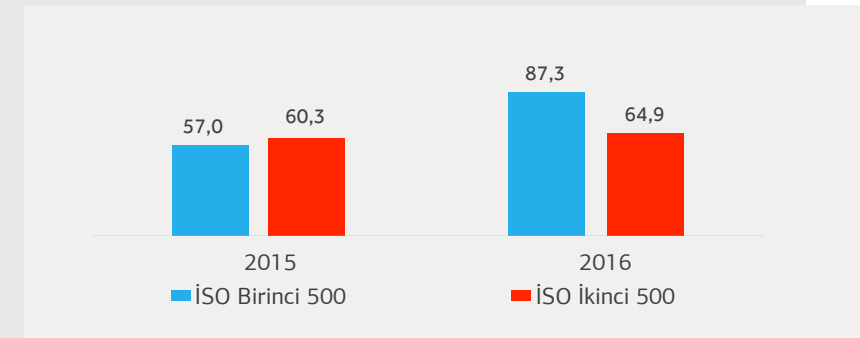
2016 yılı itibarıyla reel sektör firmaları mali borçlanmalarının **%67**'sini döviz cinsinde krediler ile sağlamıştır. İmalat sanayii firmaları **%66** ve imalat dışı firmalar **%68** oranında döviz cinsinde kredi sağlamaktadır.

Reel Sektör Döviz Krediler (%)

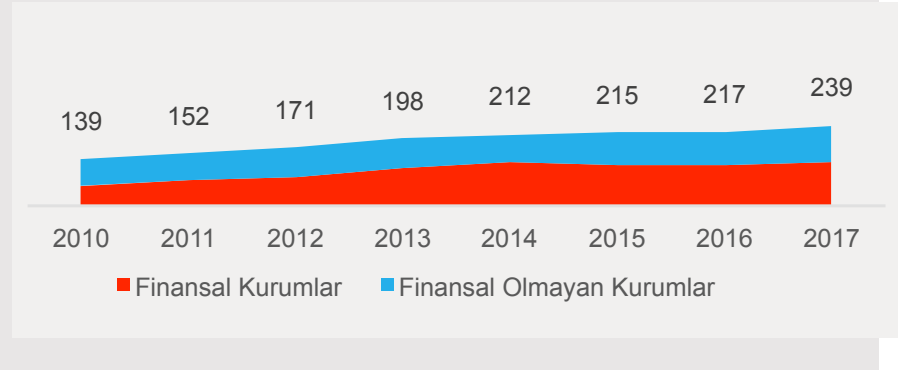
Benzer şekilde İstanbul Sanayi Odası firmaları döviz finansman faaliyetlerinde artan bir trendde sahiptir. İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları 2016 yılı itibarıyla dış finansmanın **%87**'sini döviz krediler ile sağlarken, İSO İkinci 500 firmaları mali borçlarının **%65**'ini döviz cinsinde sağlamaktadır.

İSO Döviz Krediler (%)

Yurtiçi bankalar ana finansman kaynağı olmakla beraber, yurtdışından sağlanan döviz kredileri artan bir trende sahiptir. 2017 yılı itibarıyla özel sektörün yurtdışından temin etmiş olduğu kredi stoğu **239 milyar dolar** olmuştur. Kredilerin alıcıya göre dağılımı finansal kurumlar (%53) ve finansal olmayan kurumlar (%47) şeklindedir.

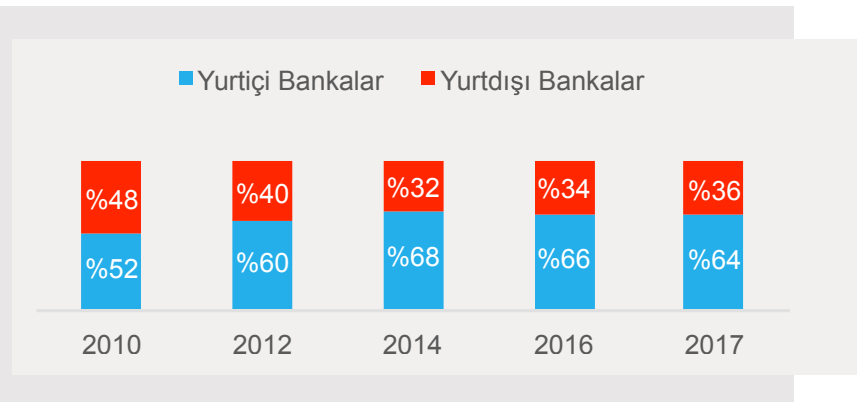
Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Döviz Kredileri (Milyar Dolar)

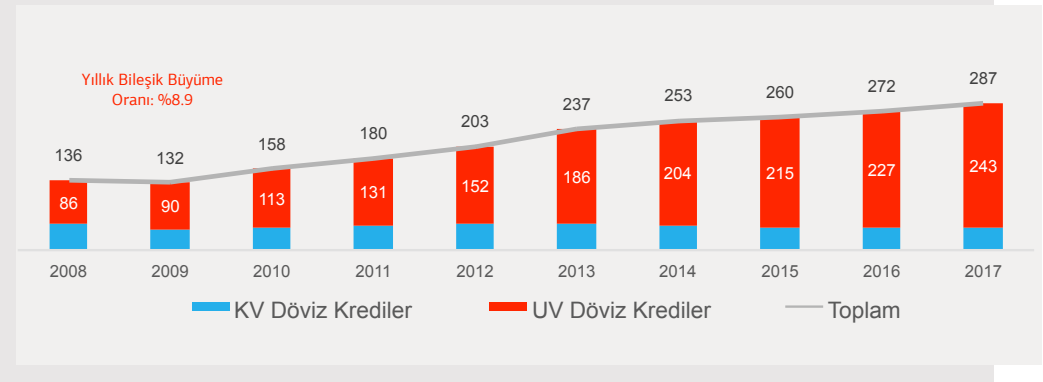
Firmalar döviz kredileri ağırlıklı olarak yurtiçi bankalardan almaktadır. Yurtdışından sağlanan kredilerin payı azalan bir trende sahip olup 2017 yılında **%36** olarak gerçekleşmiştir. (2010: **%48**)

2017 yılı sonunda finansal kesim dışındaki firmaların döviz borçlanmaları **287 milyar dolar** olmuştur (2010: **158 milyar dolar**).

2010-2017 yılları arasında kredilerin yıllık bileşik büyüme oranı **%8,9** olarak gerçekleşmiştir. Bunun yanı sıra firmalar döviz borçlanmalarının vadesini uzatarak döviz kuru riskini azaltmıştır. 2017 yılında kredilerin vade dağılımı; Kısa Vadeli (**%15**) ve Uzun Vadeli (**%85**) şeklinde olmuştur (2010; Kısa Vadeli: **%28** Uzun Vadeli: **%72**).

Finansal Kesim Dışındaki Firmaların Döviz Kredileri (Milyar Dolar)

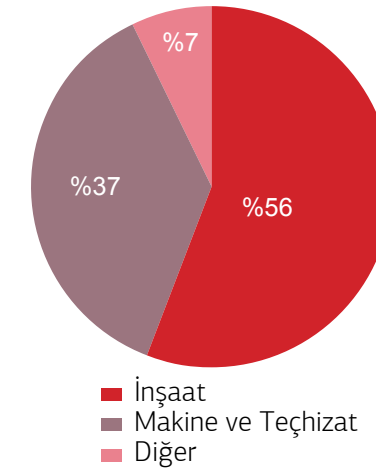

Türkiye'de yerleşik firmaların yatırım harcamaları 2010-2016 yılları arasında **%4,8** yıllık bileşik büyüme oranı ile artarak **253 milyar dolar**'a ulaşmıştır. Yatırım harcamalarının GSYH'ya oranı artan bir trend ile 2016 yılında **%29** olarak gerçekleşmiştir (2010: **%25**).

Yatırım harcamaları ağırlıklı olarak İnşaat (**%56**), Makine ve Teçhizat (**%37**) ve Diğer (**%7**) yatırımlardan oluşmaktadır.

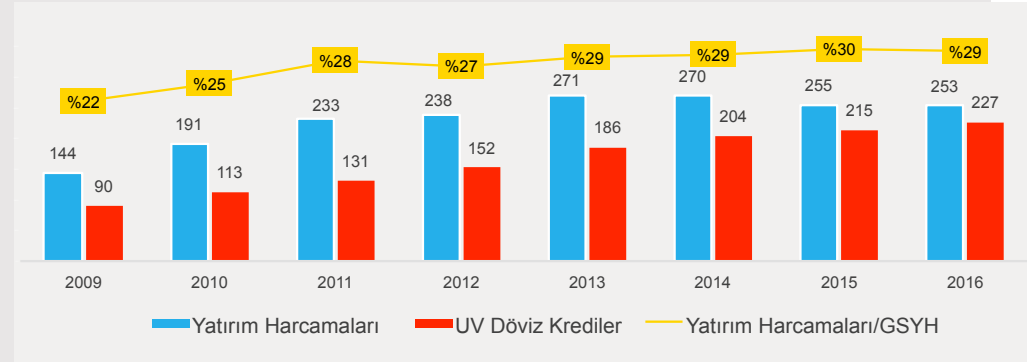
Diğer yandan reel sektörün uzun vadeli döviz kredileri **113 milyar dolar**'dan **227 milyar dolara**'a yükselmiştir. 2010-2016 yılları arasında uzun vadeli döviz kredilerin büyüme oranı **%12** olarak gerçekleşmiştir.

Yatırım Harcamaları Dağılımı (%)

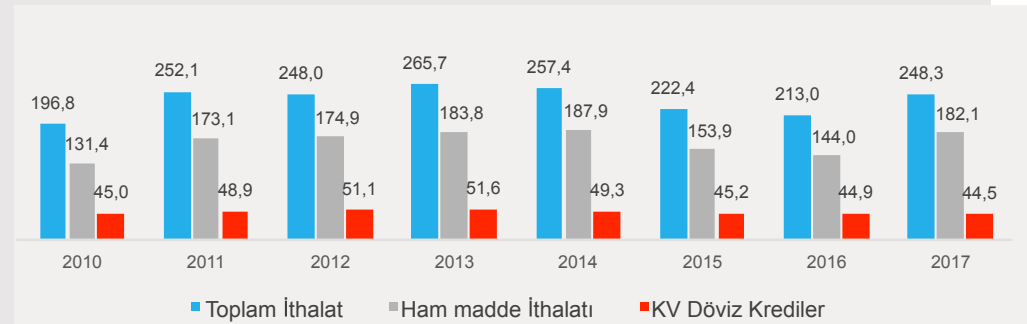
Kaynak: Besfin Analizi, TCMB, TÜİK, İstanbul Sanayi Odası,

Yatırım Harcamaları (Milyar Dolar)

Yatırım harcamaları ve ekonomik büyümenin yanısıra dış ticaret finansmanı firmaları döviz kredi kullanmaya teşvik etmektedir. 2017 yılı itibarıyla toplam ithalat **248 milyar dolar** olup ara malı (hammadde) ithalatı **182 milyar dolar** olarak gerçekleşmiştir. Ara malı ithalatının toplam ithalattaki payı **%73** olarak gerçekleşmiştir. Diğer yandan firmaların kısa vadeli döviz kredileri **45 milyar dolar** olup ara malı ithalatının **%24**'üne denk gelmektedir.

Dış Ticaret Finansmanı (Milyar Dolar)

Kaynak: Besfin Analizi, TÜİK, TCMB

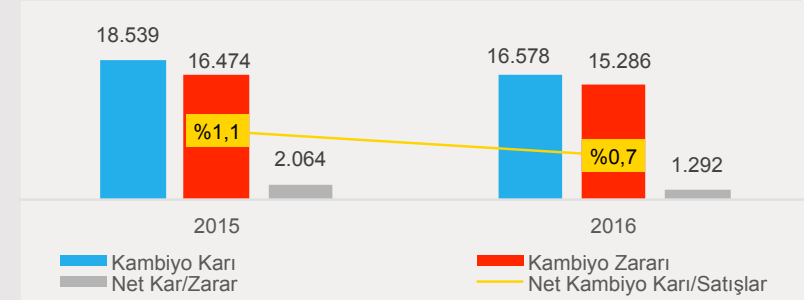
6. BÖLÜM: KUR FARKI GELİR VE GİDER ANALİZİ

İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu açık döviz pozisyonlarına ve kurlardaki artışa rağmen yüksek ihracat satışları ile yabancı para riskini kısmen hedge etmiştir ve döviz faaliyetleri üzerinden net gelir elde etmiştir.

Firmalar 2016 yılında **16,6 milyar dolar** kambiyo karı ve **15,3 milyar dolar** kambiyo zararı ile **1,3 milyar dolar** net kur farkı geliri yaratmıştır (2015: **2 milyar dolar**).

Kur farkı gelirinin İSO Birinci 500 satışlarına oranı **%0,7** olarak gerçekleşmiştir (2015: **%1,1**).

İSO Birinci 500 Kambiyo Kar ve Zararları (Milyon Dolar)

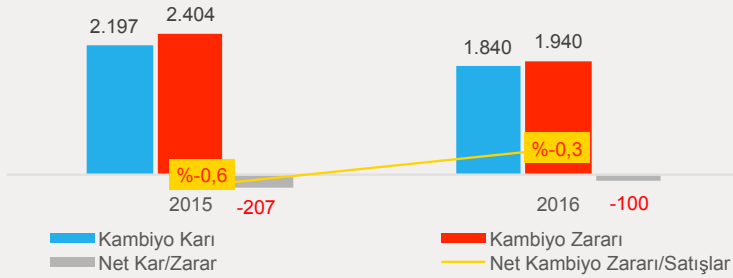

Diğer yandan İSO İkinci 500 firmaları açık döviz pozisyonları ve düşük ihracat satışları ile döviz faaliyetleri üzerinden net kur farkı gideri yaratmışlardır.

Firmalar 2016 yılında **2,2 milyar dolar** kambiyo geliri ve **2,4 milyar dolar** kambiyo gideri ile **207 milyon dolar** net kambiyo zararı elde etmişlerdir (2015: **100 milyon dolar**).

Kur farkı giderinin İSO İkinci 500 satışlarına oranı **%0,3** olarak gerçekleşmiştir ve karlılığa etkisi düşük olmuştur (2015: **%0,6**).

İSO İkinci 500 Kambiyo Kar ve Zararları (Milyon Dolar)

6.1. Sektörel Değerlendirme

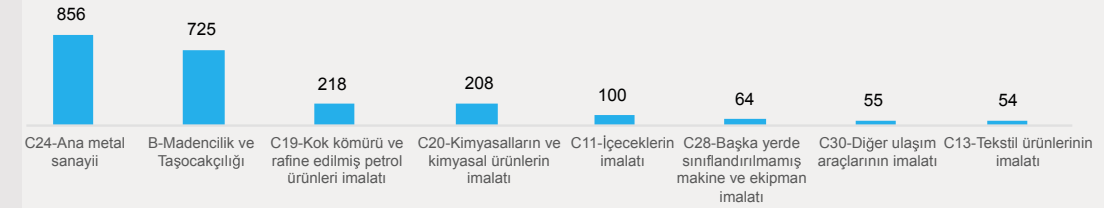
İSO Birinci 500'e dahil 18 sektör kambiyo karı elde ederken 7 sektör kambiyo zararı yaratmıştır.

C23-Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı, C10-Gıda Ürünlerinin İmalatı, ve C26-Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı en fazla kambiyo zararı yaratan sektörler olup **C24-Ana Metal Sanayi, B-Madencilik ve Taşocakçılığı ile C20-Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı** sektörleri en fazla kambiyo karı elde eden sektörler olmuştur.

İSO Birinci 500 Sektörel Kambiyo Zararı (Milyon Dolar, 2016)

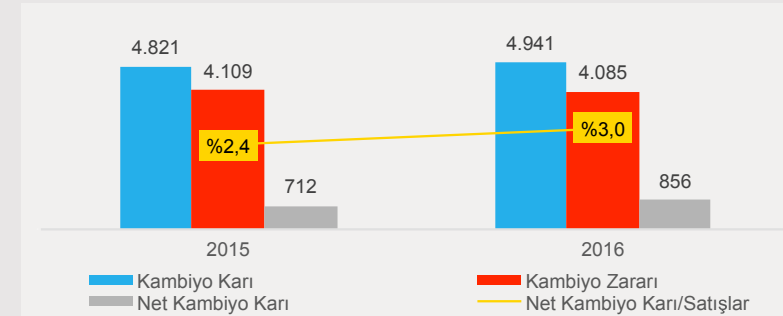
İSO Birinci 500 Sektörel Kambiyo Karı (Milyon Dolar, 2016)

C24-Ana Metal Sanayi İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu açık döviz pozisyonu ve kurlardaki artışa rağmen döviz faaliyetleri üzerinden kur farkı gelir elde etmiştir.

Sektör firmaları 2016 yılında **4,9 milyar dolar** kambiyo geliri ve **4,1 milyar dolar** kambiyo gideri ile **856 milyon dolar** net kambiyo karı elde etmiştir. Kambiyo karının sektör satışlarına oranı **%3,0** olup sektör karlılığını yükseltmiştir (2015: **%2,4**).

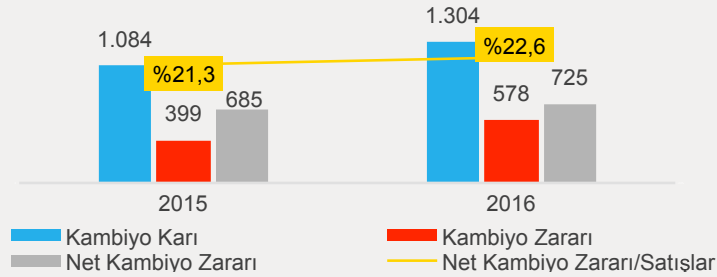
Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

B-Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları döviz fazlası pozisyonu ve kurlardaki artışın etkisi ile net kambiyo karı elde etmiştir.

Sektör firmaları 2016 yılında **1,3 milyar dolar** kambiyo geliri ve **578 milyon dolar** kambiyo gideri üzerinden **725 milyon dolar** net kambiyo karı yaratmıştır (2015: **685 milyon dolar**).

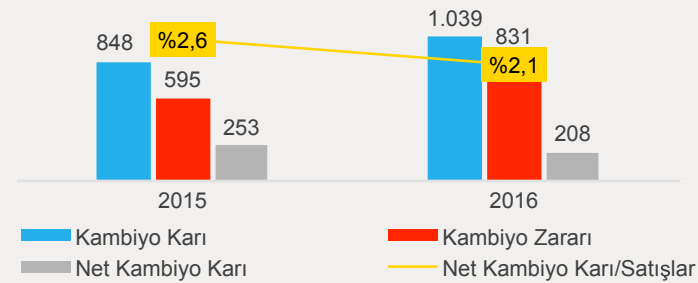
Net kur farkı gelirinin satışlara oranı **%23** olup sektör karlılığı üzerinde büyük bir etkisi vardır (2015: **%21**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

C20-Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları açık döviz pozisyonu ve Türk Lirası'ndaki artışa rağmen döviz faaliyetleri üzerinden kambiyo karı elde etmektedir.

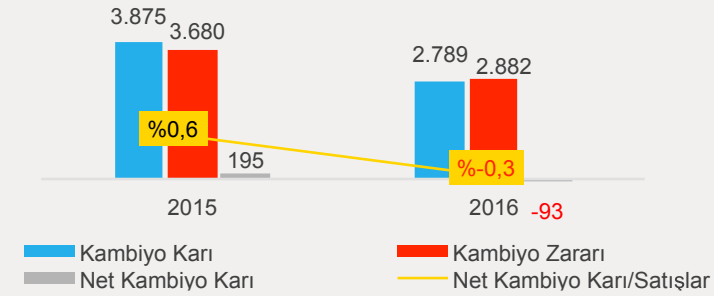
Firmalar 2016 yılında **1 milyar dolar** kur farkı geliri ve **831 milyon dolar** kur gideri üzerinden **208 milyon dolar** net kambiyo karı elde etmiştir (2015: **253 milyon dolar**)

Kambiyo karının satışlara oranı **%2,1** olup sektör karlılığı üzerinde olumlu etkisi olmuştur (2015: **%2,5**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

C29-Motorlu kara taşıtı, treyler ve yarı treyler imalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları açık döviz pozisyonu ve kurlardaki artış ile döviz faaliyetleri üzerinden kambiyo zararı elde etmektedir.

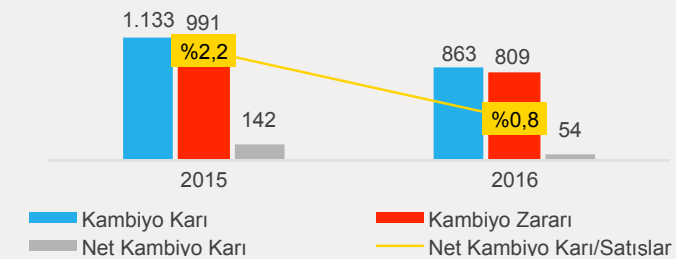
Firmalar 2016 yılında **2,8 milyar dolar** kur farkı geliri ve **2,9 milyar dolar** kur farkı gideri üzerinden **93 milyon dolar** net kambiyo zararı elde etmiştir (2015: **195 milyon dolar**). Kambiyo karı/zararının satışlara oranı **%0,3** olarak gerçekleşmiştir ve sektör karlılığı üzerindeki etkisi düşük olmuştur (2015: **%0,6**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

C13-Tekstil Ürünlerinin İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları açık döviz pozisyonu ve kurlardaki artışa rağmen yüksek ihracat satışları ile döviz faaliyetleri üzerinden kambiyo karı elde etmektedir.

Firmalar 2016 yılında **863 milyon dolar** kur farkı geliri ve **809 milyon dolar** kur farkı gideri üzerinden **54 milyon dolar** net kambiyo karı elde etmiştir (2015: **142 milyon dolar**).

Döviz faaliyetleri üzerinden elde edilen net kambiyo karının satışlara oranı **%0,8** olarak gerçekleşmiştir ve karlılık üzerindeki etkisi düşük olmuştur (2015: **%2,2**).

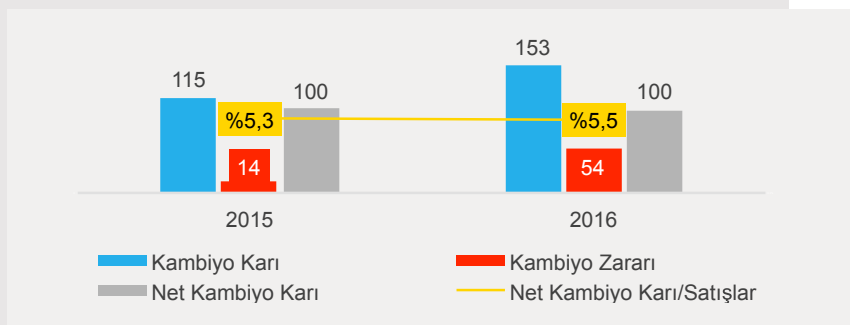
Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

C11-İçeceklerin İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları açık döviz pozisyonu, artan döviz kurları ve düşük ihracat satışlarına rağmen yabancı para faaliyetleri üzerinden kambiyo karı elde etmektedir.

Sektör firmaları 2016 yılında **153 milyon dolar** kur farkı geliri ve **54 milyon dolar** kur farkı gideri üzerinden **100 milyon dolar** net kambiyo karı elde etmiştir (2015: **100 milyon dolar**).

Kambiyo karının satışlara oranı **%5,5** olarak gerçekleşmiş ve sektör karlılığını yükseltmiştir. (2015: **%5,3**)

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

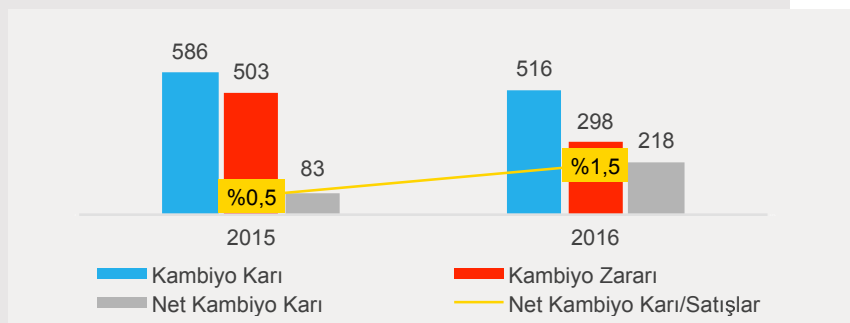

C19-Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı sektöründe faaliyet gösteren firmalar yüksek döviz açığı, kurlardaki artış ve düşük ihracat satışlarına rağmen döviz faaliyetleri üzerinden kambiyo karı elde etmektedir.

Sektör firmaları 2016 yılında **516 milyon dolar** kur farkı geliri ve **298 milyon dolar** kur farkı gideri ile **218 milyon dolar** net kambiyo karı yaratmışlardır (2015: **83 milyon dolar**).

Kambiyo karının satışlara oranı **%1,5** olup sektör karlılığını olumlu etkilemiştir (2015: **%0,5**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

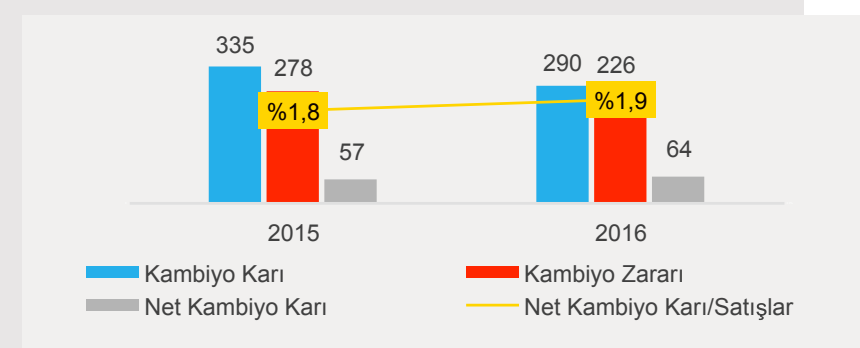
Kaynak: Besfin Analizi, İstanbul Sanayi Odası

C28-Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman İmalatı sektöründe faaliyette bulunan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları döviz açığı bulundurmalarına ve döviz kurlarındaki artışa rağmen yüksek ihracat satışları ile döviz cinsindeki faaliyetleri üzerinden kambiyo karı yaratmaktadır.

Sektör firmaları 2016 yılında **290 milyon dolar** kur farkı geliri ve **226 milyon dolar** kur farkı gideri ile **64 milyon dolar** net kambiyo karı elde etmiştir (2015: **57 milyon dolar**).

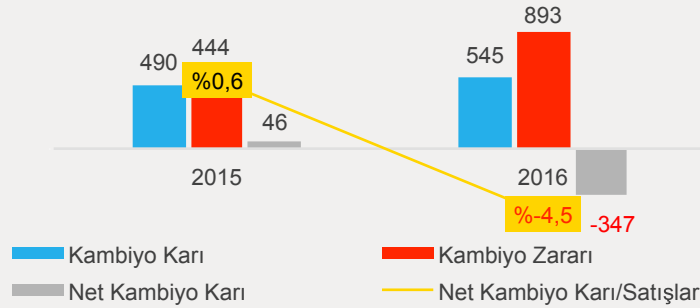
Kambiyo karının satışlara oranı **%1,9** olup sektör karlılığını olumlu etkilemiştir (2015: **%1,8**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

C35-Elektrik, Gaz, Buhar ve Havalandırma Sistemi Üretim ve Dağıtım sektöründe faaliyette bulunan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları açık döviz pozisyonu ve döviz kurlarındaki artış ile döviz faaliyetleri üzerinden kambiyo zararı yaratmaktadır.

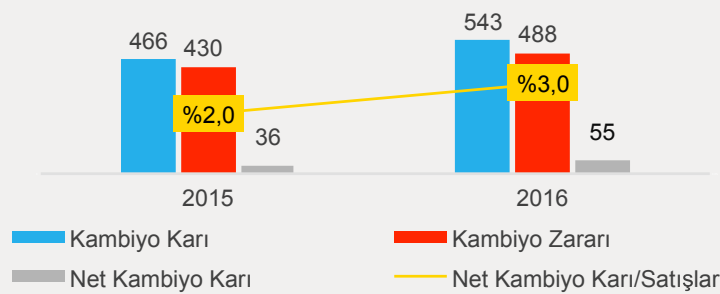
Sektör firmalarının ihracat satışları ve hedging amaçlı almış olduğu türev araçlar düşük düzeyde kalmaktadır. Bu sebeple firmalar 2016 yılında **545 milyon dolar** kur farkı geliri ve **893 milyon dolar** kur farkı gideri ile **345 milyon dolar** net kambiyo zararı yaratmıştır (2015: **46 milyon dolar**). Kambiyo zararının satışlara oranı **%4,5** olarak gerçekleşmiş ve sektör karlılığını düşürmüştür (2015: **%0,6**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

C30-Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı sektöründe yer alan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları açık döviz pozisyonu taşımalarına rağmen yüksek ihracat satışları ile döviz faaliyetleri üzerinden kambiyo karı yaratmaktadır.

Sektör firmaları 2016 yılında **543 milyon dolar** kur farkı geliri ve **488 milyon dolar** kur farkı gideri ile **55 milyon dolar** net kambiyo karı elde etmiştir (2015: **36 milyon dolar**).

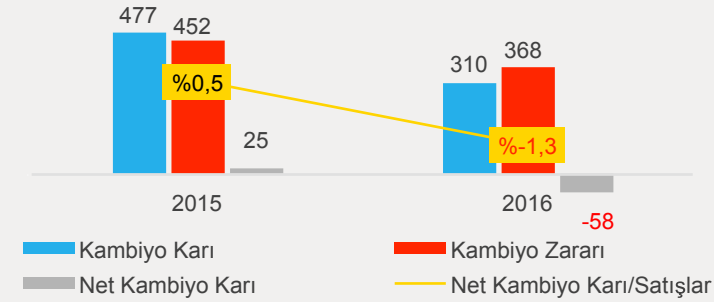
Kambiyo karı nominal olarak düşük olmasına rağmen satışlara oranı **%3** olarak gerçekleşmiş ve sektör karlılığını artırmıştır (2015: **2,0%**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

C22-Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları açık döviz pozisyonu ve yükselen kurlar ile döviz faaliyetleri üzerinden kambiyo zararı yaratmaktadır.

Sektör firmaları 2016 yılında **310 milyon dolar** kur farkı geliri ve **368 milyon dolar** kur farkı gideri ile **58 milyon dolar** net kambiyo zararı yaratmıştır (2015: **25 milyon dolar**).

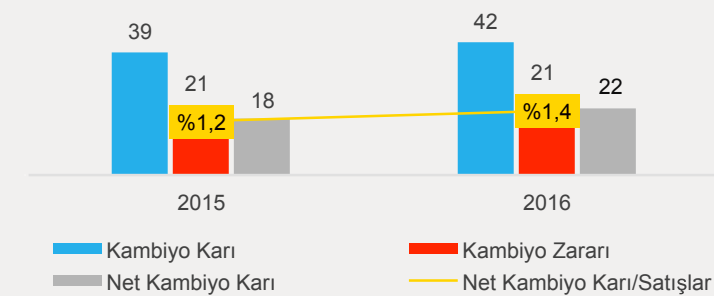
Kambiyo zararının satışlara oranı **%1,3** olup sektör karlılığını kısmen düşürmüştür (2015: **%0,5**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

C12-Tütün Ürünleri İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu düşük düzeydeki döviz açığı ile döviz faaliyetleri üzerinden kambiyo karı yaratmaktadır.

Sektör firmaları 2016 yılında **42 milyon dolar** kur farkı geliri ve **21 milyon dolar** kur farkı gideri ile **22 milyon dolar** net kambiyo karı elde etmiştir (2015: **18 milyon dolar**).

Kambiyo karının satışlara oranı **%1,4** olup sektör karlılığı üzerindeki etkisi düşük olmuştur (2015: **%1,2**).

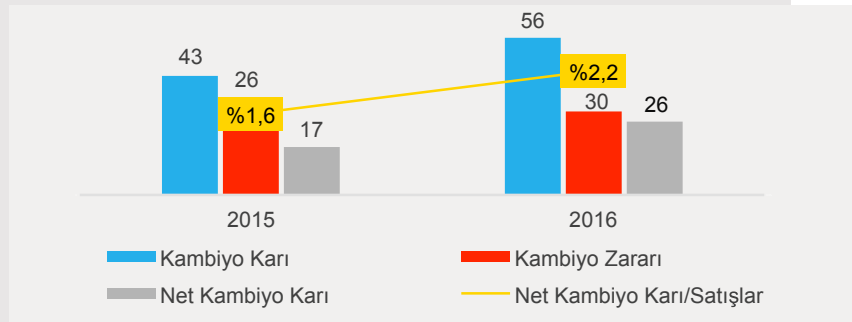
Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

C21-Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa İlişkin Malzemelerin İmalatı sektöründe faaliyette bulunan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları açık döviz pozisyonu taşımalarına rağmen ihracat satışları ile döviz faaliyetleri üzerinden kambiyo karı elde etmektedir.

Sektör firmaları 2016 yılında **56 milyon dolar** kur farkı geliri ve **30 milyon dolar** kur farkı gideri üzerinden **26 milyon dolar** net kambiyo karı yaratmıştır (2015: **17 milyon dolar**).

Diğer yandan kambiyo karının satışlara oranı **%2,2** olarak gerçekleşmiştir ve sektör karlılığını arttırmıştır (2015: **%1,6**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

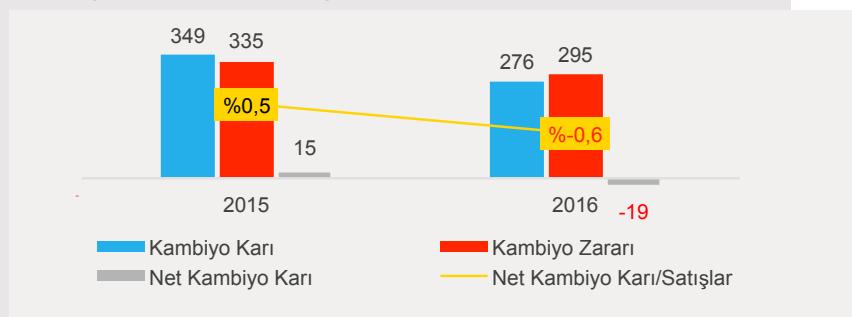

C25-Fabrikasyon metal ürünleri imalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları açık döviz pozisyonu ile düşük düzeyde kalan türev araçlar pozisyonu üzerinden kambiyo zararı yaratmaktadır.

Sektör firmaları 2016 yılında **276 milyon dolar** kur farkı geliri ve **295 milyon dolar** kur farkı gideri üzerinden **19 milyon dolar** net kambiyo zararı yaratmıştır (2015: **15 milyon dolar**).

Kambiyo zararının satışlara oranı **%0,6** olup sektör karlılığı üzerindeki etkisi düşük olmuştur (2015: **%0,5**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

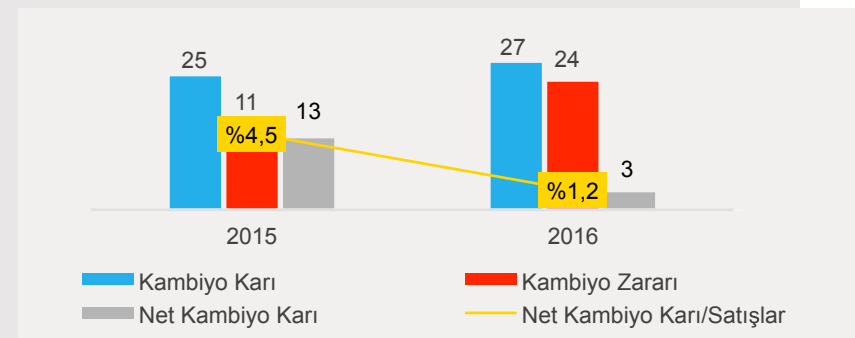

C18-Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması sektöründe faaliyette bulunan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları düşük düzeyde döviz açığı bulundurmaktadır. Bu sebeple döviz faaliyetleri üzerinden kar elde etmektedir.

2016 yılında firmalar **27 milyon dolar** kur farkı geliri ile **24 milyon dolar** kur farkı gideri üzerinden **3,5 milyon dolar** net kambiyo karı elde etmiştir (2015: **13 milyon dolar**).

Nominal olarak düşük olan kambiyo karının satışlara oranı **%1,2** olarak gerçekleşmiş ve sektör karlılığını kısmen yükseltmiştir (2015: **%4,5**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

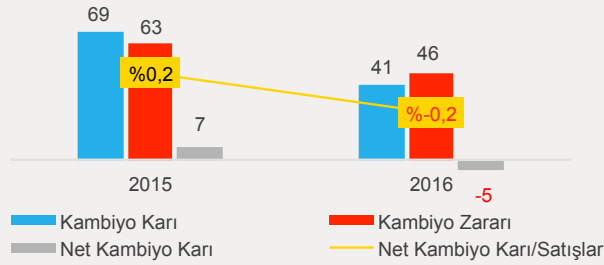

C32-Diğer İmalatlar sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları taşıdıkları açık döviz pozisyonuna paralel olarak düşük düzeyde kambiyo zararı yaratmaktadır.

Sektör firmaları 2016 yılında **41 milyon dolar** kur farkı geliri ve **46 milyon dolar** kur farkı gideri üzerinden **5 milyon dolar** kambiyo zararı yaratmıştır (2015: **6,7 milyon dolar**).

Nominal olarak düşük gerçekleşen kambiyo zararının satışlara oranı **%0,2** olup sektör karlılığı üzerindeki etkisi sınırlı olmuştur (2015: **%0,2**).

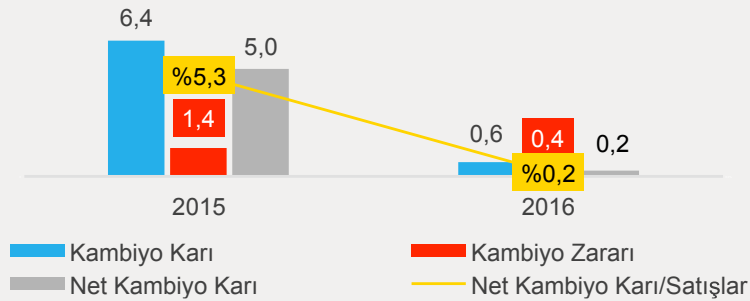
Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

C15-Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı sektöründe faaliyette bulunan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları döviz fazlası pozisyonuna ve döviz kurlarındaki artışa paralel olarak kambiyo karı yaratmaktadır. Firmalar 2016 yılında **0,6 milyon dolar** kur farkı geliri ve **0,4 milyon dolar** kur farkı gideri üzerinden **0,2 milyon dolar** net kambiyo karı elde etmiştir (2015: **5 milyon dolar**).

Kambiyo karının satışlara oranı **%0,2** olup sektör karlılığı üzerinde etkisi düşük olmuştur (2015: **%5,3**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

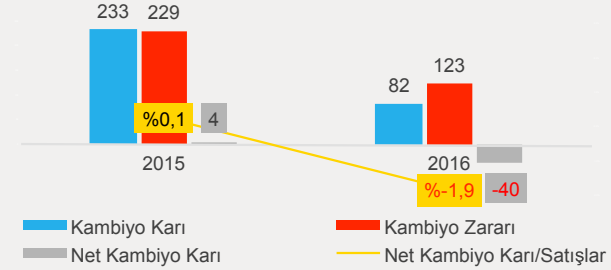

C16-Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları açık yabancı para pozisyonu ve yükselen kurlar ile döviz faaliyetleri üzerinden kambiyo zararı etmektedir.

Sektör firmaları 2016 yılında **82 milyon dolar** kur farkı geliri ve **123 milyon dolar** kur farkı gideri üzerinden **40 milyon dolar** net kambiyo zararı etmiştir (2015: **3,8 milyon dolar**).

Kambiyo zararının satışlara oranı **%1,9** olup sektör karlılığını görece düşürmüştür (2015: **%0,1**).

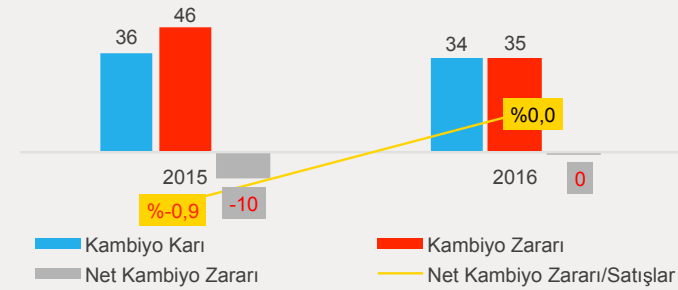
Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

C31-Mobilya imalatı sektöründe yer alan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları taşıdıkları düşük döviz açığına karşılık döviz faaliyetleri üzerinden kambiyo zararı etmektedir.

Sektör firmaları 2016 yılında **34 milyon dolar** kur farkı geliri ve **35 milyon dolar** kur farkı gideri üzerinden **0,3 milyon dolar** kambiyo zararı yaratmıştır (2015: **9,6 milyon dolar**). Kambiyo zararının satışlara oranı **%0,03** olup sektör karlılığı üzerinde etkisi bulunmamaktadır (2015: **%0,9**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

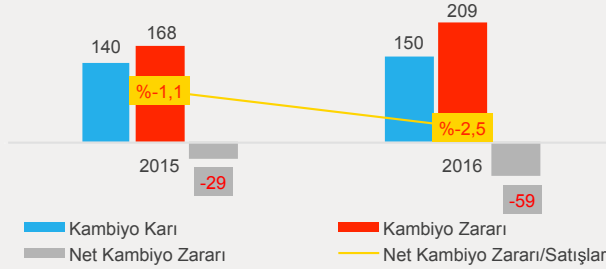

C17-Kağıt ve Kağıt Ürünlerinin İmalatı sektöründe faaliyette bulunan firmalar açık döviz pozisyonu üzerinden kambiyo zararı etmektedir.

Sektör firmaları 2016 yılında **150 milyon dolar** kur farkı geliri ve **209 milyon dolar** kur farkı gideri üzerinden **59 milyon dolar** net kambiyo zararı yaratmıştır (2015: **29 milyon dolar**).

Kambiyo zararının satışlara oranı **%2,5** olup sektör karlılığını düşürmektedir (2015: **%1,1**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

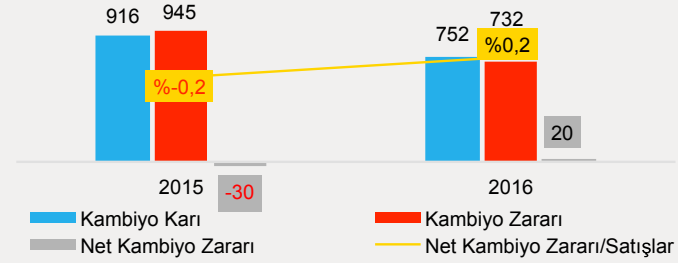

C27-Elektrikli Teçhizat İmalatı sektöründe faaliyette bulunan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları yüksek döviz açığı ve görece düşük hedging uygulamalarına rağmen döviz faaliyetleri üzerinden kambiyo karı etmektedir.

Sektör firmaları 2016 yılında **752 milyon dolar** kur farkı geliri ve **732 milyon dolar** kur farkı gideri üzerinden **20 milyon dolar** net kambiyo karı etmektedir (2015: **29,5 milyon dolar**).

Kambiyo karının satışlara oranı **%0,2** olup sektör karlılığı üzerinde düşük bir etkisi mevcuttur (2015: **%0,2**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

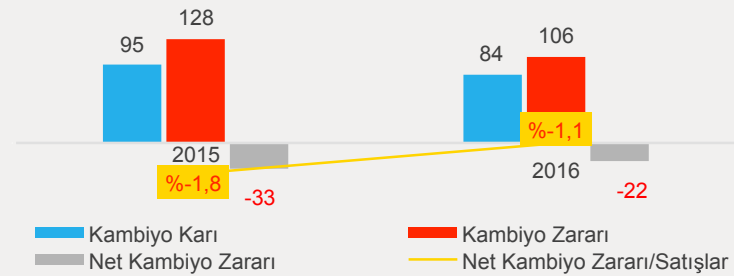

C14-Giyim Eşyalarının İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları yüksek ihracat satışlarına rağmen açık döviz pozisyonu üzerinden kambiyo zararı etmektedir.

Sektör firmaları 2016 yılında **84 milyon dolar** kur farkı geliri ve **106 milyon dolar** kur farkı gideri üzerinden **22 milyon dolar** net kambiyo zararı etmiştir (2015: **33 milyon dolar**).

Kambiyo zararının satışlara oranı **%1,1** olup sektör karlılığını kısmen düşürmüştür (2015: **%1,8**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

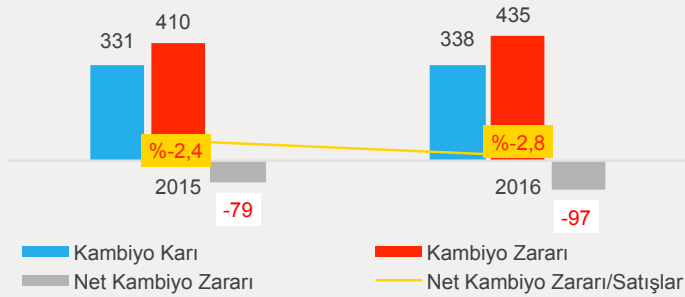

C26-Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı sektöründe yer alan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları yüksek döviz açığı ve kurlardaki artış ile yabancı para faaliyetleri üzerinden kambiyo zararı yaratmaktadır.

Sektör firmaları 2016 yılında **338 milyon dolar** kur farkı geliri ve **435 milyon dolar** kur farkı gideri üzerinden **97 milyon dolar** kambiyo zararı elde etmiştir (2015: **79 milyon dolar**).

Kambiyo zararının satışlara oranı **%2,8** olup sektör karlılığını düşürmektedir (2015: **%2,4**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

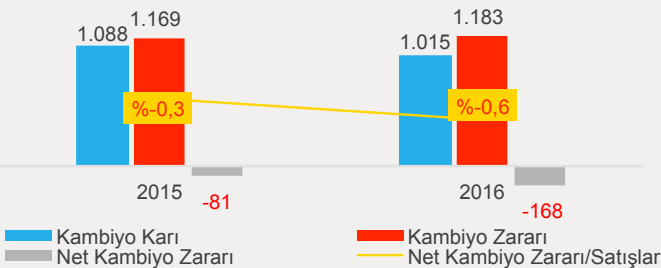

C10-Gıda Ürünlerinin İmalatı sektöründe faaliyette bulunan İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları yüksek açık döviz pozisyonu ve kurlardaki artış ile yabancı para faaliyetleri üzerinden kambiyo zararı yaratmaktadır.

Sektör firmaları 2016 yılında **1 milyar dolar** kur farkı geliri ve **1,2 milyar dolar** kur farkı gideri ile **168 milyon dolar** kambiyo zararı etmektedir (2015: **81 milyon dolar**).

Kambiyo zararının satışlara oranı **%0,6** olup sektör karlılığını kısmen düşürmüştür (2015: **%0,3**).

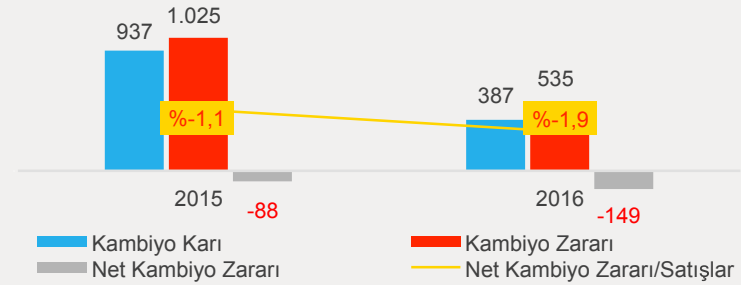
Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

C23-Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı sektöründe faaliyet gösteren İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları yüksek döviz açığı ve görece daha düşük ihracat satışları ile döviz faaliyetleri üzerinden kambiyo zararı etmektedir.

Sektör firmaları 2016 yılında **387 milyon dolar** kur farkı geliri ve **535 milyon dolar** kur farkı gideri üzerinden **149 milyon dolar** kambiyo zararı etmiştir (2015: **88 milyon dolar**). Kambiyo zararının satışlara oranı **%1,9** olarak gerçekleşmiştir ve sektör karlılığını olumsuz etkilemiştir (2015: **%1,1**).

Kambiyo Kar ve Zararı (Milyon Dolar)

Sektörel Değerlendirme

2016 İSO Birinci 500

Milyon Dolar	Kambiyo Karı	Kambiyo Zararı	Net Kar/Zarar	Satışlara Oranı (%)	Döviz Pozisyonuna Oranı (%)
B-Madencilik ve Taşocakçılığı	1.304	578	725	%22,6	%23,6
C10-Gıda ürünlerinin imalatı	1.015	1.183	-168	%-0,6	%6,4
C11-İçeceklerin imalatı	153	54	100	%5,5	%-9,4
C12-Tütün ürünleri imalatı	42	21	22	%1,4	%-69,6
C13-Tekstil ürünlerinin imalatı	863	809	54	%0,8	%-2,8
C14-Giyim eşyalarının imalatı	84	106	-22	%-1,1	%61,8
C15-Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	1	0	0	%0,2	%4,4
C16-Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı	82	123	-40	%-1,9	%4,4
C17-Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	150	209	-59	%-2,5	%9,3
C18-Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	27	24	3	%1,2	%-5,4
C19-Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	516	298	218	%1,5	%-6,8
C20-Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	1.039	831	208	%2,1	%-14,2
C21-Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı	56	30	26	%2,2	%-47,6
C22-Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	310	368	-58	%-1,3	%6,5
C23-Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	387	535	-149	%-1,9	%4,5
C24-Ana metal sanayii	4.941	4.085	856	%3,0	%-16,3
C25-Fabrikasyon metal ürünleri imalatı	276	295	-19	%-0,6	%7,1
C26-Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı	338	435	-97	%-2,8	%9,9
C27-Elektrikli teçhizat imalatı	752	732	20	%0,2	%-0,2
C28-Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	290	226	64	%1,9	%-71,4
C29-Motorlu kara taşıtı, treyler ve yarı treyler imalatı	2.789	2.882	-93	%-0,3	%2,7
C30-Diğer ulaşım araçlarının imalatı	543	488	55	%3,0	%-17,6
C31-Mobilya imalatı	34	35	-0	%0,0	%1,4
C32-Diğer imalatlar	41	46	-5	%-0,2	%6,0
D35-Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtımı	545	893	-347	%-4,5	%3,8
Genel Toplam	16.578	15.286	1.292	%0,7	%-3,2

2016 İSO İkinci 500

Milyon Dolar	Kambiyo Karı	Kambiyo Zararı	Net Kar/Zarar	Satışlara Oranı (%)	Döviz Pozisyonuna Oranı (%)
B-Madencilik ve Taşocakçılığı	14	10	4	%1,2	%7,3
C10-Gıda ürünlerinin imalatı	115	144	-28	%-0,5	%5,8
C11-İçeceklerin imalatı	10	18	-8	%-2,5	%11,0
C12-Tütün ürünleri imalatı	16	5	11	%15,5	%-18,6
C13-Tekstil ürünlerinin imalatı	333	359	-25	%-0,5	%2,1
C14-Giyim eşyalarının imalatı	209	173	36	%1,9	%-11,2
C16-Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı	13	22	-9	%-2,3	%4,8
C17-Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	44	44	-0	%0,0	%0,2
C18-Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	23	12	11	%4,3	%84,4
C19-Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	6	8	-2	%-0,7	%26,5
C20-Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	130	117	13	%0,7	%-10,0
C21-Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı	4	12	-8	%-1,1	%11,1
C22-Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	53	74	-21	%-1,2	%15,2
C23-Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	65	98	-33	%-1,4	%4,7
C24-Ana metal sanayii	174	224	-50	%-1,9	%11,7
C25-Fabrikasyon metal ürünleri imalatı	67	86	-19	%-1,6	%6,5
C26-Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı	13	23	-10	%-3,5	%23,1
C27-Elektrikli teçhizat imalatı	66	80	-13	%-1,2	%8,4
C28-Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	66	54	12	%1,3	%-16,7
C29-Motorlu kara taşıtı, treyler ve yarı treyler imalatı	73	74	-2	%-0,1	%0,8
C30-Diğer ulaşım araçlarının imalatı	4	5	-1	%-1,3	%11,2
C31-Mobilya imalatı	40	32	8	%1,8	%-42,3
C32-Diğer imalatlar	3	3	0	%0,0	%-0,7
D35-Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtımı	296	263	33	%5,6	%-7,8
Genel Toplam	1.839	1.939	-100	%-0,3	%2,0

Kaynak: Besfin Analizi, İstanbul Sanayi Odası

Not: Finansal oranlar TL cinsinde gelir tablosu kalemleri ile hesaplanmıştır.

7. BÖLÜM: DUYARLILIK ANALİZİ

İSO Birinci 500	2016	Döviz Kuru Değişimi			
Milyon TL	Mevcut Durum	%-10	%-5	%5	%10
1 - AKTİF (VARLIKLAR) YABANCI PARA TOPLAMI	124.686	112.217	118.452	130.920	137.155
1. Kasa	748	673	711	785	823
2. Bankalar	37.383	33.645	35.514	39.253	41.122
3. Menkul Kıymetler	893	804	849	938	983
4. Ticari Alacaklar	43.844	39.459	41.651	46.036	48.228
5. Kısa Vadeli Verilen Sipariş Avansları	9.020	8.118	8.569	9.471	9.922
6. Ortaklardan ve İştiraklerden Alacaklar	22.017	19.815	20.916	23.118	24.218
7. Diğer Döviz Alacakları	10.781	9.703	10.242	11.320	11.859
II - PASİF (KAYNAKLAR) YABANCI PARA TOPLAMI	248.229	223.406	235.818	260.641	273.052
1. Kısa Vadeli Mali Borçlar	53.273	47.945	50.609	55.936	58.600
2. Uzun Vadeli Mali Borçlar	127.811	115.030	121.420	134.201	140.592
3. Ticari Borçlar	42.266	38.040	40.153	44.380	46.493
4. Kısa Vadeli Alınan Sipariş Avansları	4.749	4.274	4.512	4.987	5.224
5. Ortaklara ve İştiraklere Borçlar	7.328	6.595	6.962	7.695	8.061
6. Diğer Döviz Borçları	12.802	11.522	12.162	13.442	14.082
III - NET BİLANÇO İÇİ YABANCI PARA POZİSYONU (I-II)	-123.543	-111.189	-117.366	-129.720	-135.898
IV - BİLANÇO DIŞI TÜREV ENSTRÜMANLARI NET POZİSYONU	442	442	442	442	442
1. Bilanço Dışı Türev Enstrümanları (+)	2.745	2.745	2.745	2.745	2.745
2. Bilanço Dışı Türev Enstrümanları (-)	2.302	2.302	2.302	2.302	2.302
V - NET YABANCI PARA POZİSYONU (III+IV)	-123.101	-110.746	-116.924	-129.278	-135.455
USD/TL	3,54	3,18	3,36	3,72	3,89
Kambiyo Karı	16.578	24.090	12.045	5.133	10.267
Kambiyo Zararı	15.286	-10.267	-5.133	-12.045	-24.090
Net Kar/Zarar	1.292	13.823	6.912	-6.912	-13.823
Vergi	284	3.041	1.521	-1.521	-3.041
Net Gelir/Gider	1.008	10.782	5.391	-5.391	-10.782
Özkaynaklardaki Değişim	-	9.313	4.657	-4.657	-9.313

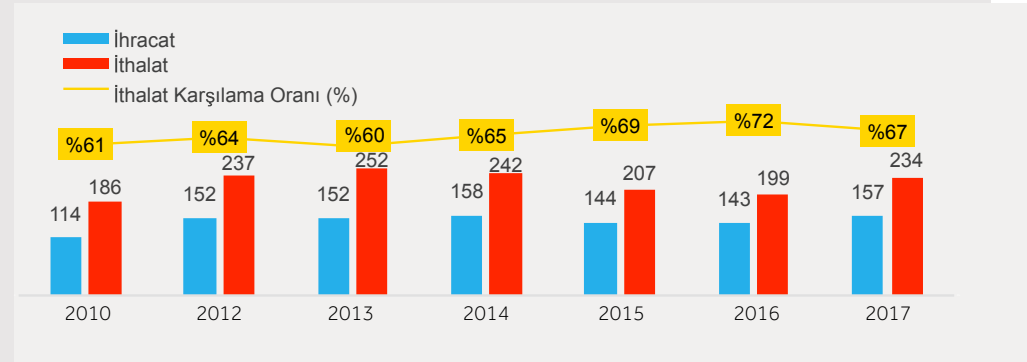
İSO İkinci 500	2016	Döviz Kuru Değişimi			
Milyon TL	Mevcut Durum	%-10	%-5	%5	%10
1 - AKTİF (VARLIKLAR) YABANCI PARA TOPLAMI	15.152	13.637	14.395	15.910	16.667
1. Kasa	172	155	163	180	189
2. Bankalar	3.727	3.354	3.540	3.913	4.099
3. Menkul Kıymetler	135	122	128	142	149
4. Ticari Alacaklar	7.507	6.756	7.132	7.882	8.258
5. Kısa Vadeli Verilen Sipariş Avansları	576	518	547	605	633
6. Ortaklardan ve İştiraklerden Alacaklar	2.142	1.928	2.035	2.249	2.356
7. Diğer Döviz Alacakları	894	804	849	938	983
II - PASİF (KAYNAKLAR) YABANCI PARA TOPLAMI	30.568	27.511	29.039	32.096	33.624
1. Kısa Vadeli Mali Borçlar	10.028	9.026	9.527	10.530	11.031
2. Uzun Vadeli Mali Borçlar	13.381	12.043	12.712	14.050	14.719
3. Ticari Borçlar	4.724	4.252	4.488	4.960	5.196
4. Kısa Vadeli Alınan Sipariş Avansları	468	421	445	492	515
5. Ortaklara ve İştiraklere Borçlar	1.332	1.198	1.265	1.398	1.465
6. Diğer Döviz Borçları	635	571	603	666	698
III - NET BİLANÇO İÇİ YABANCI PARA POZİSYONU (I-II)	-15.416	-13.874	-14.645	-16.186	-16.957
IV - BİLANÇO DIŞI TÜREV ENSTRÜMANLARI NET POZİSYONU	-115	-115	442	442	442
1. Bilanço Dışı Türev Enstrümanları (+)	91	91	2.745	2.745	2.745
2. Bilanço Dışı Türev Enstrümanları (-)	206	206	2.302	2.302	2.302
V - NET YABANCI PARA POZİSYONU (III+IV)	-15.531	-13.989	-14.202	-15.744	-16.515
USD/TL	3,54	3,18	3,36	3,72	3,89
Kambiyo Karı	16.578	2.924	1.462	651	1.301
Kambiyo Zararı	15.286	-1.301	-651	-1.462	-2.924
Net Kar/Zarar	1.292	1.623	811	-811	-1.623
Vergi	284	357	178	-178	-357
Net Gelir/Gider	1.008	1.266	633	-633	-1.266
Özkaynaklardaki Değişim	-	1.185	592	-592	-1.185

8. BÖLÜM: DIŞ TİCARET

Büyüyen global ekonomiye paralel olarak Türkiye dış ticareti de yıllar itibarıyla hem nominal olarak hem de hacim bazında artış göstermektedir. 2017 yılı itibarıyla Türkiye'nin toplam ihracatı **157,1 milyar dolar** ve ithalatı **233,8 milyar dolar** olarak gerçekleşmiştir.

Toplam dış ticaret **391 milyar dolar** ve ihracatın ithalatı karşılama oranı **%67** olup makro düzeyde ülke ekonomisinin cari açık vermesine; mikro düzeyde ise firmaların açık döviz pozisyonu ile döviz riski almasına sebep olmaktadır.

Yıllara Göre Dış Ticaret (Milyar Dolar)

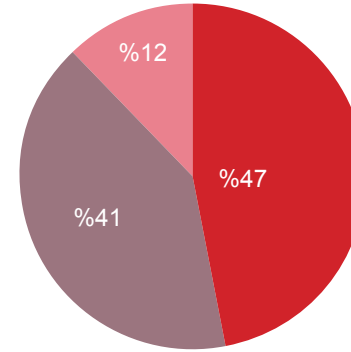
-Türkiye dış ticareti 2010-2017 döneminde %3,9 yıllık bileşik büyüme oranı ile 391 milyar dolara ulaşmıştır.

-2017 yılı ülke ihracatı 157 milyar dolar ve ithalatı 234 milyar dolardır.

Türkiye ağırlıklı olarak hammadde (**%73**), sermaye (yatırım) malları (**%14**) ve tüketim malları (**%12**) ithal etmektedir. Hammadde ve yatırım malları (**%87**) ana ithalat kalemleri olup imalat sanayiinde girdi olarak kullanılmaktadır. Bu sebeple cari açığın ve döviz riskinin artmasına sebep olmaktadır.

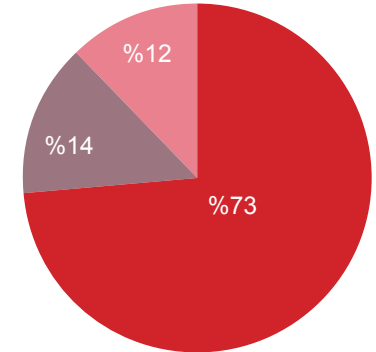
Diğer yandan ülke ihracatı ağırlıklı olarak hammadde (**%47**), tüketim malları (**%41**) ve sermaye malları (**%12**)'ndan oluşmaktadır. Yüksek tüketim malları ihracatı firmaların daha kısa vadeli tahsilat yapmasına ve döviz varlıklarının artmasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla firmalar kısa vadede döviz fazlası bulundurmaktadır ve görece likit döviz pozisyonuna sahiptir.

İhracat (%)

- Ham madde
- Tüketim malları
- Sermaye (yatırım) malları

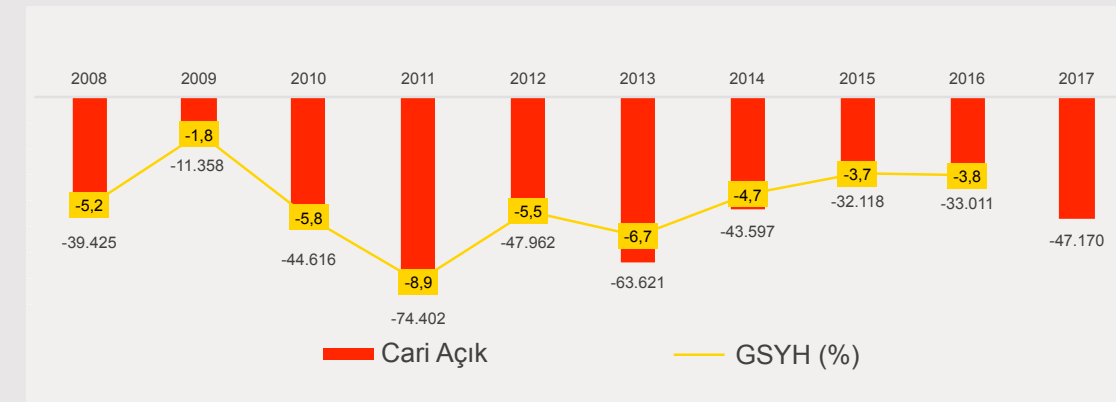
İthalat (%)

- Ham madde
- Sermaye (yatırım) malları
- Tüketim malları

Dış ticaret hacmi ile birlikte Türkiye'nin cari açık pozisyonu değişkenlik göstermektedir. 2017 yılında Türkiye ekonomisi **391 milyar dolar** dış ticaret değeri üzerinden **47 milyar dolar** cari açık yaratmıştır. Bununla birlikte cari açığın GSYH'ya oranı azalan bir trend ile 2016 yılında **%3,8**'e gerilemiştir (2015: **%3,7**).

Cari İşlemler Açığı (Milyon Dolar)

Kaynak: Besfin Analizi, TÜİK, TCMB

Not: Cari açık Mal Dengesi (-58.444 milyon dolar), Hizmet Dengesi (20.106 milyon dolar) ve Yatırım Kaynaklı Gelirler'den (-8.432 milyon dolar) oluşmaktadır.

Doğrudan yatırımlar, portföy yatırımları ve diğer yatırımlar (banka kredileri, şirketiçi borçlanmalar vs.) cari açığın finansmanında ve ulusal döviz rezervlerinin oluşmasında önemli bir yer tutmaktadır. 2017 yılı itibarıyla **47 milyar dolar** cari açıkla birlikte net doğrudan yabancı yatırımlar **8,1 milyar dolar**, portföy yatırımları **24,3 milyar dolar** ve diğer yatırımlar **6,5 milyar dolar** olarak gerçekleşmiştir.

ÖDEMELER DENGESİ

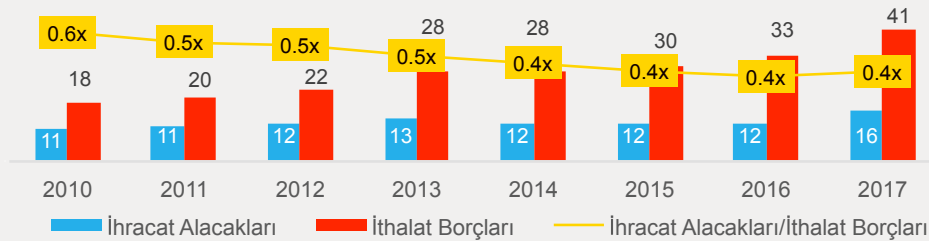
Milyon Dolar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Trend
Cari İşlemler Açığı	-44.616	-74.402	-47.962	-63.621	-43.597	-32.118	-33.011	-47.170	
Net Doğrudan Yabancı Yatırımlar	7.617	13.812	9.522	9.269	5.781	12.455	9.707	8.130	
Net Portföy Yatırımları	16.083	22.204	41.012	23.988	20.114	-15.719	6.300	24.307	
Net Diğer Yatırımlar	36.399	31.130	21.234	39.646	15.264	13.374	6.869	6.496	
Ödemeler Dengesi	-14.968	-1.014	-22.821	-10.763	468	11.831	-813	8.207	
Rezerv Varlıklar	14.968	1.014	22.821	10.763	-468	-11.831	813	-8.207	

2017 yılı itibarıyla reel sektör firmalarının ithalat borçları **41 milyar dolar** ve ihracat alacakları **16 milyar dolar** olup operasyonel döviz varlıkların döviz borçlarını **%40** oranında hedge ettiği görülmektedir. (2010: **%60**)

Reel sektör firmaları 2017 yılında ithalat borçlarını yaklaşık 60 günde ödemekte; ihracat alacaklarını ise 23 günde tahsil etmektedir; daha hızlı tahsilat ile firmaların döviz mevduatları artmaktadır. İhracat alacaklarına ek olarak mevduatlar ile döviz açığını kısa vadede **%100** ve toplamda **%44** oranında hedge etmektedir.

Dolayısıyla firma bazında döviz mevduatları ve ülke bazında döviz rezervleri kur ve likidite riskinin hedge edilmesinde önemli bir yer tutmaktadır.

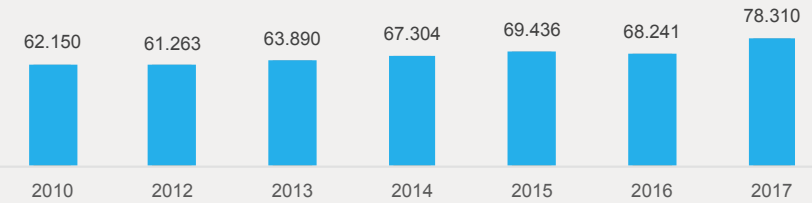
İthalat Borçları ve İhracat Alacakları (Milyar Dolar)

Reel sektör firmalarının döviz mevduatları 2010-2017 yılları arasında **%3,4** yıllık bileşik büyüme oranı ile **78 milyar dolar'a** ulaşmıştır. Döviz mevduatların toplam döviz varlıkları içerisindeki payı yaklaşık **%68**'dir. Sektör firmaları döviz kredilere (**%64**) paralel olarak döviz mevduatlarını çoğunlukla yurtiçi bankalarda (**%80**) tutmaktadır.

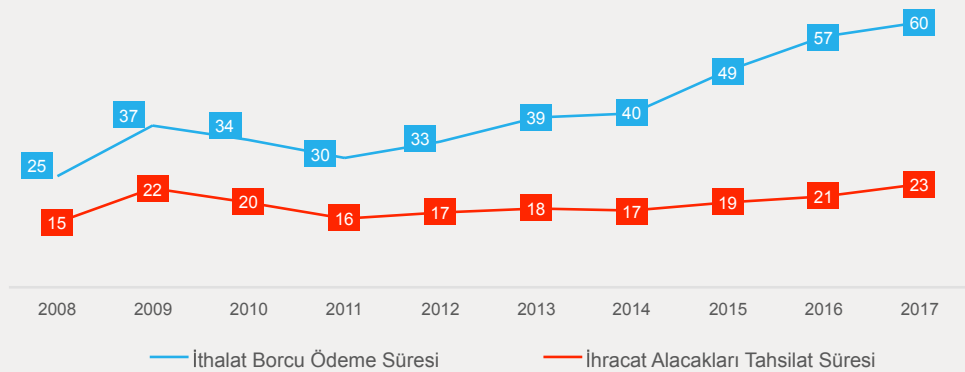
Reel Sektör Döviz Mevduatları (Milyon Dolar)

Yıllık Bileşik Büyüme Oranı : %3,4

Firmalar açık yabancı para pozisyon taşımalarına rağmen kısa vadede döviz fazlası ve ihracat satışları ile likidite riskini düşürmektedir. Ülke ihracatının reel sektör döviz pozisyonuna oranı azalan bir trende sahiptir ancak 2017 yılında **0.7x** olarak gerçekleşmiştir (2010: **1.3x**).

Dış Ticaret Nakit Çevirme Süresi

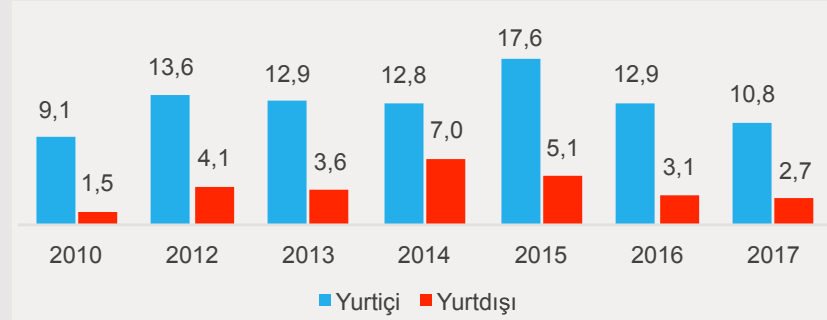

Kaynak: Besfin Analizi, TCMB, TÜİK

9. BÖLÜM: DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Döviz finansman faaliyetlerinin yanısıra doğrudan yabancı yatırımlar firmaların ve ülkelerin döviz pozisyonunda önemli bir yere sahiptir. 2017 yılı itibarıyla yurtdışına yapılmış doğrudan yatırımlar **2,7 milyar dolar** ve yurtiçine yapılmış doğrudan yabancı yatırımlar **10,8 milyar dolar** olarak gerçekleşmiştir. Toplam doğrudan yatırım akışı yıllar içerisinde farklılık göstermekle birlikte yaklaşık **1:5** oranında gerçekleşmektedir ve yurtiçine net döviz girişi sağlamaktadır.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar (Milyar Dolar)

Yurtdışına yapılan doğrudan yatırımların dağılımı İmalat sanayii (%45), Finans (%14), Gayrimenkul ve İnşaat (%23) ve Diğer (%18) şeklindedir.

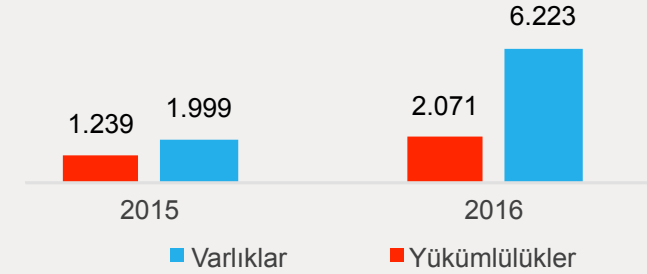
Yurtiçine yapılan doğrudan yatırımlar ise İmalat Sanayii (%36), Finans (%20), Toptan ve Perakende Ticaret (%7), İnşaat ve Gayrimenkul (%9), Ulaştırma ve Depolama (%18) ve Diğer sektörler (%10) şeklinde gerçekleşmiştir.

İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları 2016 yılı itibarıyla **6,2 milyar dolar** doğrudan yatırım yapmıştır ve **2 milyar dolar** doğrudan yatırım almıştır. Doğrudan yatırımlar döviz varlıklarda %18 ve döviz yükümlülüklerde %3 paylara sahiptir. Firmalar doğrudan yatırımlarda pozitif döviz pozisyonu ile faaliyet göstermektedir.

Yurtdışına yatırım yapan sektörlerin dağılımı şu şekildedir; Madencilik ve taş ocakçılığı (%68), Ana metal sanayii (%13), İçeceklerin imalatı (%3), Tekstil ürünlerinin imalatı (%3), Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (%3) ve Diğer (%10).

Yurtdışından yatırım alan başlıca sektörler ise Ana metal sanayii (%35), Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (%17), Motorlu kara taşıtı, treyler ve yarı treyler imalatı (%14), Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtım (13%), Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı (%11) ve Diğer (%10).

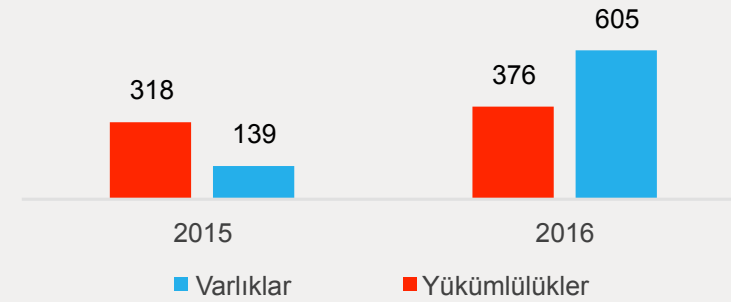
İSO Birinci 500 Doğrudan Yatırımlar (Milyon Dolar)

İSO İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşları 2016 yılı itibarıyla **605 milyon dolar** doğrudan yatırım yapmıştır ve **376 milyon dolar** yatırım almıştır. Firmalar döviz cinsinde sermaye yatırımlarında pozitif döviz pozisyonu ile faaliyet göstermektedir. Sermaye yatırımları döviz varlıklarda %14 ve döviz yükümlülüklerde %4 paylara sahiptir.

Yurtdışına doğrudan yatırım yapan sektörlerin dağılımı şu şekildedir; Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtım (%75), Tekstil ürünlerinin imalatı (%9) ve Diğer sektörler (%16).

İSO İkinci 500 Doğrudan Yatırımlar (Milyon Dolar)

Kaynak: Besfin Analizi, TCMB, İstanbul Sanayi Odası

Not: İştirakler ve bağlı ortaklıklardan alacakların ve borçların özkaynak yatırımı olduğu varsayılmıştır.

10. BÖLÜM: DÖVİZ MEVDUATLAR

Bankacılık sektörünün mevduatları yıllar itibariyle artarak (yıllık bileşik büyüme oranı: **%16**) **1.711 milyar TL**'ye ulaşmıştır. Mevduatlar bankaların ana fon kaynağı olup toplam pasiflerin **%53**'ünü oluşturmaktadır. 2017 itibariyle mevduatların dağılımı TL (**%56**) ve Yabancı Para (**%44**) olarak gerçekleşmiştir.

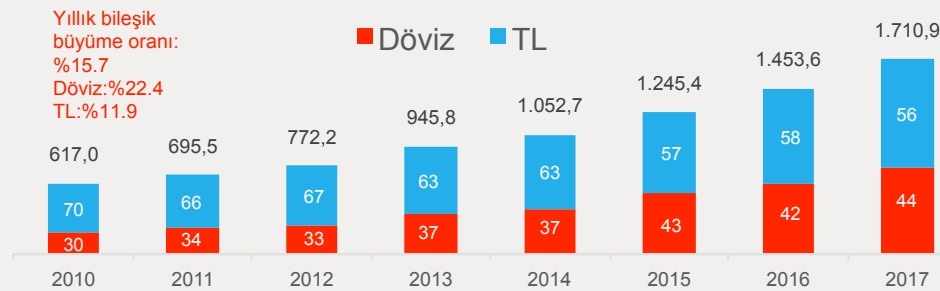
Artan dış ticaret ve döviz finansmana bağlı olarak döviz mevduatları daha fazla artarak (yıllık bileşik büyüme oranı: **%22**) **756 milyon TL**'ye ulaşmıştır.

Mevduatlara paralel olarak sektörün bilançosu daha fazla döviz cinsinde varlık ve yükümlülük taşımaktadır. Sektörün aktiflerinin **%39**'u ve pasiflerinin **%47**'si döviz cinsindedir. Döviz varlık ve yükümlülükler kısmen dengelenmektedir. Dolayısıyla sektörel yabancı para pozisyonu düşük olarak gerçekleşmektedir. (Yabancı Para Pozisyonu: **2,2 milyar TL**)

Bankacılık Sektörü

Milyar TL	2015	2016	2017	Döviz (%)
Aktifler	2.357	2.731	3.258	%39
Krediler	1.485	1.734	2.098	%35
Mevduatlar	1.245	1.454	1.711	%44
Özkaynaklar	262	300	359	-
İştirakler ve Bağlı Ortaklıklar	33	40	53	%38
Menkul Kıymetler	329	351	401	%30
Yabancı Para Pozisyonu	3,9	-4,4	2,2	-

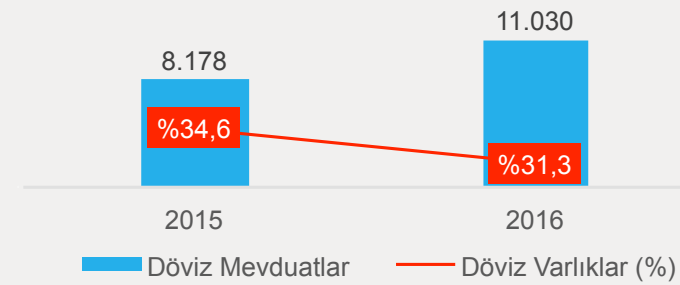
Bankacılık Sektörü Mevduatlar (Milyon TL)

İSO Birinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşlarının döviz mevduatları 2016 yılı itibariyle **11 milyar dolar** olup döviz varlıklardaki payı **%31** olarak gerçekleşmiştir.

Döviz mevduatların sektörel dağılımı Ana Metal Sanayi (**%26**), Motorlu Kara Taşıtı, Treyler ve Yarı Treyler İmalatı (**%12**), Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı (**%11**), Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı (**%10**), Madencilik ve Taş Ocakçılığı (**%6**), Tekstil Ürünlerinin imalatı (**%5**), ve Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı (**%5**)'dir.

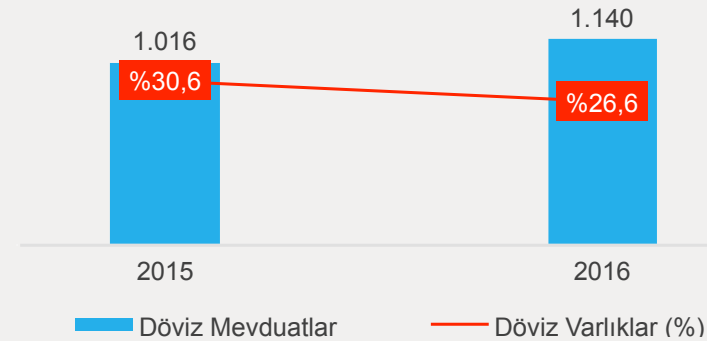
İSO Birinci 500 Döviz Mevduatlar (Milyon Dolar)

İSO İkinci 500 firmalarının döviz mevduatları **1,1 milyar dolar** olup döviz varlıklar içerisindeki payı **%27**'dir (Yıllık artış oranı: **%12**).

Döviz mevduatların sektörel dağılımı Tekstil Ürünlerinin İmalatı (**%19**), Gıda Ürünlerinin İmalatı (**%9**), Ana Metal Sanayi (**%9**), Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman İmalatı (**%9**), Madencilik ve Taş Ocakçılığı (**%6**), Elektrik, Gaz, Buhar ve Havalandırma Sistemi Üretim ve Dağıtımını (**%6**)'dır.

İSO İkinci 500 Döviz Mevduatlar (Milyon Dolar)

TÜRKİYE'NİN
500 BÜYÜK SANAYİ
KURULUŞU

- [Facebook/istanbulsanayiodasi](https://www.facebook.com/istanbulsanayiodasi)
- [Twitter/ist_sanayiodasi](https://twitter.com/ist_sanayiodasi)
- [Youtube/istanbulsanayiodasi](https://www.youtube.com/istanbulsanayiodasi)
- [Linkedin/company/istanbulsanayiodasi](https://www.linkedin.com/company/istanbulsanayiodasi)
- [Google+ /+istanbulsanayiodasi](https://plus.google.com/+istanbulsanayiodasi)

